

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Postavení seniorů a sociální služby pro seniory na území
městské části Praha 6**

Kateřina Votrubová

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Kateřina Votrubová

Provoz a ekonomika

Název práce

Postavení seniorů a sociální služby pro seniory na území městské části Praha 6

Název anglicky

Status of seniors and social services for seniors on the territory of the Municipal District of Prague 6

Cíle práce

Cílem práce je analyzovat situaci seniorů v městské části Praha 6. V souvislosti s demografickým vývojem v této části Prahy budou sledovány výdaje na sociální služby pro seniory v posledních letech, analyzována jejich výše a predikován budoucí vývoj. Součástí práce bude také vyhodnocení dotazníkového šetření, jehož respondenti budou senioři žijící na území MČ Praha 6. Šetření bude zaměřeno na informovanost o sociálních službách na daném území, postoj ke stáří a stárnutí a postavení seniorů ve společnosti. Na základě provedených analýz a šetření budou stanoveny návrhy a doporučení na zlepšení situace seniorů žijících na území městské části Praha 6.

Metodika

Podkladové údaje budou získány ze zdrojů Českého statistického úřadu, úřadu městské části Praha 6 a dotazníkovým šetřením. Shromážděná data budou zpracována pomocí statistických metod z oblasti analýzy časových řad a analýzy kvalitativních znaků.

Harmonogram:

Studium dostupné literatury a odborných textů: 03/2017-09/2017

Předložení literární rešerše: 10/2017

Sběr dat a jejich analýza: 08/2017-01/2018

Předložení konečné podoby textu diplomové práce: 02/2018

Doporučený rozsah práce

60-80

Klíčová slova

Senioři, stárnutí, stáří a společnost, sociální služby, populační vývoj, Praha 6

Doporučené zdroje informací

- BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ. Průvodce základními statistickými metodami. Praha: Grada, 2010, 272 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3243-5.
- ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. Sociální gerontologie: úvod do problematiky. Praha: Grada, 2012, 264 s. ISBN 978-80-247-3901-4.
- FARKOVÁ, Marie. Dospělost a její variabilita. Praha: Grada, 2009, 136 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2480-5.
- HINDLS, Richard. Statistika pro ekonomy. 7. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006, 415 s. ISBN 80-86946-16-9.
- KOUKOLÍK, František. Metuzalém: o stárnutí a stáří. Praha: Karolinum, 2014, 228 s. ISBN 978-80-246-2464-8.
- MALÍKOVÁ, Eva. Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních. Praha: Grada, 2011, 328 s. ISBN 978-80-247-3148-3.
- MATOUŠEK, Oldřich. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. Praha: Portál, 2007, 184 s. ISBN 978-80-7367-310-9.
- MLÝNKOVÁ, Jana. Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost. Praha: Grada, 2011, 192 s. ISBN 9788024738727.
- SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. Sociologie stáří a seniorů. Praha: Grada, 2012, 225 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3850-5.
- SVATOŠOVÁ, Libuše, Bohumil KÁBA a Marie PRÁŠILOVÁ. Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat: učební texty. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra statistiky, 2004, 192 s. ISBN 80-213-1189-4.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 27. 2. 2018

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 18. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Postavení seniorů a sociální služby pro seniory na území městské části Praha 6" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28.3.2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za vedení, konzultace a odborné rady při zpracovávání této diplomové práce. Dále děkuji Pečovatelské službě Praha 6 za poskytnuté informace, zejména pak paní ředitelce JUDr. Lucii Trnkové. Mé poděkování patří i panu Ing. Ladislavu Němečkovi a dalším, kteří byli ochotni poskytnout cenné informace pro tuto práci.

Postavení seniorů a sociální služby pro seniory na území městské části Praha 6

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá analýzou sociálních služeb pro seniory a postavením seniorů na území městské části Praha 6. V návaznosti na demografický vývoj obyvatelstva této části Prahy je zkoumán neinvestiční příspěvek MČ Praha 6 pro příspěvkovou organizaci Pečovatelská služba Praha 6 v posledních letech a následně jsou zjišťovány závislosti s demografickým vývojem seniorské populace či celkovými příjmy a výdaji této městské části pomocí korelační analýzy. Součástí vlastní práce je i dotazníkové šetření zaměřené na postavení seniorů na Praze 6. Dále je zaměřeno na informovanost seniorů o sociálních službách a jiných aktivitách pro seniory, dotýká se témat senior a rodina, finanční situace seniorů či kvality života seniorů. Na závěr práce jsou zhodnoceny výsledky jednotlivých analýz a navržena doporučení, která by měla vést ke zlepšení situace seniorů na Praze 6 a k vylepšení sociální politiky městské části Praha 6.

Klíčová slova: senioři, stárnutí, stáří a společnost, sociální služby, městská část Praha 6

Status of seniors and social services for seniors on the territory of the Municipal District of Prague 6

Abstract

The thesis deals with the analysis of social services for seniors and the position of seniors in the Municipal District of Prague 6. In connection with the demographic development of the population in this part of Prague is examined the non-investment subsidy of Prague 6 for allowance organization the Domiciliary care Prague 6 in recent years and then the measure the strength of the relationship between demographic development of the senior population or the total revenues and costs of this district by correlation analysis. The thesis also includes a questionnaire survey focused on the position of seniors in Prague 6. It is also focused on awareness of seniors about social services and other activities for seniors, touches on the issues like senior and family, financial situation of seniors or the quality of life of seniors. The conclusion summarizes the evaluation of the results of individual analysis and recommendations to improve the situation of seniors in Prague 6 and to improve the social policy of Prague 6.

Keywords: seniors, ageing, old age and society, social services, the Municipal District of Prague 6

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3. Teoretická východiska	15
3.1. Stárnutí a stáří.....	15
3.2. Stáří a společnost.....	19
3.3. Sociální zabezpečení ve stáří.....	23
3.4. Sociální služby.....	24
3.4.1. Služby sociální péče pro seniory.....	25
3.5. Problematika stárnutí v ČR.....	28
3.6. Problematika stárnutí ve světě.....	32
4. Městská část Praha 6	34
4.1. Charakteristika městské části Praha 6 z hlediska řešené problematiky	34
4.2. Služby pro seniory v městské části Praha 6	36
4.3. Aktivity a vzdělávání pro seniory v městské části Praha 6.....	38
5. Vlastní práce	39
5.1 Demografický vývoj obyvatel MČ Praha 6	39
5.1.1 Indexy zatížení obyvatelstva.....	41
5.1.2 Finanční situace seniorů na Praze 6.....	45
5.2 Neinvestiční příspěvek MČ Praha 6 na sociální služby pro seniory	47
5.3 Analýza dotazníkového šetření	55
6. Zhodnocení výsledků a diskuse.....	74
7. Závěr.....	78
8. Seznam použitých zdrojů	80
9. Seznam obrázků, grafů a tabulek.....	84
10. Přílohy.....	85

1. Úvod

Staří lidé byli vždy respektovanými osobami, společnost si jich vážila pro jejich zkušenosti, dovednosti, moudrost, nadhled. Kdysi bylo pomálu těch, kteří se dožili zaslouženého odpočinku po letech dospívání a dospělosti, čehož si byla společnost plně vědoma. Dožít se vysokého věku bylo zkrátka požehnání. V tomto tisíciletí však je a pravděpodobně bude situace odlišná. Dosažení vysokého věku není nic neobvyklého.

Žijeme ve světě, kdy se stárnutí světa stává aktuální problematikou, které je potřeba se důkladně věnovat. Nejen díky dobré zdravotní péči a zdravému životnímu stylu dochází ke zvyšování průměrné délky života, se kterou souvisí narůstání počtu starých lidí ve společnosti. S tímto globální fenoménem se potýkají vlády jednotlivých zemí i mimovládni subjekty.

Společnost často vnímá stáří jako období osamělosti, nemocí a smutku. Pokud integrace seniorů do společnosti není zvládnutá na dobré úrovni, odrazí se to i na seniorech, kteří se cítí být izolovaní a bezmocní. To potom vede k neangažovanosti a lhostejnosti starších lidí ke společenskému dění.

Je velmi důležité změnit pohled společnosti na skupinu spoluobčanů v důchodovém věku, protože stáří je skutečně životní etapou, která s sebou přináší mnoho ne vždy příjemných změn pro každého jednotlivce a pro jeho okolí. Pro staršího člověka může být přechod do této etapy spojen s prudkým sestupem z vrcholu života, se kterým se těžko srovnává. Během stárnutí a stáří dochází ke změně společenského postavení, k poklesu vitality, zvyšuje se náchylnost k různým nemocem a k chýtrání tělesné schránky. Staří lidé se v tomto období potřebují oporu svého okolí, ideálně vlastní rodiny. Absence pomoci ze strany rodiny je pak suplována ze strany státu, který zajišťuje existenci rozmanitých sociálních služeb od donášky obědů přes docházku pečovatelky po umístění v domově pro seniory.

Poznání potřeb a tužeb seniorů, které mají vliv na kvalitu jejich života, není důležité pouze pro poskytovatele sociálních služeb pro seniory, ale i pro společnost. Aby člověk zůstal aktivním členem společnosti v postproduktivní fázi svého života, je potřeba poskytnout mu potřebné podněty. V dnešní době existuje mnoho subjektů, které seniorům nabízí nejrůznější vzdělávací kurzy, odborné přednášky, pohybové aktivity, výlety či tématickou spolkovou činnost. Probíhají projekty, kde dochází propojení světa seniorů a

dětí. Možností pro seniory je tedy mnoho, otázkou zůstává, jestli se k nim informace o těchto mnohdy zajímavých příležitostech a aktivitách dostanou.

Cílem společnosti by mělo být vytvoření takového prostředí, ve kterém se senior bude cítit dobře. U takového seniora pak bude předpoklad, že bude aktivní, nebude se vyhýbat cestování, dalšímu vzdělávání a předávání zkušeností dalším generacím.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je analyzovat situaci seniorů v městské části Praha 6. Bude proveden rozbor demografického vývoje na území městské části Praha 6 v letech 2007-2017 se zaměřením na obyvatele v postproduktivním věku. V souvislosti s demografickým vývojem v této části Prahy budou sledovány neinvestiční výdaje na sociální služby pro seniory v letech 2007-2017, analyzována jejich výše a predikován budoucí vývoj pro roky 2018-2020. Součástí práce bude také vyhodnocení dotazníkového šetření, jehož respondenti budou senioři žijící na území MČ Praha 6. Šetření bude zaměřeno na informovanost o sociálních službách na daném území, postoj ke stáří a stárnutí a postavení seniorů ve společnosti. Na základě provedených analýz a šetření budou stanoveny návrhy a doporučení na zlepšení situace seniorů žijících na území městské části Praha 6.

2.2 Metodika

Podkladové údaje ve vlastní práci byly čerpány ze zdrojů Českého statistického úřadu, úřadu městské části Praha 6, České správy sociálního zabezpečení, Pečovatelské služby Praha 6 a dotazníkovým šetřením. Shromážděná data byla zpracována pomocí statistických metod z oblasti analýzy časových řad a analýzy kvalitativních znaků.

Časové řady

Časová řada je definována jako množina naměřených hodnot jistého ukazatele, které jsou uspořádány ve směru rostoucího času (1, s. 259).

Elementární charakteristiky časových řad

Určování elementárních charakteristik se řadí mezi základní metody analýzy časové řady, jejichž prostřednictvím je získána rychlá a orientační představu o charakteru procesu, který tato řada reprezentuje (2, s. 252). Jejich prostřednictvím je zkoumána rychlost změn hodnot sledovaného ukazatele v závislosti na čase (3, s. 144).

V diplomové práci byly použity následující elementární charakteristiky (1, s. 262):

- 1. absolutní diference (∂y_t)

$$\partial y_t = y_t - y_{t-1}, \quad t=2,3,\dots,n \quad (\text{X.1})$$

- tempo růstu (k_t)

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (\text{X.2})$$

- průměrné tempo růstu ($\bar{k}$)

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_2 \times y_3 \times \dots \times y_n}{y_1}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad (\text{X.3})$$

- bazický index

$$BI = \frac{y_t}{y_0} \quad (\text{X.4})$$

Další použité ukazatele demografické statistiky byly následující (4, s. 19):

Index stáří – počet osob ve věku 60 let a více na 100 dětí ve věku 0-14 let.

Index závislosti I. - počet dětí ve věku 0-14 let na 100 osob ve věku 15-59 let.

Index závislosti II. - počet osob ve věku 60 a více let na 100 osob ve věku 15-59 let.

Index ekonomického zatížení - počet dětí ve věku 0-14 let a počet obyvatel ve věku 60 a více let na 100 osob ve věku 15-59 let.

Modelování časových řad

Analýza časových řad má za úkol pochopit princip generování hodnot dané časové řady. Na základě znalosti tohoto principu je možné získat přibližné budoucí hodnoty časové řady, a tedy předpovědět její budoucí vývoj. Tento princip se nazývá model časové řady (5, s. 52).

Při modelování časových řad se vychází z jednorozměrného modelu

$$y_t = f(t, \epsilon_t), \quad (\text{X.5})$$

kde y_t je hodnota modelovaného ukazatele v čase t , $t = 1, 2, \dots, n$, přičemž ϵ_t je hodnota náhodné složky v čase t . K tomuto modelu se zpravidla přistupuje pomocí klasického modelu, Boxovy-Jenkinsovy metodologie či spektrální analýzy (Hindls 254).

V diplomové práci bude využito klasického modelu. Klasický model vychází z rozkladu časové řady na čtyři složky, které formují systematickou část průběhu časové řady. Zastoupení všech složek není nutné, je podmíněno věcným charakterem zkoumané časové řady (2, s. 254).

Podmínkou dekompozice časové řady je, že náhodný proces, který generuje danou časovou řadu, je závislý pouze na čase. Nepřipouští se další ovlivňující proměnné.

Složky rozkladu jsou následující:

- **trendová složka** (T_t) vyjadřuje hlavní tendenci dlouhodobého vývoje hodnot analyzované časové řady (rostoucí, klesající). Je tvořena souhrnem vlivů, které na daný jev dlouhodobě působí (demografické podmínky, technologie výroby). Pro budoucí prognózu časové řady se využívá modelace trendu pomocí analytických funkcí (přímka, parabola, exponenciála apod.);
- **sezónní složka** (S_t) popisuje pravidelné výkyvy okolo trendu během jednoho kalendářního roku. Příčinami těchto kolísání jsou střídání ročních období či vliv společenských zvyklostí (dovolená, svátky);
- **cyklická složka** (C_t) představuje kolísání okolo trendu v nepravidelných cyklech (proměnná délka i amplituda), kdy se střídají fáze růstu a poklesu;
- **náhodná složka** (ϵ_t), nazývaná také jako reziduální či zbytková, představuje poslední komponentu rozkladu časové řady. Je součástí každé časové řady a je složena z náhodných a nezávislých výkyvů.

Existuje dvojí typ způsoby rozkladu časových řad – aditivní a multiplikativní. **Aditivní** (součtová) dekompozice se využívá v případě, že variabilita hodnot časové řady je přibližně konstantní v čase. V případě **multiplikativní** (součinná) dekompozice je variabilita časové řady rostoucí v čase nebo se v čase mění (5, s. 53-54).

Vyrovňávání časových řad a volba vhodného modelu

Cílem analýzy časových řad je zjištění základní vývojové tendence, tedy stanovení jejich trendu. Toho lze dosáhnout metodami nazývanými vyrovnávání časových řad, kdy je časová řada empirických hodnot $y_1, y_2, \dots, y_n$ nahrazena řadou hodnot neobsahující periodické či náhodné kolísání. Nejčastěji používané metody jsou metoda klouzavých průměrů a analytické vyrovnávání časové řady. Metoda klouzavých průměrů má mnoho nevýhod, mimo jiné je nevhodná při následujícím odhadu budoucího vývoje časové řady. Analytické vyrovnávání časové řady vystihuje trend pomocí trendových funkcí, mezi nimiž je nutné vybrat takovou funkci, která nejlépe vystihuje vývoj hodnot sledované veličiny v předchozích obdobích. Při výběru vhodné trendové funkce je možné se řídit výsledky

z analýzy elementárních charakteristik časových řad, nejužívanějším způsobem je metoda nejmenších čtverců (3, s. 148-151).

V práci byly spočítány modely:

- lineární - $y' = a + bt$, kde $t = 1, 2, \dots, n$;
- kvadratický - $y' = a + bt + ct^2$, kde $t = 1, 2, \dots, n$.

Pro určení vhodnější funkce byl vypočten index determinace (I^2). Index determinace je bezrozměrné číslo v intervalu $\langle 0;1 \rangle$. Jako vhodný model je zvolen ten, jehož index determinace je bližší hodnotě 1, jelikož je považován za kvalitnější. (2, s. 287-288).

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2} \quad (\text{X.6})$$

Pokud je sledováno více časových řad zároveň, je vhodné prozkoumat, zda mezi těmito řadami existují souvislosti, které by dovolovaly vysvětlit změny v jedné časové řadě změnami v časové řadě druhé. Tato problematika se nazývá korelace časových řad. Při hledání závislosti mezi dvěma řadami budou vypočteny odhady reziduálních hodnot značené jako $e_x = x_t - T_x$ a $e_y = y_t - T_y$, $t = 1, 2, \dots, n$, které budou následně korelovány (2, s. 332-333).

3. Teoretická východiska

3.1. Stárnutí a stáří

Mezi narozením a smrtí se v našich životech střídají vývojové etapy, které mají své zákonitosti, limity. Na tyto faktory je nutné brát ohledy, protože ovlivňují kvalitu, způsob a rozsah lidského života. Jedním z těchto období je i stárnutí a stáří, které je však většinou chápáno negativně. Lidé mají pocit, že se stáří přijdou omezení, ztráta naděje a radosti ze života. Senior je často chápán jako nesoběstačná osoba závislá na pomoci ostatních při všech činnostech, neschopná samostatného života. Zkrátka někdo, kdo je ideálním kandidátem na ústavní péči. Stáří ale takové není, respektive nemusí být takové.

Mnoho lidí vnímá stáří jako jednu z nejkrásnějších životních etap díky volnosti a času k uskutečnění všech plánů, které doposud nebylo možné realizovat. Pokud je člověk schopen využít šancí, které mu každý den přináší, tak umí i zdravě a pohodově prožít podzim života. Tomu se říká umění stárnout (6, s. 13-14).

Mimo aktivního života jsou pro úspěšné stárnutí také důležité sociální vztahy (k druhým i k sobě samým), tvořivost, smysl pro legraci. Dalšími aspekty spokojenosti jsou dobré finanční zajištění a okolí, ve kterém se senior pohybuje (volný čas – parky, bezpečnost, dostupnost obchodů, doprava, sousedé, noční klid) (7, s. 218).

Základní definice

„**Stárnutí** je specifický, nezvratný a neopakovatelný biologický proces, který je univerzální pro celou přírodu a jehož průběh se nazývá životem. Délka života je přitom geneticky determinovaná a pro každý druh specifická“ (8, s. 13).

Projevuje se ztrátou buněk při opotřebením organismu, přičemž buňky se neregenerují dostatečně rychle, aby bylo možné zachovat dřívější rovnováhu. Dochází k oslabování imunitního systému a organismus je více náchylný k nemocem. Projevy stárnutí orgánů však mohou započít dříve, než dosáhneme stáří (např. šedivění vlasů, vypadávání zubů).

Během stárnutí dochází ke změnám fyzickým (snižování síly, výkonnosti a reprodukčních schopností, zhoršování funkcí orgánů, mění se elasticita kůže), smyslové, psychické (zhoršení paměti, snížení potřeby spánku, zhoršená adaptace na stresové situace,

strach z nemocí a opuštěnosti) a vlivem sociálního postavení (odchod do důchodu, úmrtí blízkých, pocit izolace a závislost na druhých). Stárnutí tělesné nepostupuje stejnou rychlostí jako stárnutí duševní (9, s. 193-194).

Stárnutí se rozlišuje na dva typy. **Fyziologické** stárnutí je přirozený proces života každého jedince a je součástí ontogeneze (vývoj od oplození po zánik). **Patologické** stárnutí se projevuje různě – předčasné stárnutí, kalendářní věk je nižší než funkční. Jedním z projevů je i snížená soběstačnost (6, s. 14-15).

V současnosti je aktuální demografické stárnutí populace a s ní spojená prodlužující se střední délka života. V populaci dochází k nárůstu lidí starších 65 let (9, s. 194).

Fenomén stárnoucí společnosti se týká víceméně všech evropských států. Nejedná se o dočasný výkyv způsobený demografickou vlnou, nýbrž o trvalou proměnu. Na tuto změnu bylo potřeba reagovat, jelikož státy zastihla nepřipravené koncepčně, politicky i z hlediska vlastní sebereflexe (10, s. 16).

Stáří je poslední ontogenickou vývojovou etapou, která je doprovázena specifickými orgánovými změnami, regresí či úbytkem některých fyziologických funkcí. Obvykle ke za hranici stáří považováno překročení hranice věku 65 let. Tato vývojová etapa je považována za nejdelší část života (až třetinová), je tudíž nezanedbatelná (11, s. 28-29).

Tato životní fáze je shora ohraničena smrtí, spodní hranice individuální, záleží na působení různých jevů a procesů (životní styl, kvalita životního prostředí, charakter zaměstnání), které stáří formují. Nesmí být opomenuta genetická výbava jedince (10, s. 14).

O seniorské populaci lze obecně říci, že je velmi heterogenní, převažují zde ovdovělé ženy. Senioři také disponují značným potenciálem, ale bývají oproti mladší generaci znevýhodňováni. A v neposlední řadě je pro ně důležitý osobnostní přístup, kdy je kladen důraz na podporu smysluplnosti a svébytnosti (12, s. 27).

Tradiční dělení stáří dle věku je následující:

- **biologický věk** vyjadřuje biologické stárnutí organismu (zubní věk, kostní věk). Z praktického hlediska je využíván pouze při hodnocení způsobilosti člověka pro konkrétní činnost či lékařský zákrok;
- **sociální věk** zachycuje sociální zkušenosti, sociální status, ekonomické postavení a také generační příslušnost. Se sociálním stářím přichází změna životní úrovně

spojená s odchodem do důchodu, přijetí role starého člověka a prarodiče, stažením z aktivit středního věku apod.;

- **kalendářní věk** je nejjednoznačnější (přesné vymezení datem narození), avšak může být ve značném rozporu s věkem biologickým i sociálním.

Z hlediska periodizace věku patří k nejrozšířenějším patnáctiletá periodizace od Světové zdravotnické organizace (WHO): do 15 let děti, do 30 let mládež, do 45 let mladí dospělí (adultium), do 60let střední věk (interevium), do 75 let počínající stáří (senescence), do 90 let vlastní stáří (senium) a nad 90 let kmetství (dlouhověkost) (13, s. 14).

Adaptace na stárnutí

Důležitým mezníkem v životě každého seniora je přijetí faktu, že stárnutí a stáří je nezaměnitelná a přirozená součást lidského života. Pokud se člověk na tuto etapu připravoval celý život, tak má větší šanci se s tímto faktem rychleji a lépe vyrovnat. Se stářím přichází pokles tělesných sil, odchod do důchodu, nová společenská role seniora, zvýšená potřeba pomoci druhých osob a případný příchod do sociálního zařízení (13, s. 106).

Ne každý je toho ale schopný. Přibývajících léta přináší omezení a člověk od člověka přijímá potíže odlišným způsobem. Tento individuální postoj je daný mnoha determinanty (např. sociální a citové zázemí jedince a jeho pozice v rodině; typ osobnosti; životní zkušenosti; zdravotní stav; ekonomická situace; míra emoční inteligence; vrozené dispozice, výchova, vzdělání a společenské jevy; prostředí, ve kterém jedinec žije, a postoj komunity a společnosti ke stáří) (6, s. 24).

Příprava na stáří je celoživotní záležitostí a můžeme rozlišit následující tři formy:

- **dlouhodobá příprava** má začátek již v dětství, kdy rodiče poskytují dětem informace o tom, jak se chovat ke starým lidem prostřednictvím toho, jak se chovají k vlastním rodičům, jak s nimi komunikují a jak o nich hovoří. Příkladem může být péče o seniora v rodině a celkový postoj k situaci v rodině;
- **střednědobá příprava** se týká již dospělého jedince ve středním věku. Cílená příprava na stáří zahrnuje životosprávu, cvičení kontakt s přáteli. Velmi důležité jsou kroky k finančnímu zajištění stáří z vlastních zdrojů, jelikož výše penze bývá nedostatečná. Součástí by mělo být i zamyšlení nad tím, jak bude stáří vypadat (kde budu žít a s kým, kdo se o mě postará v případě potřeby);

- **krátkodobá příprava** probíhá zhruba tři roky před odchodem do důchodu. Zahrnuje praktické úkony jako je úprava bytu, výměna opotřebovaných spotřebičů (lednice, pračka, trouba), jelikož by po nástupu do důchodu mohly být finančně nezvladatelné. Další částí je naplánování aktivit na vyplnění budoucího volného času (14, s. 18).

Reakce na příchod stáří se podle společných znaků dělí na následujících pět přístupů:

- **konstruktivní přístup** (ideální postoj)
Jedinec je soběstačný, přijímá své stárnutí se všemi projevy, udržuje se v kondici. Vyznačuje se optimismem, vstřícností, smyslem pro humor, radostí ze života, přizpůsobivostí, tolerancí aj. Lpí na dobrých vztazích s rodinou a přáteli. Díky tomu se udržuje v dobré duševní rovnováze.;
- **strategie závislosti** (vynucování pomoci a péče)
Jedinec manipuluje se svým okolím (hlavně v příbuzenstvu) pomocí svých zdravotních a jiných obtíží. Preferuje pohodlný způsob života a spoléhá na materiální zabezpečení, na poskytnutí pomoci a citového zázemí. Tato pomoc má přijít ze strany rodiny či institucionální péče. K dosažení pomoci neváhají použít i citové vydírání.;
- **obranná strategie** (popírání stáří)
Jedinec neakceptuje svůj věk, odmítá přicházející stáří a vše co následuje. Oddaluje svůj odchod do penze, za každou cenu se snaží udržet svou soběstačnost a postavení (společenské i pracovní). Celý svůj život byl velmi produktivní a cílevědomý, díky tomu pravděpodobně dosáhl vysoké pracovní funkce i postavení ve vyšších společenských kruzích.;
- **strategie nepřátelství** (nepřijetí nepříznivé situace seniora)
Jedinec je nespokojený s negativními následky stáří a jeho postoj zatěžuje nejen jeho, je náročný i pro osoby v jeho okolí. V životě bohužel nedosáhl i přes veškeré úsilí mnoha úspěchů, proto se v něm míchají pocity křivdy, zloby, zklamání a vzteku. Toto rozpoložení nenapomáhá kladnému přijetí stáří se všemi změnami, které s věkem přichází. Dává najevo nepřátelství, obviňuje své okolí, v nitru je však emočně na dně, proto se stahuje do ústraní a preferuje samotu.;
- **strategie sebenávisti**
Jedinec trpí negativním přístupem k sobě samému, protože jeho život nebyl příliš úspěšný, což si není schopen odpustit. Tento negativismus vede k pocitu sebenávisti.;

Typ osobnosti každého člověka je ovlivněn tím, jestli se přiklání pouze k jednomu či ke kombinaci více přístupů v reakcích na stáří. Volba strategie závisí na přechozích životních zkušenostech a povaze jedince (6, s. 25-26).

3.2. Stáří a společnost

Senioři mají nezastupitelnou funkci korigovat a oponovat projekty mladé generace. Ukazovat, co je podstatné, a nenechat zapomenout na minulost tím, že naleznou paralelu s přítomností (10, s. 159).

Bohužel dnes mladé generace zesměšňují vše spojené se stářím a stále mladší osoby jsou označovány za staré, zbytečné a nepotřebné. Společnost podléhá kouzlu mládí, výkonnosti, pružnosti a zapomíná na zkušenosti, moudrost, možnost srovnání a pokoru. Mladistvým chybí vzory správného chování, jelikož tradiční funkce rodiny se změnila a neplní své funkce (6, s. 35).

Stáří v médiích

V současné době jsou názory, hodnoty a postoj populace ovlivněny z velké části politiky a médií. Je proto složité se orientovat ve společenském vědomí, které bylo donedávna ovlivňováno převážně přímou komunikací. Člověk nerad „vystupuje z řady“ a raději přijímá jednostranné názory (10, s. 157).

Dnešní doba vykazuje zdánlivě protichůdné trendy ve vztahu ke stáří. Společnost vytěsňuje obraz stáří ze svého vědomí nejen individuálně, ale také díky mediálnímu vlivu, který stáří nezobrazuje zrovna pozitivně. Stará tvář je využívána v reklamách ve spojitosti s pomůckami pro inkontinenci či léčbou poruchy paměti. Ze zpráv staří lidé vycházejí jako příjemci důchodu a služeb, také jako oběti předváděcích akcí, kde jsou senioři manipulováni ke koupi nepotřebného zboží za nesmyslné ceny (15, s. 16).

Ageismus

Tento fenomén se objevil v USA na konci 60.let 20.století a s gradujícím stárnutím moderních společností je stále aktuální. Byl veřejně definován ředitelem amerického Národního institutu pro stárnutí R.N.Butlerem, který ageismus chápal jako proces systematického stereotypizování a diskriminace lidí pro jejich stáří. Staří lidé jsou bráni jako senilní a staromódní ve své morálce a dovednostech.

Ageismus je tedy forma věkové diskriminace postihující zejména starší osoby a může vést až k vyčlenění ze společnosti. Je podporován ekonomicko-sociálními představami podceňujícími stáří (16, s. 100).

Naše civilizace je dle mnoha sociologů hodnocena a zaměřena pouze na zisk. Produktivita člověka je měřena podle výsledků jeho práce, což má za následek představu, že stáří není užitečnou ekonomickou investicí. Senioři se pak cítí odstrčení, ztrácejí důvěru sami v sebe a ve vlastní život (17, s. 168).

Problematika ageismu se nedotýká pouze seniorů, díky svému naopak nízkému věku mohou být diskriminováni absolventi. Obě věkové skupiny bývají diskriminovány v pracovní oblasti a jsou více ohrožovány nezaměstnaností (16, s. 106).

K diskriminaci seniorů dochází, přestože je věková diskriminace v legislativě EU zakázána. Je potřeba tento zákaz převést do praxe. Senioři jsou představiteli skutečných hodnot pro společnost a přispívají ke společenskému vývoji svou angažovaností v různých organizacích a spolcích či při péči o členy rodiny a přátele. Mnoho starších lidí vede smysluplný život a jsou pro společnost velkým přínosem (18, s. 31).

Stáří a ekonomická aktivita

Ekonomická aktivita starších generací je podmíněna dvěma základními procesy. Prvním jsou demografické změny směřující k početnímu růstu osob v důchodu (např. postupný přechod poválečných silných ročníků do důchodového věku a úbytku osob v produktivním věku). Tyto změny povedou ke zvyšování nákladů na důchodový systém a na systém sociální a zdravotní péče, což může vytvářet tlak na daňové zatížení ekonomicky činné populace a/nebo ke zvyšování důchodového věku. Je potřeba dbát na efektivní využití potenciálu starších osob.

Druhým jsou změny v ekonomické sféře jako změny poptávky na trhu práce, technologií a organizace práce, které vyžadují přizpůsobení schopností a kvalifikace pracovníků ve stále větší a větší míře (19, s. 15-16).

Nezaměstnanost seniorů je jedním z nejzávažnějších problémů na trhu práce. Ztížená možnost pracovního uplatnění má obzvláště u starších osob vážné sociální, ekonomické i psychologické následky (12, s. 172). Zvýšení zaměstnanosti a ekonomické aktivity starších osob přispívá nepochybně ke zvýšení životní úrovně ve stáří, ale i k sociálnímu začlenění starších osob (20, s. 83).

Stáří a vzdělávání

S ekonomickou aktivitou seniorů souvisí vzdělávání seniorů, které je neméně důležité. Pomocí vzdělávání je možné celkově aktivizovat starší populaci, což usnadní její začlenění do společnosti. Stárnutí společnosti se tak stane stárnutím aktivním. (21, s. 95)

Výchova a vzdělávání člověka již nejsou omezeny na období dětství a mládí, vzdělávají se i senioři s tím rozdílem, že vzdělávání starší generace je zaměřeno především na osobnostní rozvoj, nikoli profesní přípravu. Výchova a vzdělávání se staly celoživotním procesem (22, s. 30).

Vzdělávání v důchodovém věku se z hlediska úspěšného stárnutí dělí na oblast:

- preventivní – otázky ohledně úspěšného stárnutí, vlivů na průběh stáří a přípravy na stáří, podpory funkčního zdraví, prevence závažných onemocnění;
- rehabilitační – udržení a posílení nabytých znalostí, dovedností a schopností;
- volnočasovou – posílit zájem o nové činnosti a podněty, nabytí nových znalostí, inspirace k volnočasovým aktivitám;
- anticipační – informace o změnách, nových jevech, objevech a technologiích z důvodu lepšího zapojení do společnosti.

Celoživotní vzdělávání se převážně zaměřuje především na oblasti informatiky, jazyků a zájmových oblastí (např. historie umění). Vzdělávání seniorů má dvojí podobu:

- klasické kurzy označované jako akademie třetího věku či volného času pod záštitou různých institucí a agentur nebo univerzity třetího věku pod záštitou vysokých škol;
- Neformální menší skupiny pořádající diskuze (možnost podpory lektorů) (12, s. 38).

Schopnost učení je ve stáří odlišná oproti učení v jiném věku. Ve stáří postupně dochází ke zhoršování paměti, krátkodobá přestává fungovat a dlouhodobá ukládá výběrově. Pokud učivo nemá logickou strukturu a praktický dopad, obtížně se osvojuje. Učení probíhá pomocí memorování (17, s. 65).

Stáří a bydlení

Problematiku bydlení starších osob je potřeba brát z více úhlů pohledu, jelikož v sobě zahrnuje aspekty bytové i finanční politiky, sociální a zdravotní politiky, a také

psychologické aspekty jako je např. zajištění bezpečnosti či podpora sociability nebo mezigenerační vztahy.

Ideální bydlení pro seniory by mělo splňovat tyto podmínky: finanční dostupnost, bezpečnost v bytě a jeho okolí, bezbariérový přístup, dostupnost sociálních a zdravotních služeb, pošty či potravin, blízkost dětí, vnoučat, rodiny a přátel (19, s. 25).

Jedním z úkolů společnosti by mělo být vytvoření podmínek pro důstojné bydlení pro staré občany za účelem odstranění segregace seniorů do objektů a zařízení, která jsou odloučená od rodin a ostatní společnosti. Zlepšování podmínek bydlení seniorů by mělo brát v úvahu individuální charakter bytů a zároveň by mělo být chápáno jako prevence úrazů a oddálení závislosti seniorů (23).

Stáří a rodina

V běžném životě je obvyklé, že v rodině mezi generacemi dochází k vzájemné výpomoci, oproti minulosti ale výběrová šetření opakovaně ukázala, že má dnes jinou podobu. Na jedné straně jsou stále důležité dobré mezigenerační vztahy a vysoká četnost vzájemného setkávání a pomoci, na druhé straně je ovšem upřednostňováno oddělené bydlení nukleárních rodin (matka, otec a děti). Soužití tří generací či manželských párů či jedince střední generace s rodiči je téměř neobvyklé, dokonce není pokládáno za žádoucí.

Poměrně malá mobilita českého obyvatelstva zapříčinila, že mezi bydlištěm střední generace a jejich rodičů je ve většině případů krátká vzdálenost, což umožňuje úzké kontakty mezi generacemi v rodině bez společného bydlení (24, s. 49).

Čeští rodiče mají ve zvyku pečovat o své děti daleko za práh dospělosti a většinou jim v tom pomáhají i prarodiče. Senioři se v rodinách svých dětí aktivně podílejí na mnoha činnostech, jako je péče, výchova, finanční a organizační výpomoc, psychická podpora. Pomocná ruka prarodičů během prázdnin, náhlého onemocnění dítěte a dalších krizových situací, je nedocenitelná. I přes změny spojené s prodlužováním věku odchodu do důchodu je doposud propojení seniorů s rodinami dětí hluboké. Výzkumy prokázaly, že 81 % seniorů a 78% ostatní populace se ztotožňuje s názorem, že senioři mají významnou úlohu pro rodiny svých dětí (10, s. 159).

3.3. Sociální zabezpečení ve stáří

Sociální zabezpečení je součástí sociální politiky a je vymezeno jako soubor institucí, zařízení a opatření, díky kterým je možno předcházet, zmírňovat a odstraňovat sociální události občana. Je systémem náhradních zdrojů k zabezpečení sociálního bezpečí a sociální suverenity, Z hlediska formy se sociální zabezpečení člení na sociální služby, sociální příjmy a sociální azyly (12, s. 144).

V současnosti existují v evropských státech vedle přímého poskytování sociálních služeb dva způsoby sociální ochrany znevýhodněných osob, a to:

a. sociální pojištění

První princip spočívá v pojištění pro případ sociálních událostí, které by pojištěnec vlastními silami pravděpodobně nezvládl. Toto pojištění je povinné. Navíc může využít dobrovolného připojištění či příspěvku na pojištění od zaměstnavatele;

b. státní sociální podpora

Druhý princip je založen na dávkách poskytovaných státem v situacích, na které se výše uvedené pojištění nevztahuje. Jedná se o události, o nichž zákonodárce soudí, že je v nich pomoc z veřejných rozpočtů potřebná (25, s. 11).

Sociální pojištění neboli pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje pravidelné platby na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (26).

Nárok a důchody ze základního důchodového pojištění, způsob stanovení výše a podmínky vyplacení důchodu jsou stanoveny zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Občan České republiky má nárok na přiznání starobního důchodu po splnění dvou podmínek – dosažení důchodového věku a získání potřebné doby pojištění. Věk pro odchod do důchodu je u mužů a žen rozdílný, přičemž u žen závisí mimo jiné na počtu vychovaných dětí (12, s. 148-150). Důchodový věk dle § 32 je pro občany proměnlivý, závisí na roku narození jednotlivých pojištěnců (27).

Český důchodový systém je založen na základním důchodovém pojištění a na dobrovolném penzijní připojištění se státním příspěvkem. Ze základního důchodového pojištění jsou poskytovány důchody občanů. U pojištěnců narozených před rokem 1936 -> 60 let v případě mužů, 53–57 let u žen v závislosti na počtu vychovaných dětí. V roce 2019

dosáhnou důchodového věku muži narození v roce 1954-1956, tabulka pro výpočet se nachází v příloze (Příloha 1).

Potřebná doba pojištění se také postupně prodlužuje v závislosti na důchodovém věku pojištěnce. Zatímco při dosažení důchodového věku v roce 2017 byla potřebná délka pojištění 33 let, v roce 2018 musí činit délka pojištění 34 let, v následujícím roce už 35 let.

Starobní důchod se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a procentní výměry. V roce 2017 byla základní výměra ve výši 2 550 Kč, výše procentní výměry byla alespoň 770 Kč měsíčně (27).

3.4. Sociální služby

Sociální služby jsou k dispozici lidem, kteří jsou společensky znevýhodněni. Mají jim pomoci zkvalitnit jejich život, začlenit se do společnosti. Mají ale také ochránit společnost před riziky, jejichž jsou tito lidé nositeli. Berou ohledy jak na osobu uživatele, tak na jeho rodinu, skupiny, jichž je členem a na zájmy širší společnosti (25, s. 9).

Mezi základní činnosti při poskytování sociálních služeb patří pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně či poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí nebo pomoci při zajištění stravy a bydlení, pomoc při zajištění chodu domácnosti. Řadí se sem i výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, sociálně terapeutické činnosti, kontakt se společenským prostředím a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Obsah činností je stanoven příslušnými prováděcími předpisy.

Za cíl poskytování sociálních služeb je zachování lidské důstojnosti klienta, individuální přístup k jeho potřebám, poskytování služeb v náležitě kvalitě, aktivní rozvoj schopností a zlepšení či zachování soběstačnosti klienta (28).

Sociální služby spadají do mnoha rezortů státní správy (nejsou pouze v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí – dále MPSV) a jsou vymezeny řadou právních norem (např. kojenecké ústavy a léčebny pro dlouhodobě nemocné – Ministerstvo zdravotnictví; výchovné ústavy – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy) (25, s. 9-10).

Služby sociální péče se dělí na sociální poradenství (§ 37 SocSl), služby sociální péče (§ 38 SocSl) a služby sociální prevence (§53 a násl. SocSl). **Sociální poradenství** zahrnuje *základní sociální poradenství* (informace k řešení nepříznivé sociální situace, součástí všech druhů sociálních služeb) a *odborné sociální poradenství* (informace zaměřené na potřeby

jednotlivých okruhů sociálních skupin). **Služby sociální péče** pomáhají se znovuzískáním fyzické a psychické soběstačnosti a podporují vyšší míru zapojení do běžného života. **Služby sociální prevence** podporují osoby, kterým hrozí sociální vyloučení z důvodu krizové situace, životních návyků a způsobu života směřujícímu ke konfliktu se společností.

Z hlediska formy dělíme sociální služby na **pobytové** (osoba je ubytována v zařízeních sociálních služeb), **ambulantní** (osoba dochází nebo je dopravována do zařízení sociálních služeb, součástí není ubytování) a **terénní** (služby jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí) (29, s. 132).

3.4.1. Služby sociální péče pro seniory

- a) **Osobní asistence** je poskytována osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění, zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Jedná se o terénní službu, která je poskytována bez časového omezení.
- b) **Pečovatelská služba** je poskytována osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění, zdravotního postižení, rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Jedná se o terénní nebo ambulantní službu, která je poskytována v omezeném čase.
- c) **Tísňová péče** umožňuje nepřetržitou distanční hlasovou a elektronickou komunikaci s osobami vystavenými stálému vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života v případě náhlého zhoršení jejich zdravotního stavu nebo schopností. Jedná se o terénní službu.
- d) **Odlehčovací služby** jsou poskytovány osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění, zdravotního postižení, o které je jinak pečováno v jejich přirozeném sociálním prostředí. Cílem je umožnit pečující fyzické osobě odpočinek. Jedná se o terénní, ambulantní nebo pobyтовую službu.
- e) **Centra denních služeb, denní a týdenní stacionáře** poskytují služby osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění, zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Jedná se o ambulantní služby. Týdenní stacionáře poskytují i pobyтовую službu.
- f) **Domovy pro seniory** poskytují služby osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Jedná se o pobyтовую službu.

- g) **Domovy se zvláštním režimem** poskytují služby osobám se sníženou soběstačností z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách, a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí se sníženou soběstačností z důvodu těchto onemocnění, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Jedná se o pobytovou službu. Režim v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.
- h) **Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče** poskytují pobytové sociální služby osobám, které již nevyžadují lůžkovou péči, ale vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopny se obejít bez pomoci jiné fyzické osoby a nemohou být proto propuštěny ze zdravotnického zařízení lůžkové péče do doby, než jim je zabezpečena pomoc osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou nebo zajištěno poskytování terénních nebo ambulantních sociálních služeb anebo pobytových sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb.

Úhrada nákladu za sociální služby v případě seniorů

Část sociálních služeb je poskytována osobám bez úhrady nákladů nebo za částečnou nebo plnou úhradu nákladů.

Sociální služby poskytované **bez úhrady** jsou především určeny pro děti a mládež a také pro osoby závislé na návykových látkách. Seniori mohou bezplatně využít sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením sociální poradenství.

Ostatní služby jsou poskytovány za **částečnou či plnou úhradu nákladů**. Za využití pobytových služeb (domov pro seniory, domov se zvláštním režimem, zdravotnická zařízení lůžkové péče) hradí osoba za ubytování, stravu a péči náklady ve sjednaném rozsahu s tím, že osobě musí zůstat alespoň 15 % z jejího příjmu. To samé platí i v případě týdenních stacionářů, kde ale po úhradě nákladů za ubytování a stravu musí osobě zůstat alespoň 25 % z jejího příjmu. Pokud by osobě po úhradě nezůstalo výše uvedené procento z příjmu (15 %/25 %), je tato osoba povinna doložit danému poskytovateli výši svého příjmu pro stanovení úhrady. Senior, který využije sociálních služeb a), b), c), d) a e) – mimo týdenních stacionářů – uvedených v předchozí části týkající se sociálních služeb pro seniory, je povinen uhradit náklady v plné výši. Maximální výše úhrady je stanovena prováděcím právním předpisem.

Tyto náklady jsou hrazeny osobou ve výši, která je sjednaná ve smlouvě uzavřené s poskytovatelem služby. Pokud její příjem nepostačuje na úhradu nákladů (nebo žádný

nemá), je zde možnost dohodnout se na spoluúčasti na úhradě nákladů s osobou blízkou jedince, které je sociální služba poskytována. Příjmem osoby se pro tyto účely rozumí příjmy podle zákona o existenčním a životním minimu, s výjimkou příspěvku (30).

Registrace poskytovatelů sociálních služeb

Další oblasti, které jsou v Zákoně o sociálních službách obsaženy, jsou podmínky registrace pro poskytovatele sociálních služeb, povinnosti poskytovatelů těchto služeb. Zabývá se také náležitostmi smlouvy o poskytnutí sociální služby a působností při zajišťování sociálních služeb. Důležitou součástí je také, jakým způsobem probíhá kontrola plnění povinností poskytovatelů sociálních služeb a jejich kvalita, která je definována souborem kritérií určujících úroveň kvality (30).

Zřizovatelé sociálních služeb

Zařízení poskytující sociální služby jsou v České republice zřizována obcemi, kraji a MPSV. Obce a kraje zakládají v rámci své samostatné působnosti sociální služby jako vlastní organizační složky bez právní subjektivity (nenáročné na personál, prostory a techniku) nebo příspěvkové organizace se samostatnou právní subjektivitou (náročnější na zázemí). MPSV je v současné době zřizovatelem specializovaných ústavů s celostátní působností. Zřizovatelem také mohou být od roku 1990 nestátní neziskové organizace, které na svou činnost získávají dotace z veřejných rozpočtů, a to v těchto právních formách – občanské sdružení, obecně prospěšné společnosti, církevní právnické osoby (25, s. 12).

Obce i kraje na svém území podle Zákonu o sociálních službách zjišťují potřeby poskytování služeb osobám či skupinám osob, zaručují dostupnost informací týkajících se možností a způsobů poskytování sociálních služeb, spolupracují s ostatními obcemi/kraji/ poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci osobám nebo kontaktu mezi osobou a poskytovatelem. Kraj ve spolupráci s obcemi zpracovává střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, přičemž o výsledcích tohoto procesu informuje obce na svém území. Kraj také zajišťuje dostupnost sociálních služeb na svém území v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb a má povinnost informovat ministerstvo o plnění tohoto plánu.

Zá účelem plnění těchto náležitostí se krajům poskytuje ze státního rozpočtu dotace na financování běžných výdajů, které souvisejí s poskytováním základních druhů a forem

sociálních služeb. Výše této dotace je stanovena ministerstvem na základě výše procentního podílu kraje na celkovém ročním objemu finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na podporu sociálních služeb pro daný rozpočtový rok. Obce mohou obdržet dotaci prostřednictvím rozpočtu kraje.

Registrovaným poskytovatelům sociálních služeb může být udělena dotace za účelem financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb buď z rozpočtu obce či kraje, nebo ze státního rozpočtu. Dotace ze státního rozpočtu uděluje ministerstvo na podporu sociálních služeb celostátního či nadregionálního charakteru a také činností rozvojové povahy, zejména na vzdělávání pracovníků sociálních služeb a zpracování střednědobých plánů krajů a obcí v této oblasti. Na financování těchto činností se mohou podílet i programy v rámci Strukturálních fondů Evropských společenství (30).

3.5. Problematika stárnutí v ČR

Programy pozitivního stárnutí

Problematikou stárnutí a stáří se zabývá MPSV, které vytvořilo „Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí 2013–2017. Tento strategický dokument navazuje na „Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012“. V současné je připravován nový program „Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2018–2022“, který bude sloužit jako cestovní mapa pro činnost státu v oblasti postavení seniorů a stárnutí na příštích několik let.

Tyto programy jsou vytvářeny za rozsáhlé spolupráce státní správy, samosprávy, odborníků a zástupců veřejných institucí či neziskového sektoru.

Oblasti a jejich cíle řešené v plánu pro období 2013-2017 jsou následující:

- **realizace politiky přípravy na stárnutí v České republice**
  - posílení soudržnosti rodin na všech úrovních státní správy a samosprávy;
  - zajištění efektivní realizace politiky přípravy na stárnutí na úrovních krajské a místní samosprávy;
  - zajištění efektivní realizace politiky přípravy na stárnutí na úrovni celostátní;

- **zajištění a ochrana lidských práv starších osob**
  - zvýšení povědomí ve společnosti o právech starších osob;
  - zvýšení ochrany práv starších osob před diskriminací a všemi projevy nedůstojného zacházení, týrání a zneužívání;
- **celoživotní vzdělávání**
  - zlepšit informovanost mládeže o měnících se potřebách celoživotního cyklu s důrazem na úctu ke stáří, posílení mezigenerační solidarity a spolupráce;
  - zvýšení podílu seniorů zapojených do vzdělávání prostřednictvím U3V, virtuálních U3V, akademií a dalších vzdělávacích kursů seniorů, a to s ohledem na místní dostupnost ;
  - zvýšení podílu senioru (seniorských organizací) zapojených do projektových aktivit programu Erasmus+;
- **zaměstnávání starších pracovníků a seniorů**
  - zajištění kvalitní informovanosti veřejnosti o důchodové reformě a možnostech pracovní činnosti v kombinaci s dávkou v důchodovém systému;
  - prodloužení pracovní kariéry pracovníků a motivace k odkladu odchodu do důchodu;
  - zvýraznění důležitosti Age Managementu na pracovištích, boj proti věkové diskriminaci;
- **kvalitní prostředí pro život seniorů**
  - vytvoření příznivého prostředí pro všechny generace;
  - vytvoření prostředí s odpovídající infrastrukturou, vhodnou nabídkou různých forem bydlení a dostatečné občanské vybavenosti;
  - zvýšení aktivního zapojení seniorů do komunitního života;
- **zdravé stárnutí**
  - podpora zdravého životního stylu celé společnosti;
  - zajištění dostatečné nabídky preventivních programů;

- **péče o seniory s omezenou soběstačností**
  - nastavení podmínek pro zajištění dlouhodobé a paliativní zdravotní péče;
  - nastavení systému péče o osoby s demencí a vzdělávacích programů v této oblasti;
  - zkvalitnění podmínek pro pečující rodinné příslušníky a jejich motivace k účasti na péči o své rodiče (31).

Akce Den seniorů

Společnost stárne, v roce 2014 žilo v ČR 1,9 milionu obyvatel ve věku 65 let a vyšším, což představuje 17,4 % populace. V roce 2030 to bude již 27 % populace a v roce 2050 dokonce 40 %, to je přibližně 3,2 milionu osob starších 65 let. Problematika stárnutí je veřejností dlouhodobě vnímaná pouze z hlediska výše a udržitelnosti. Téma života po šedesátém roku věku a zařazení starých ve společnosti, zájem o opravdový život českých seniorů, jejich koníčky a trápení a v neposlední řadě stárnutí populace je odsouváno na okraj zájmu veřejnosti.

Právě za účelem poučení a informovanosti veřejnosti byla v rámci Národního akčního plánu podporujícího pozitivního stárnutí pro období let 2013 až 2017 vytvořena akce Den seniorů v osmi českých a moravských městech u příležitosti Mezinárodního dne seniorů. Součástí akcí byly tematicky zaměřené přednášky na oblast spotřebitelských práv, ochrana před tzv. Šmejdy, volbu vhodné sociální služby, zaměstnanost seniorů či význam sportu a zdravého životního stylu v návaznosti na zdravotní stav (32).

Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Rada byla zřízena usnesením vlády dne 22.3.2006 a působí jako stálý poradní orgán vlády v problematice seniorů a stárnutí populace. Usiluje o zajištění podmínek pro zdravé, aktivní a důstojné stárnutí a stáří v České republice a aktivní zapojení starších osob do ekonomického a sociálního rozvoje společnosti v kontextu demografického vývoje.

Dochází zde k setkávání zástupců jak veřejné správy (z různých ministerstev i z Poslanecké sněmovny a Senátu), institucí (odborné organizace, zaměstnavatelské svazy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí, zástupci zdravotních pojišťoven), tak zástupců seniorských

organizací (Život 90¹, Senioři ČR², Rada seniorů ČR³) a odborníků (lékaři, zástupci poskytovatelů sociálních služeb a neziskového sektoru). Střetávají se zde tedy nejrůznější pohledy na danou problematiku (politické, koncepční, odborné i znalosti a zkušenosti lidí přímo z terénu) (33).

Dlouhodobé ošetřovné

Dne 1.6.2018 vešla v platnost nová dávka připravená MPSV ze systému nemocenského pojištění – tzv. dlouhodobé ošetřovné.

Nová dávka je poskytována za předpokladu splnění stanovených podmínek nemocensky pojištěné osobě (zaměstnanec, OSVČ), které je znemožněn výkon činnosti z důvodu péče o osobu blízkou v domácím prostředí. Okruh pečujících osob dle této novely zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, je poměrně široký. Rodina se tak může svobodně rozhodnout, kdo se bude o nemohoucího starat s tím, že se mohou střídát. Domácí péče o nemohoucí jako taková pak výrazně přispívá ke kvalitě života osob, o které se rodina stará.

Opatření je koncipováno jako pokrytí doby, která následuje po propuštění z nemocnice např. po vážném úrazu nebo nemoci. Dlouhodobé ošetřovné zahrnuje možnost čerpání až 90 kalendářních dní pracovního volna s náhradou příjmů ve výši 60 % denního vyměřovacího základu. Kombinace ochrany pracovního místa a náhrada příjmů je ze zahraničních zkušeností pro podporu pečujících zásadní. Zároveň 90ti denní lhůta dává prostor i pro rozhodnutí, jak dále postupovat, když nedojde k uzdravení opečovávaného (zajištění následné péče, žádost o příspěvek na péči, jiné vhodné alternativy) (34).

---

¹ **Život 90** (*1990) je nezisková organizace, která nabízí širokou nabídku služeb seniorů a jejich blízkým s cílem zlepšovat kvalitu jejich života. Podporuje seniory v nezávislém životě, samostatnosti a soběstačnosti, řeší otázky mezigeneračního porozumění a efektivně oslovuje veřejnost v oblasti stárnutí. <https://www.zivot90.cz/cs>

² **Senioři ČR** (*1990, dříve Svaz důchodců ČR) je občanské sdružení, mezi jehož hlavní cíle patří hájení oprávněných zájmů a požadavků důchodců, humanitární pomoc starším občanům a jejich společensko-kulturní vyžití. <https://senioricr.cz/>

³ **Rada seniorů ČR usiluje o otevřenou společnost pro všechny generace, zlepšování mezigeneračních vztahů, dialogu a tolerance, aktivizace starší generace v oblasti duchovního, kulturního a sociálně-společenského rozvoje.** <http://www.rscr.cz/>

3.6. Problematika stárnutí ve světě

Postoj Organizace spojených národů

Stárnutí populace je celosvětovým problémem, prakticky každá země světa se potýká s narůstajícím počtem starších osob. Stárnutí obyvatelstva se stává jednou z nevýznamnějších změn 21. století a bude mít důsledky pro téměř všechna odvětví společnosti včetně pracovních a finančních trhů, poptávky po zboží a službách, jako je bydlení či doprava, stejně tak na rodinné struktury a mezigenerační vazby.

Dle dostupných údajů se odhaduje, že počet osob starších 60ti let se do roku 2050 více než ztrojnásobí s tím, že počet starších se zvyšuje mnohem rychleji než v mladších skupinách (35).

Na 2. světovém shromáždění o stárnutí v Madridu v roce 2002 byl přestaven nový programový dokument – The Madrid International Plan of Action on Ageing and the Political Declaration – který se zabývá klíčovou výzvou budování společnosti pro všechny věkové kategorie. Zaměřuje na tři hlavní oblasti: starší osoby a rozvoj, posílení zdraví a blahobytu ve stáří, zajištění podporujícího prostředí. Je zdrojem pro tvorbu politik a navrhuje způsoby, jakým mohou vlády, nevládní organizace a další aktéři změnit způsob, jakým jejich společnosti vnímají, komunikují a starají se o své starší občany (36).

Postoj Evropské Unie

Evropská unie si je vědoma toho, že naše společnost díky nízké porodnosti a rostoucí délce života stárne a že je potřeba se na to připravit. V budoucích letech bude narůstat podíl osob nad 65 let a současně bude klesat podíl obyvatel v produktivním věku. Hospodářský růst je závislý mimo jiné na růstu pracovní síly, pokles podílu ekonomicky aktivního obyvatelstva může mít nepříznivé účinky na evropské hospodářství a sociální systémy.

Evropská komise v rámci vypořádání se se stárnutím obyvatelstva podporuje kroky členských států vedoucích k rozvoji doplňkových důchodů, zpřístupnění odpovídající sociální ochrany. Výbor pro sociální ochranu hledá, jakým způsobem lze poskytovat přiměřenou a udržitelnou dlouhodobou péči ve stárnoucích společnostech. Možnosti vidí v investicích do preventivní péče, rehabilitace, prostředí šetrného k věku či poskytování péče přizpůsobené potřebám lidí.

Projekty zaměřené na rozvoj a uplatňování komplexních strategií aktivního stárnutí mohou být financovány ze zdrojů Evropského sociálního fondu (37).

V roce 2012 byl vyhlášen **program Evropský rok aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity 2012**, který má za úkol vytvořit správné prostředí pro aktivní stárnutí založené na společnosti vstřícné všem věkovým skupinám a podpořit vitalitu a důstojný život všem osobám. Dílčím cílem je také ukázat, jak mohou být starší lidé prospěšní společnosti.

Nabádá tvůrce politik a příslušných zúčastněných stran na všech úrovních k tomu, aby podnikli potřebné kroky k vytvoření potřebných podmínek pro aktivní stárnutí a posílili mezigenerační solidaritu. Úkolem je maximálně využít obrovského potenciálu, který přichází i v pokročilejším věku. Evropský rok 2012 usiluje o podporu aktivního stárnutí v oblastech zaměstnanosti ve stáří, prospěšnost společnosti ve stáří a nezávislého života ve stáří (38).

4. Městská část Praha 6

4.1. Charakteristika městské části Praha 6 z hlediska řešené problematiky

Městská část Praha 6 leží na levém břehu Vltavy v severozápadní části Prahy (Obrázek 1). Svou rozlohou i počtem obyvatel se řadí mezi největší a nejlidnatější části hlavního města Prahy. Tato městská část se dělí na následující katastrální území: Bubeneč (část), Břevnov, Dejvice, Hradčany (část), Liboc, Ruzyně, Střešovice, Veleslavín a Vokovice. Prahu 6 díky vysokému podílu zeleně a atraktivní vilové zástavbě vyhledávají nejen obyvatelé Prahy. Na území Prahy 6 se nachází například budova Ministerstva obrany, několik velvyslanectví, vysoké školy, kostel Církve československé husitské. (39)

Obrázek 1 Umístění MČ Praha 6 v Praze

(Zdroj: <http://www.geoportalpraha.cz/cs/mapy-mc-ke-stazeni#.WmSHjajiZPY>)

Městská část Praha 6 se dlouhodobě soustředí na sociální oblasti se snahou pokrýt potřeby občanů v oblasti sociální, zdravotní a preventivní. V posledním desetiletí se upevnila její pozice rezidenční čtvrti s nároky na vysoký standard bydlení a služeb. V lednu 2016 byla vydána „Strategická koncepce rozvoje sociální a zdravotní politiky a prevence rizikového chování“, která stanovuje následující priority:

- 1) podporovat a rozšířit poskytování terénních sociálních služeb dle zjištěných potřeb;
- 2) usilovat o rozšíření rezidenční péče v sociální oblasti;

- 3) zaměřit se na prevenci rizikového chování;
- 4) napomáhat vhodné struktuře ambulantních poskytovatelů zdravotních služeb;
- 5) rekonstruovat polikliniku Marjánka s dostavbou LDN;
- 6) stabilizovat LDN umístěním v nově rekonstruovaném objektu (viz bod 5);
- 7) rozšířit možnosti malometrážního ústupového a sociálního bydlení;
- 8) podporovat odlehčující a aktivizační služby pro seniory (40, s. 4-6).

Struktura obyvatelstva

K 31.12.2017 bylo v městské části Praha 6 celkem 104 356 obyvatel, což je 8,0614 % z celkového počtu obyvatel hl. m. Prahy. V této městské části žije celkem 49 941 mužů, zbylých 52,1436 % obyvatel jsou ženy. Průměrný věk obyvatel této městské části je 42,6 let. Věková a pohlavní struktura obyvatelstva je zachycena v tabulce (Tabulka 1).

Tabulka 1 Struktura obyvatelstva

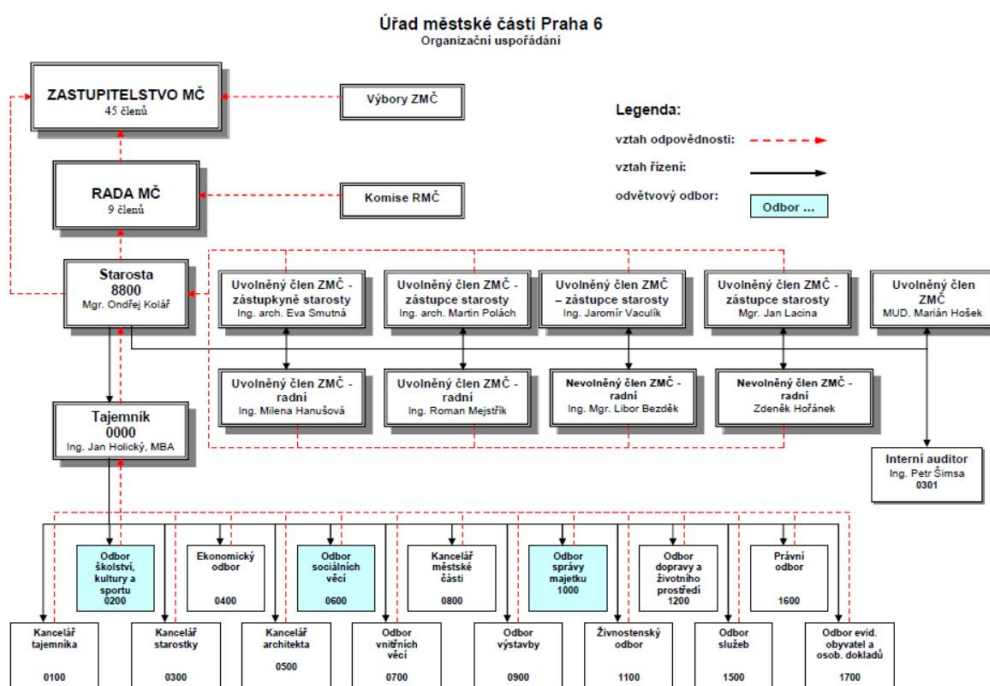
městská část Praha 6	počet obyvatel	0–14	15–64	65+	průměrný věk
Celkem	104 356	16 729	65 600	22 027	42,6
Muži	49 941	8 500	32 716	8 716	40,8
Ženy	54 415	8 229	32 884	13 302	44,6

Zdroj: ČSÚ

Organizační struktura MČ

Hlavními orgány úřadu městské části Praha 6 jsou zastupitelstvo městské části (dále jen ZMČ) a rada městské části. ZMČ tvoří 45 členů a mezi jeho kompetence patří stanovení počtu zástupců starosty, volba starosty ze svých řad, schválení programu rozvoje území městské části, schválení rozpočtu a závěrečného účtu městské části. Rada má 9 členů a rozhoduje o celkovém počtu zaměstnanců MČ Praha 6, schvaluje organizační řád úřadu MČ Praha 6, zřizuje a ruší na návrh tajemníka odbory Úřadu městské části Praha 6 a jmenuje a odvolává na návrh tajemníka jejich vedoucí. Podrobnější organizační uspořádání Úřadu MČ Praha 6 je na obrázku (Obrázek 2).

Obrázek 2 Organizační uspořádání úřadu MČ Praha 6

Zdroj: http://www.praha6.cz/schema_uradu

4.2. Služby pro seniory v městské části Praha 6

MČ Praha 6 je zřizovatelem příspěvkové organizace **Pečovatelská služba Prahy 6**, jejíž cílovou skupinou jsou mimo seniorů osoby se zdravotním postižením a rodiny, ve kterých se narodily tři a více dětí současně, a to do věku 4 let těchto dětí. Služby jsou poskytovány výše uvedeným osobám, které žijí na území MČ Prahy 6, a to buď jako terénní služba v domácnostech občanů nebo v domech s pečovatelskou službou (Šlejnická 5 – Dejvice, U Stanice 5 – Liboc). Posláním je umožnit těmto osobám, aby mohly zůstat ve svém přirozeném prostředí a aby mohly trávit svůj čas tak, aby byla zachována kvalita jejich života. Cílem je také pomoci ustát dočasné období uživatelům se zhoršeným zdravotním stavem, který nevyžaduje hospitalizaci. Na bezplatnou pomoc mají nárok účastníci odboje v letech 1939–1945, pozůstalým manželům (manželkám) po osobách starších 70 let, rodinám specifikovaným výše a osobám podle zákona 87/1991 a zákona 119/1990 Sb. Kapacitně je Pečovatelská služba Prahy 6 připravena na 1200 osob. Ostatní uživatelé hradí pouze úhradu v rozsahu úhrady nákladů za stravu dle zákona o sociálních službách (42).

Další možností jsou **domovy pro seniory**, kterých je na území MČ Prahy 6 hned několik. Mimo dlouhodobého pobytu pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku tyto domovy většinou mají i oddělení se zvláštním režimem pro osoby trpící stařeckou demencí či jiným typem demence a odlehčovací službu. Domov pro seniory Elišky Purkyňové má kapacitu 273 míst a je plně obsazen, součástí domova pro seniory je oddělení se zvláštním režimem a odlehčovací služba (43). Zařízení Centrin mimo domova pro seniory s 20 lůžky poskytuje odlehčovací službu či domov se zvláštním režimem (44). Dům seniorů ČČK Hvězda má k dispozici 47 bytů a všechny jsou v tuto chvíli obsazené. V tomto domově se jedná o tzv. "bydlení s dohledem", kde je poskytována denní služba pro vyřizování požadavků ubytovaných, dále pak pečovatelské služby (nákup a donáška stravy, pomoc při osobní hygieně, zajištění rehabilitace) a případně i další služby (kadeřník, zdravotní masáže apod) (45).

Zdravotní a sociální péči pro seniory v jejich domově nabízí soukromé zařízení Sestřička s pobočkou na Praze 6, nabízí pomoc s každodenní péčí o vlastní osobu, zajištěním stravy, dohledu na pitný režim, úklidu domácnosti, doprovodu k lékaři a na procházky atd. Poskytuje také dlouhodobou domácí péči, preventivní péči či domácí hospicovou péči (46).

Farní charita Starý Knín provozuje na Praze 6 Středisko charitních sociálních služeb U sv. Vojtěcha, kde je poskytována odlehčovací služba, osobní asistence a sociálně aktivizační služby pro seniory (47).

Nemocní senioři mohou využít služeb Domova sv. Karla Boromejského ve formě odlehčovací pobytové služby (13 míst) nebo formou denního stacionáře (25 míst) (48). K dispozici je také zdravotní služba na lůžkách LDN (77 lůžek LDN + 2 lůžka zdravotně sociální). O nemocné seniory se také postarají v léčebnách dlouhodobě nemocných, na Praze 6 konkrétně v následujících zařízeních: Léčebna dlouhodobě nemocných Praha 6 (státní, 100 lůžek) (49), Interna Co. s.r.o. (nestátní, 100 lůžek) (50), Ústřední vojenská nemocnice – oddělení dlouhodobé péče (státní, 26 lůžek) (51).

Městská část Praha 6 zajišťuje pro seniory s trvalým pobytem na Praze 6 zvýhodněné stravování ve vybraných školních jídelnách. Žadatelé musí být alespoň 65 let a jeho příjem (důchod) nesmí přesáhnout čtyřnásobek životního minima (52).

4.3. Aktivity a vzdělávání pro seniory v městské části

Praha 6

Pohybové aktivity, výtvarné a jazykové kurzy, kroužky PC či chytrých telefonů a další aktivity či přednášky nabízí pro starší občany kluby seniorů. Na Praze 6 jsou to Klub Fresh senior, Centrum Senior fitness či Komunitní centrum pro seniory nebo Centrum pohybových aktivit pro 3 generace Společný den (52).

Senioři mohou přímo na Praze 6 navštěvovat Univerzitu třetího věku na dvou univerzitách:

- **České vysoké učení technické** zahájilo vzdělávání seniorů v akademickém roce 1998/1999 a v roce 2017/2018 uspořádalo 89 kurzů, kterých se zúčastnilo 1 693 seniorů (71 % žen, 29 % mužů). Převažují technicky zaměřené kurzy, v nabídce jsou také kurzy z oblasti lékařství, umění, sportu, osobnostního rozvoje a výuka jazyků. Kurzy jsou přístupné od 60 -ti let (53);
- **Vysoká škola chemicko technologická** má s edukací seniorů letité zkušenosti již z let před rokem 1989, kdy však výuka probíhala jinou formou a za jiných podmínek než dnes. V současné době nabízí kurzy s názvem Potraviny a výživa, Ochrana životního prostředí, Život s počítačem, Chemie kolem nás či S počítačem přátelsky od A do Z. Předpokladem pro přijetí je ukončené středoškolské studium a pobírání starobního důchodu (54).

5. Vlastní práce

Městská část Praha 6 je velice žádanou lokalitou z hlediska bydlení, může se pyšnit blízkou dostupností centra Prahy a letiště, dostatkem zeleně či širokou nabídkou městské hromadné dopravy. Za výhodu může být považován i fakt, že na této městské části převažují cihlové bytové domy a vilové čtvrtě nad panelovými domy, což také přidává na její atraktivitě. Zároveň se řadí mezi „starší“ městské části s větším podílem rezidentů ve věkové kategorii 65 +. Pro starší občany je potřeba vytvářet vhodné prostředí, které jim usnadní přechod do seniorské životní etapy.

MČ Praha 6 si je vědoma skutečnosti, že starším rezidentům (zvláště ve věku 80+ a vdovy) se životní úroveň může vlivem různých životních a sociálních faktorů postupně snižovat, někdy až k hranici chudoby. Proto zavádí různá opatření, aby procento takto ohrožených obyvatel nenarůstalo. Proto tuto skupinu obyvatel důkladně sleduje, umožňuje jim pronájem sociálních bytů, pořádá kulturně společenské akce a aktivizační činnosti pro seniory a provozuje program „Dotované stravování seniorů v základních školách“. Zároveň finančně podporuje provoz domovů pro seniory neinvestičními výdaji, jelikož péče o seniory v těchto zařízeních je nákladná a její nákladnost nadále poroste.

5.1 Demografický vývoj obyvatel MČ Praha 6

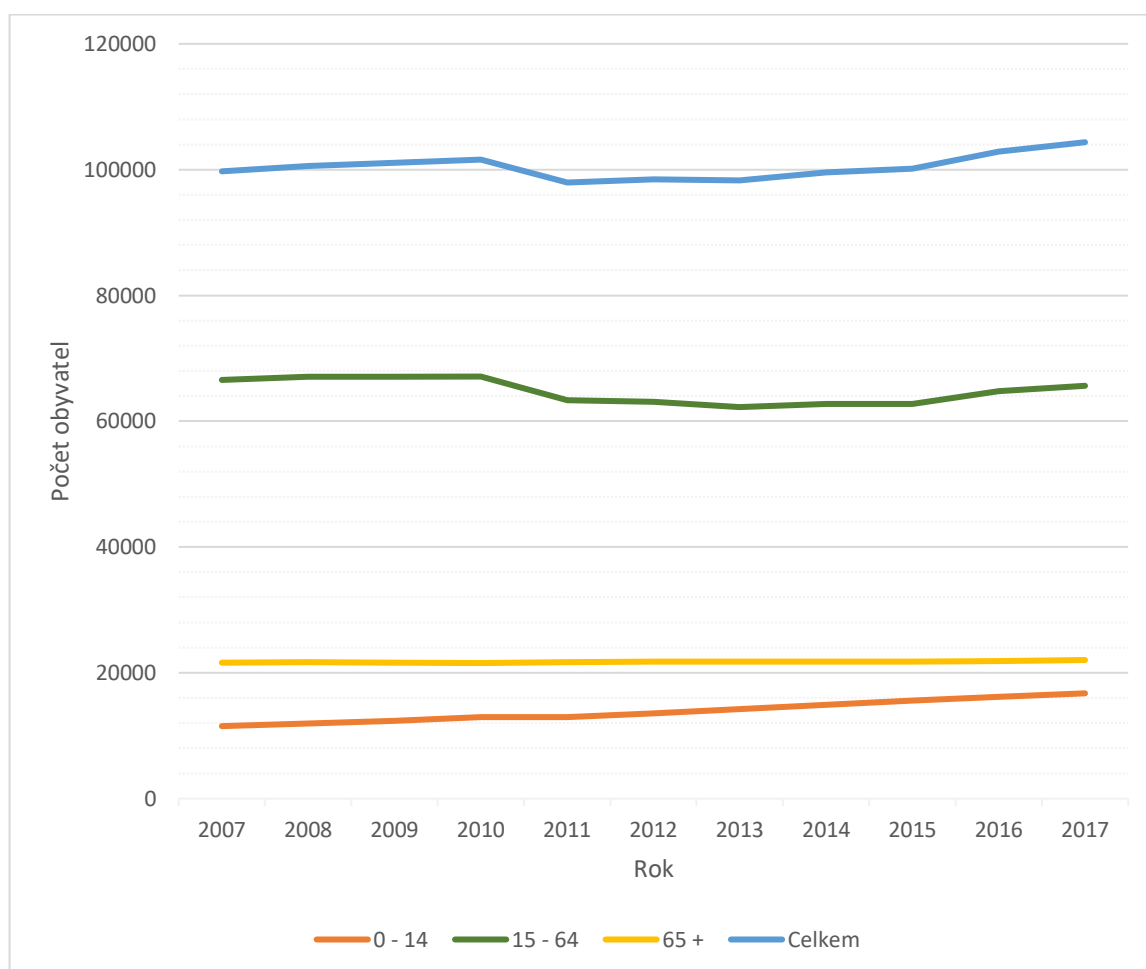
V současnosti prochází vyspělé země řadou proměn jako jsou změna životního stylu, pokles porodnosti a s tím spojené snižování přirozeného přírůstku a stárnutí populace. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem lze předpokládat, že demografický vývoj obyvatelstva na území městské části Praha 6 vykazuje podobné znaky – stárnutí populace spojené se zvyšujícím se podílem obyvatel ve věku 65+, zvyšování průměrného věku, snižování obyvatel ve věku 0-14 a 15-64, zvyšující se index stáří. S těmito skutečnostmi se pojí i zvyšující se nároky na úroveň poskytovaných služeb pro seniory.

K porovnání budou využity údaje ze dne 31.12.2017 z Českého statistického úřadu, kdy žilo v České republice 10 610 055 obyvatel (z toho 15,75 % obyvatel ve věku 0-14 let, 65,03 % obyvatel ve věku 15-64 let a 19,22 % obyvatel starších 65 let). Index stáří 122,12, index ekonomického zatížení 53,78 a průměrný věk 42,2 let.

Podle projektu ČSÚ bude v roce 2025 očekáván podíl osob ve věku 65+ na celkové populaci ČR 21,5 %, v roce 2050 dokonce 31,3 %, proto je potřeba se na tuto skutečnost připravit různými opatřeními, jako je zlepšování úrovně služeb pro seniory a zvyšování kapacit pečovatelských služeb a domovů pro seniory.

V příloze (Příloha 2) jsou uvedeny vybrané demografické údaje městské části Praha 6 v letech 2007–2017, pro které je v jednotlivých letech vypočten podíl obyvatel 65+ na celkovém počtu obyvatel, index stáří a index ekonomického zatížení včetně průměrů. Vývoj počtu obyvatel v jednotlivých věkových kategoriích je zobrazen v grafu (Graf 1).

Graf 1 Vývoj obyvatelstva dle věkových skupin v letech 2007–2017 (stav k 31.12.)

Zdroj: ČSÚ

Ve sledovaném období 2007-2014 bylo možné pozorovat mírný nárůst obyvatel ve věkové kategorii 0-15. Bazický index měl v roce 2017 hodnotu 1,4525, což vyjadřuje, že

oproti základnímu období (2007) se v roce 2017 zvýšil počet mladistvých 1,4525krát. Tato skutečnost je výjimkou ve statistice vývoje obyvatelstva v České republice.

Skupina seniorů 65+ se v letech 2007-2017 početně pohybovala v intervalu <21 543;22 027> obyvatel. Průměrné tempo růstu obyvatel v této věkové skupině bylo 1,0018, což nasvědčuje pouze nepatrnému nárůstu seniorů v této městské části. Tato skutečnost opět neodpovídá globálnímu trendu v nárůstu seniorské části populace, který je možné vztáhnout i na Českou republiku. Hlavní město Praha je ovšem výjimkou, zde byla v posledních letech zaznamenána stagnace v počtu osob ve věku 65+. Jedním z důvodů stagnace jsou vyšší náklady na bydlení a živobytí, kvůli kterým někteří obyvatelé Prahy volí po odchodu do důchodu život na venkově.

V produktivní skupině 15-64 let byl sledován nárůst obyvatel v letech 2007-2010, například v roce 2010 byl počet obyvatelstva této skupiny 1,0074krát vyšší než v roce 2007. Poté došlo v roce 2011 k náhlému poklesu o 3791 produktivních občanů (v témže roce ve skupinách +25 mladiství, +143 senioři). V letech 2012-2015 docházelo k mírným poklesům a nárůstům, v roce 2017 se počet obyvatel v této skupině oproti roku 2016 zvýšil 1,0126krát. V průměru se ale počet obyvatel ve věku 15-64 let snížil v tomto období 0,9986krát. Snižování populace v tomto věkovém intervalu odpovídá stanoveným předpokladům.

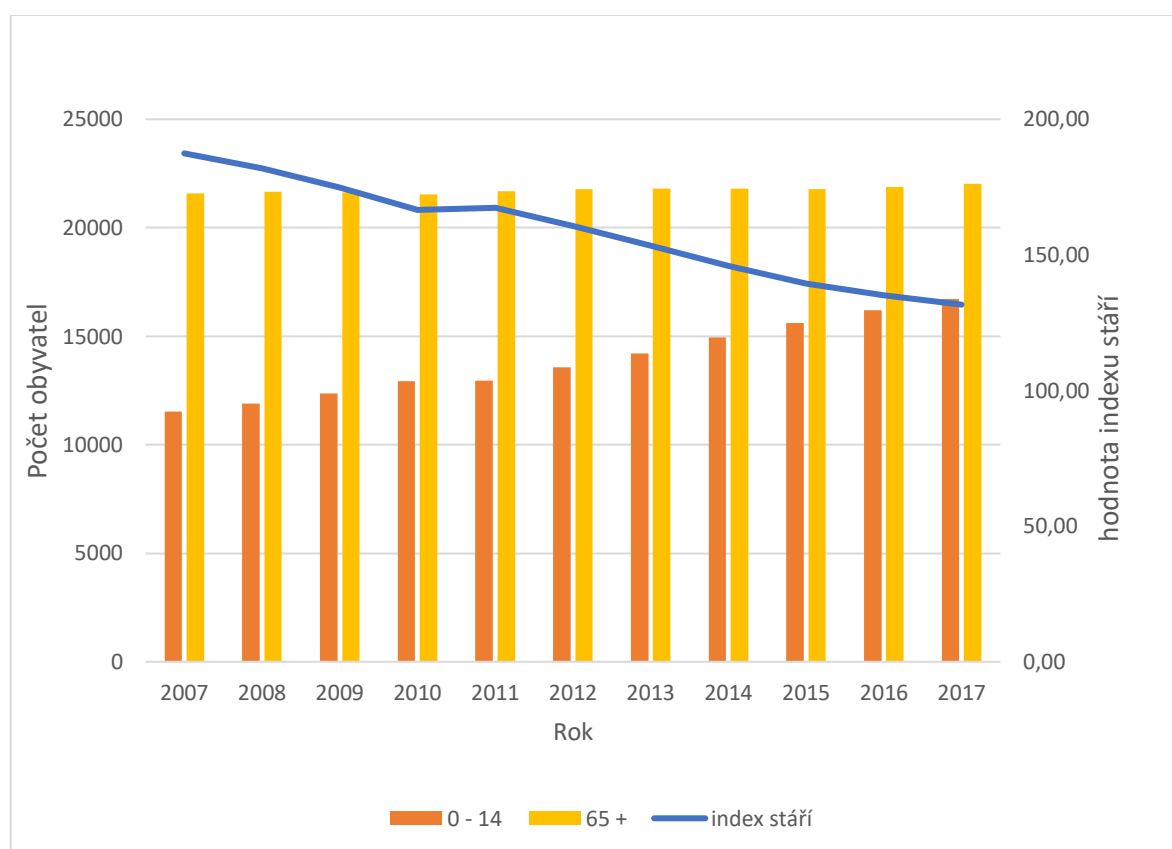
Podíl obyvatel starších 65+ na celkovém počtu obyvatel byl na konci roku 2017 ve výši 21,11 % (průměr za sledované období 21,72 %) a převyšuje tak republikový podíl o 1,89 % a k republikové predikci pro rok 2025 mu schází 0,39 %. Fakt, že na území MČ Prahy 6 žije více starších obyvatel, než je průměr, dokazuje i průměrný věk 42,6 (2017).

5.1.1 Indexy zatížení obyvatelstva

Zajímavým pohledem na demografický vývoj obyvatelstva je zatížení produktivní části obyvatelstva. Jedná se o index ekonomického zatížení, index závislosti I.+II a v souvislosti se starší generací index stáří. Vývoj těchto indexů pro městskou část Praha 6 v letech 2007-2017 je zobrazen v příloze (Příloha 4).

Prvním zkoumaným je index stáří. Pro rok 2017 index stáří vyjadřuje, že na 100 dětí ve věku 0-14 let připadalo 131,67 obyvatel ve věku 65 a více let. V této městské části měl index stáří vzhledem k nárůstu dětí a mladistvých ve věku 0-14 let ve sledovaném období převážně klesající charakter, vývoj je znázorněn v grafu (Graf 2). I přesto je v MČ Praha 6 index stáří vyšší než index stáří ČR (122,12), což říká, že na Praze 6 připadá více seniorů na 100 dětí než v celorepublikovém měřítku.

Graf 2 Index stáří v letech 2007–2017 (%)

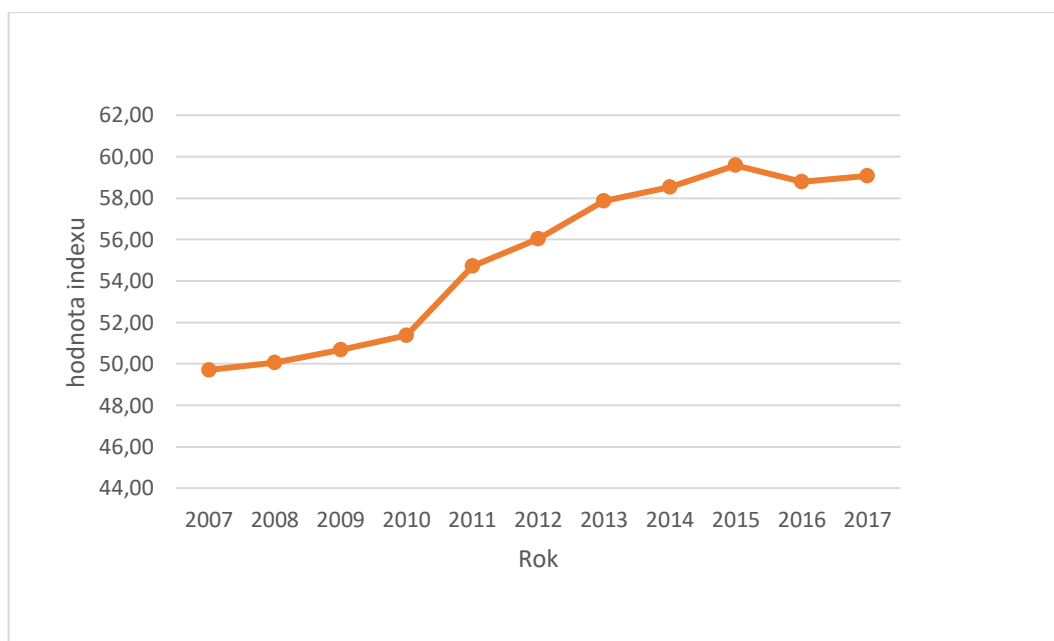

Zdroj: ČSÚ

Index ekonomického zatížení (Graf 3) pro rok 2017 říká, že na 59,08 osob v neproduktivním věku (mladiství 0-14 a senioři 65+) připadalo 100 osob v produktivním věku. V roce 2007 však dosahoval index ekonomického zatížení hodnoty 49,71, tak značný nárůst je vysvětlen nárůstem počtu osob ve věku 0-14 let. V ČR měl index ekonomického zatížení k roku 2017 hodnotu 53,78, což je nižší než u sledované městské části. Z celorepublikového pohledu je na 100 osob v produktivním věku méně osob v neproduktivním věku než z pohledu MČ Praha 6.

Z hlediska budoucnosti by vývoj indexu ekonomického zatížení neměl být znepokojující. Index stárí se díky více méně nenarůstajícímu počtu seniorů a nárůstu dětí vyvíjí celkem příznivě, a vytváří se tak základ pro budoucí posílení populace v produktivním věku. V následujících letech je samozřejmě potřeba počítat s pravděpodobným mírným nárůstem kategorie 65+ o ročníky přecházející z produktivního věku a se zastavením poklesu indexu stárí. Populační stav posledních let však vykazuje hodnoty, které by neměly vést k výrazně dramatickým změnám v sociální politice kompetentních orgánů MČ Praha 6.

Graf 3 Index ekonomického zatížení v letech 2007–2017 (v %)

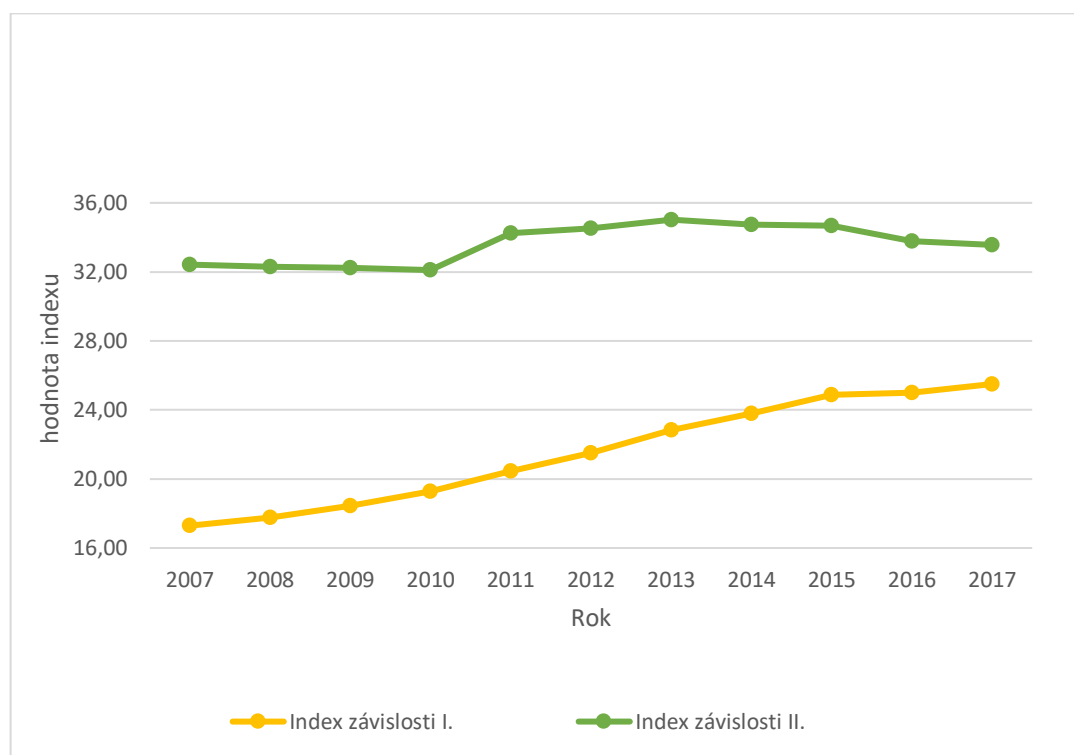
Zdroj: ČSÚ

Index závislosti I. (respektive II.) vyjadřuje, kolik osob ve věku 0-14 (respektive 65+) připadá na 100 osob v produktivním věku. Index závislosti I. měl v průběhu sledovaných let rostoucí charakter, zatímco v roce 2007 připadlo na 100 osob v produktivním věku pouze 17,29 dětí, v roce 2017 už připadá na 100 osob v produktivním věku téměř 25,5 dětí.

Oproti rostoucímu indexu závislosti I. byl průběh hodnot indexu závislosti II. v letech 2007-2017 velmi proměnlivý. Svého minima dosáhl hodnotou 32,11 v roce 2010, svého maxima hodnotou 35,03 v roce 2013. K roku 2007 už připadá na 100 osob v produktivním věku pouze 33,85 osob starších 65 let.

Proměnlivost obou indexů můžeme sledovat v grafu (Graf 4 Indexy závislosti I+II v letech 2007–2017). Křivka indexu závislosti I. se ke konci sledovaného období přibližuje ke křivce indexu závislosti II., což odpovídá předchozím rozborům, ve kterých vyšlo najevo, že zatímco dětská složka v letech 2007-2017 početně narůstala, seniorská složka stagnovala.

Graf 4 Indexy závislosti I+II v letech 2007–2017 (v %)

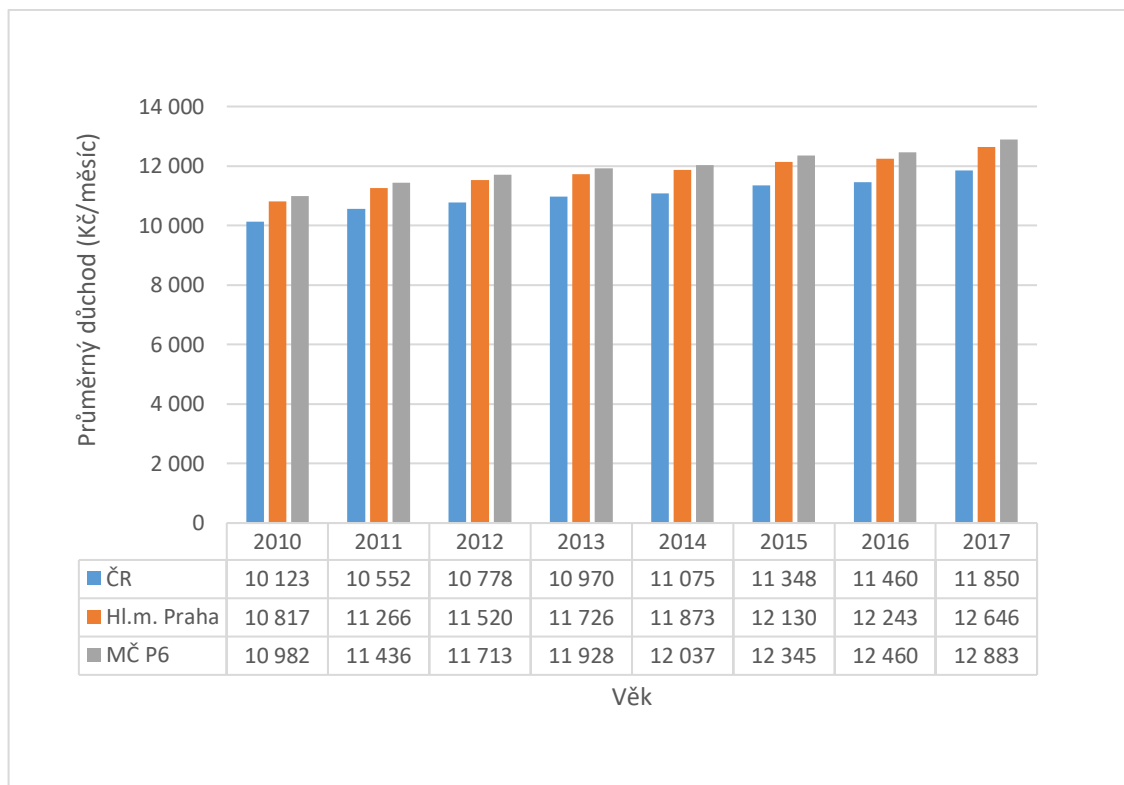
Zdroj: ČSÚ

5.1.2 Finanční situace seniorů na Praze 6

Žít v Praze je oproti žití na venkově nebo v menších městech nákladnější. A jelikož městská část Praha 6 se řadí mezi ty lukrativnější části Prahy, náklady na živobytí se zde mohou vyšplhat ještě výš. Aby byly přiblíženy finanční poměry seniorů žijících v této městské části, je třeba rozebrat výši starobního důchodu a náklady na bydlení.

Pro upřesnění situace seniorů na Praze 6 vytvořen Graf 5 zobrazující průměrnou výši důchodu v této městské části oproti průměru v ČR a v hl.m. Praha. Průměrná výše důchodu meziročně rostla ve všech sledovaných územích s jediným rozdílem, že v Praze 6 je oproti celorepublikovému průměru důchod vyšší v každém roce ze sledovaného období 2010–2017 o cca 1 000,-Kč (oproti Praze cca 200,- Kč). Zároveň je průměrná výše důchodu na Praze 6 nejvyšší v republice. Složení skupiny seniorů je zde odlišné jak oproti ostatním částem Prahy, tak oproti ČR. Žije zde velká skupina důchodců, kteří byli zaměstnáni ve státní správě, ve složkách armády a ministerstva vnitra. Jejich důchody značně převyšují důchody ostatních skupin, a proto zvyšují průměrnou výši důchodu této městské části Prahy.

Graf 5 Průměrná výše důchodu – ČR, hl.m. Praha, MČ Praha 6 v letech 2010–2017 (v Kč/měsíc)

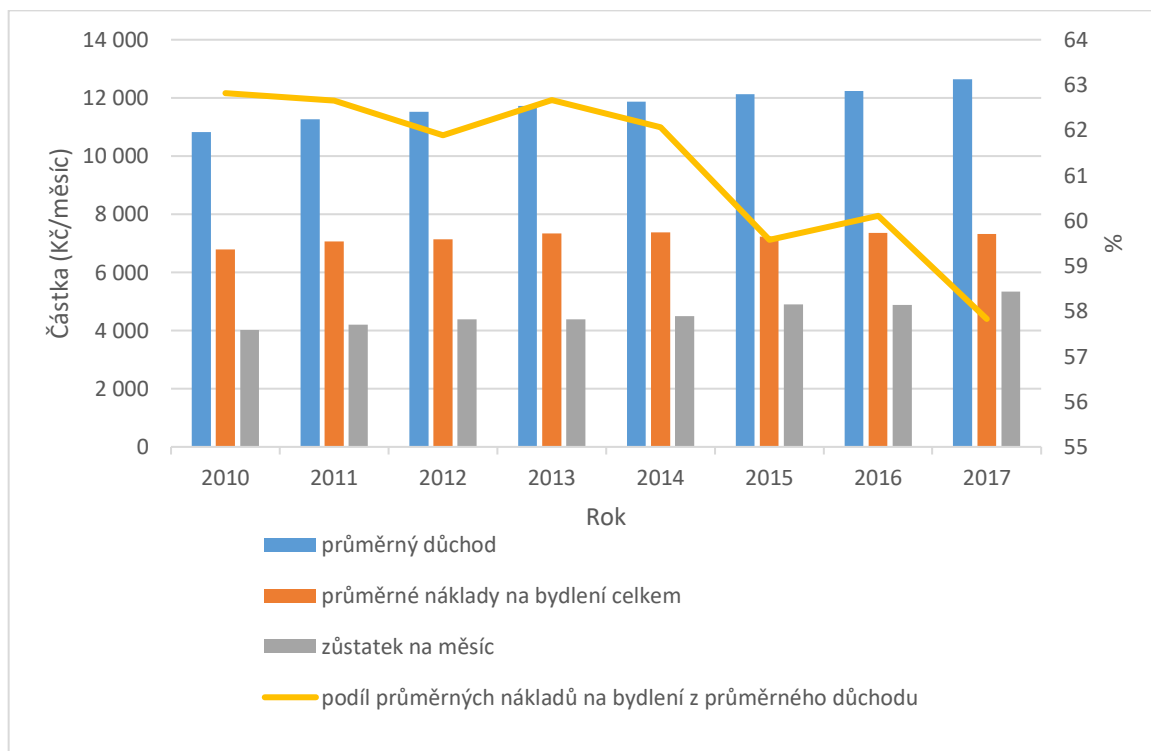

Zdroj: ČSSZ

Mohlo by se zdát, že když jsou průměrné důchody na Praze 6 nejvyšší v ČR, bude se seniorům z této MČ Prahy také dobře žít. Pokud však dojde k porovnání těchto průměrných důchodů s průměrnými měsíčními náklady na bydlení domácnosti, již to nevypadá tak příznivě (pro porovnání byly využity údaje za hl.m. Praha).

V letech 2010–2017 docházelo k rychlejšímu růstu průměrného důchodového příjmu oproti průměrným nákladům na domácnost, které rostly pomaleji a finanční zůstatek se na měsíc zvyšoval. Přestože podíl nákladů na bydlení z průměrného důchodu ve sledovaném období klesl téměř o 5 %, tak v roce 2017 průměrnému seniorovi zbylo 5 333,- Kč na měsíc (Graf 6). Pokud má tuto částku senior použít na nákupy potravin na celý měsíc, je nutné si položit otázku, jestli mu vůbec na jídlo vystačí peníze, o šetření nemůže být řeč. Průměrná částka 178,- Kč na den opravdu nebudí žádné nadšení. Tento předpoklad se vztahuje na seniory, kteří žijí sami. Počet těchto případů však narůstá a tyto osoby se poté, co zůstanou samy, dostávají na hranici chudoby.

Graf 6 Finanční situace seniorů v Praze v letech 2010–2017 (v Kč/měsíc; %)

Zdroj: ČSÚ, ČSSZ

Je potřeba podvědomě respektovat fakt, že existují značné rozdíly v průměrných důchodech ve skupinách seniorů podle věku. Zvláště rozdíl mezi průměry skupiny 65 -74,5 a zbylými skupinami bude zřejmě výrazný. V celostátním měřítku jsou důchody „starých“ důchodců, které jsou dány historickými důvody vývoje důchodové politiky, značně pod celkovými průměrnými hodnotami. Teprve v poslední době je snaha polických kruhů tuto nesrovnalost alespoň částečně a postupně napravovat. V tomto ohledu, je namísto zacílení sociální podpory včetně přímých sociálních dávek různého typu, na skupiny seniorů starší kategorie, v které je největší předpoklad snižování finanční soběstačnosti a přibližování se k hranici chudoby.

Dle sčítání lidu v roce 2011 bylo na Praze 6 83,44 % nepracujících osob v důchodovém věku. Pokud senior v Praze nemá mimo důchodu žádný další finanční příjem, moc peněz mu na obstarání stravy a dalších potřebných nákupů nezbyvá a je nucen se velmi uskromnit. Dochází pak ke snižování životního standardu, který si budoval a v kterém žil po celou dobu svého produktivního věku. Zároveň městské části narůstá počet obyvatel, u kterých se limit životního standardu postupně dostává až na hranici chudoby.

5.2 Neinvestiční příspěvek MČ Praha 6 na sociální služby pro seniory

Senioři tvoří skupinu, která již tradičně užívá nejširší spektrum sociální služeb od dotovaných obědů přes pečovatelské služby až třeba po tísňovou péči. Městská část Praha 6 je zřizovatelem příspěvkové organizace Pečovatelská služba Praha 6, kterou každoročně finančně podporuje a počítá s výdaji na tyto účely při sestavování rozpočtu.

Pečovatelská služba na Praze 6 poskytuje terénní služby v domácnostech občanů nebo v domech s pečovatelskou službou (dále DPS). V DPS Liboc je po nedávné plánované rekonstrukci kapacita pro 84 osob ve 42 bytech. DPS Šlejnická disponuje 65 byty s kapacitou 73 lůžek. Celkem je zde tedy kapacita pro 157 osob. Kapacitně je PSP6 připravena poskytovat služby 1200 klientům.

V současné době (Příloha 5) je celkem 897 klientů s platnou smlouvou s pečovatelskou službou a jejich věková skladba je následující: 4,24 % méně než 65 let; 7,36 % 65-74,9 let; 25,86 % 75-84,9 let a 62,54% starší 85 let s tím, že kolem 70 % klientů jsou ženy. Toto procentuální rozdělení odpovídá předpokladům, že snížená soběstačnost přichází s narůstajícím věkem. Ženy se odžívají vyššího věku než muži a z informací od Pečovatelské

služby se o muže v případě jejich nesoběstačnosti starají jejich partnerky nikoliv pečovatelky, kdežto pokud se stane nesoběstačnou žena, tak je většina z nich již bez partnera, který by jim mohl poskytnout pomoc.

V roce 2017 bylo celkem 961 aktivních klientů PSP6, z toho 99,38 % osob v seniorském věku a průměrně bylo potřeba se postarat o 754,5 klientů měsíčně. Mimo terénních služeb v domácnosti klienta či v DPS zajišťuje PSP6 obědy pro potřebné seniory a v roce 2017 rozvezla celkem 95 854 obědů.

Každoročně Pečovatelská služba Praha 6 sestavuje a schvaluje finanční plán na následující rok zahrnující předpokládané výnosy a náklady s tím, že náklady obvykle výrazně převyšují výnosy a předpokládaný hospodářský výsledek je záporný. Na vyrovnání tohoto schodku slouží neinvestiční příspěvek MČ Prahy 6, která s touto částkou musí počítat při sestavování rozpočtu. Součástí rozpočtu neinvestičních příspěvků MČ Prahy 6 jsou také neinvestiční dotace z rozpočtu hl.m. Prahy v rámci grantů a také neinvestiční dotace od MPSV. Navíc mimo této finanční podpory městská část Praha 6 plánuje navyšovat počty lůžek ve stávajících zařízeních pro seniory a zároveň vytvořit nové kapacity se zvláštním režimem, protože stávající kapacity jsou již dnes nedostačující.

Pro poslední sledovaný rok (2017) bylo u Pečovatelské služby Praha 6 dosaženo výnosů ve výši 4 731 230 Kč a jejich složení bylo následující: výnosy z poskytovaných služeb 99,59 %, úroky 0,05 % a ostatní výnosy 0,36 %. Oproti tomu náklady dosáhly výše 21 319 760 Kč (spotřeba materiálu, spotřeba energií, opravy a udržování, cestovné, náklady na reprezentaci, nákup služeb, mzdové náklady – nejvyšší složka, provozní náklady zákonné sociální pojištění a jiné sociální pojištění a další). Schodek ve výši 16 588 530 Kč byl financován neinvestiční dotací MPSV ve výši 9 690 250 Kč a neinvestiční dotací HMP ve výši 1 378 000 Kč, zbytek částky byl vyrovnán neinvestičním příspěvkem od MČ Prahy 6 ve výši 5 520 280 Kč (Příloha 6).

Mimo této neinvestiční podpory je Pečovatelská služba Praha 6 zabezpečována a vylepšována i investiční výstavbou. V roce 2013 došlo k modernizaci DPS Liboc, v roce 2015 započala projektová příprava Domu služeb pro seniory Šolínova 513/13 a v posledních letech se pracuje na rekonstrukci a dostavbě Seniorského centra Šatovka.

Následující analýza se bude týkat skutečných neinvestičních výdajů na sociální služby pro seniory na území MČ Prahy 6 za roky 2007-2017 (Příloha 7). Pro vyrovnání této

časové řady byl sestaven lineární a kvadratický model a byl vypočítán index determinace a střední absolutní procentuální chyba (MAPE). Podle těchto hodnot byl vybrán nejvhodnější model, dle kterého je provedena predikce pro následující 3 období (2018-2020).

Vyrovnaní proběhlo prostřednictvím programu Statistica a výsledky jsou uvedeny v příloze (Příloha 8). Díky výsledkům byl pro svou vhodnost vybrán kvadratický model ve tvaru funkce:

$$y' = 15,5214 - 1,2784t + 0,1317t^2, I^2=0,7448$$

Extrapolací kvadratického trendu je možné odhadnout výdaje na sociální služby pro seniory pro roky 2018-2020, odhad bodový a intervalový lze sledovat v tabulce (Tabulka 2) a podklady těchto výpočtů v Příloha 8. Vzhledem ke zvolenému kvadratickému modelu neinvestiční výdaje pro pečovatelskou službu v MČ Praha 6 v čase rostou. I ve skutečnosti lze počítat s nárůstem výše neinvestičního příspěvku MČ Praha 6, jelikož je v plánu rozšiřovat kapacity Pečovatelské služby Praha 6 a s tím budou narůstat provozní, mzdové a další náklady.

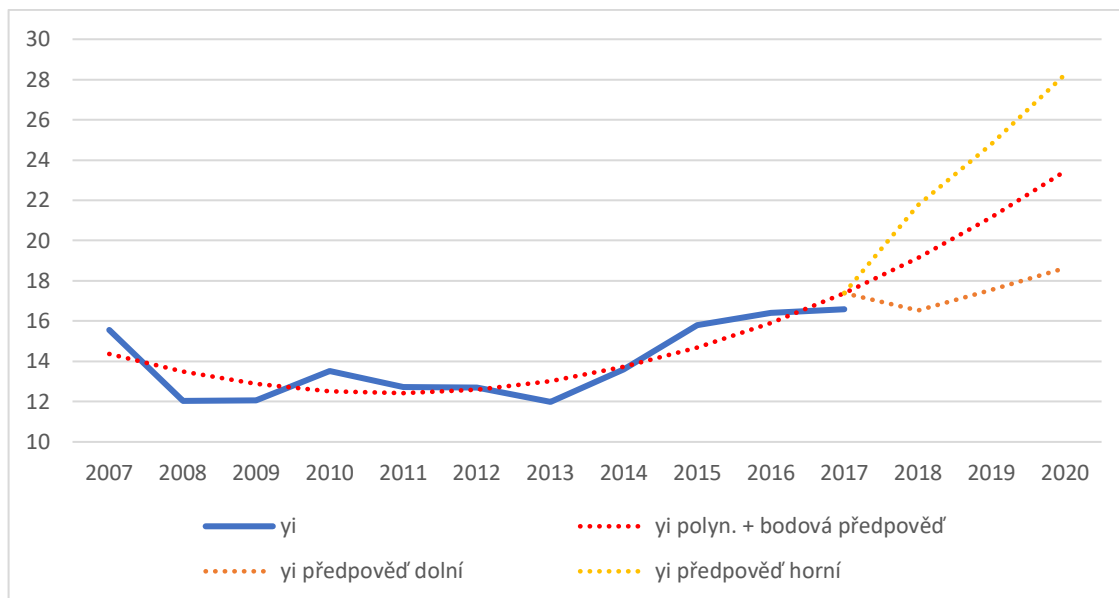
Tabulka 2 Predikce ČR Neinvestiční příspěvek pro PSP6 pro roky 2018-2020 (v mil. Kč)

Rok	Předpověď	
	bodová	intervalová $\alpha=0,05$
2018	19,1457	<16,5293; 21,7608>
2019	21,1592	<17,5398; 24,7785>
2020	23,4367	<18,6307; 28,2426>

(Zdroj: Vlastní zpracování)

Vývoj a vyrovnání časové řady, a varianty předpovězených hodnot jsou zobrazeny v grafu (Graf 7).

Graf 7 Neinvestiční příspěvek pro PSP6 v letech 2007-2017 a předpověď do r.2020 (v mil. Kč)

Zdroj: Rozpočet MČ Praha 6

Průměrný koeficient růstu je menší než 1 (0,9884), což naznačuje snižování výdajů do této oblasti. Přesto můžeme od roku 2013 sledovat pozvolný růst výdajů, který je způsobem vyšším zájmem MČ o sociální oblast. Od roku 2013 došlo u Pečovatelské služby Praha 6 k mnoha změnám. Příkladem může být modernizace DPS Liboc k navýšení počtu rezidenčních míst, s tím se pojí i vyšší náklady na provoz a vyšší mzdové náklady, to vše se promítá do zvyšování nákladu Pečovatelské služby, tím pádem i neinvestičního příspěvku.

Předmětem dalšího zkoumání bude, zda je výše neinvestičního příspěvku MČ Praha 6 pro Pečovatelskou službu Praha 6 něčím ovlivnitelná. K posouzení závislosti pomocí koeficientu korelace byly vybrány tyto časové řady z období 2007–2017: podíl seniorů na celkovém počtu obyvatel Prahy 6, počet aktivních klientů Pečovatelské služby Praha 6 starších 65let (období 2010-2017), celkové příjmy a výdaje MČ Praha 6. Údaje za jednotlivé roky jsou uvedeny v přílohách (Příloha 2 a Příloha 10).

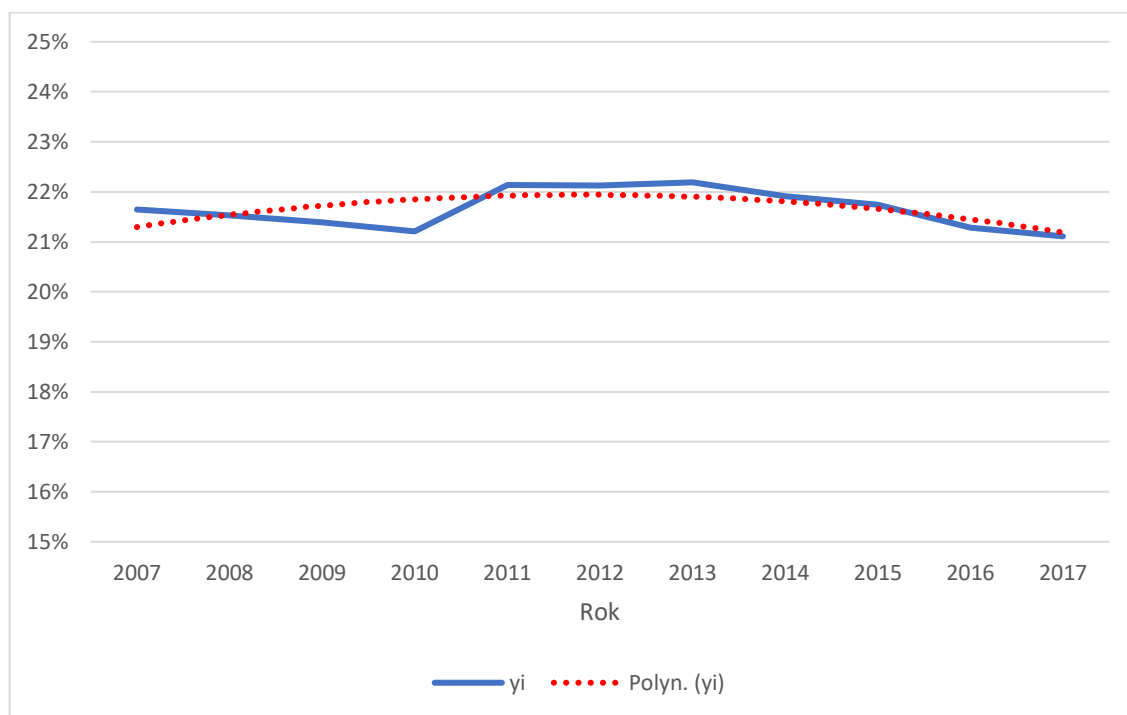
- *podíl obyvatel ve věku 65+ na celkovém počtu obyvatel na Praze 6*

Pro vyrovnání časové řady byl využit kvadratický model ve tvaru (Příloha 11):

$$y' = 21,004 + 0,3228t - 0,0278t^2, I^2=0,4393$$

Vývoj podílu obyvatel starších 65 let je zobrazen v grafu (Graf 8). Již z demografického rozboru bylo patrné, že počet seniorů se v této MČ výrazně nemění, celkový počet obyvatel ovlivňuje nárůst obyvatel v nejmladší věkové kategorii 0-14 let. Proto není překvapující, že podíl seniorů na celkové populaci ve sledovaném období kolísá kolem 21,5 %. Vypočtený koeficient korelace pro určení závislosti je v tabulce (Tabulka 3).

Graf 8 Podíl obyvatel ve věku 65+ na celkovém počtu obyvatel v letech 2007–2017 (v %)

Zdroj: ČSÚ

- počet aktivních klientů Pečovatelské služby Praha 6 starších 65let

Pro tuto časovou řadu byla získána data z období 2010-2017. Dřívější data nebylo možné získat, jelikož PSP6 na konci roku 2009 přešla na nový počítačový software a přechozí data byla archivována. K těmto datům byl odepřen přístup z důvodu ochrany osobních údajů uživatelů. Pro vyrovnání časové řady byl využit kvadratický model ve tvaru (Příloha 12):

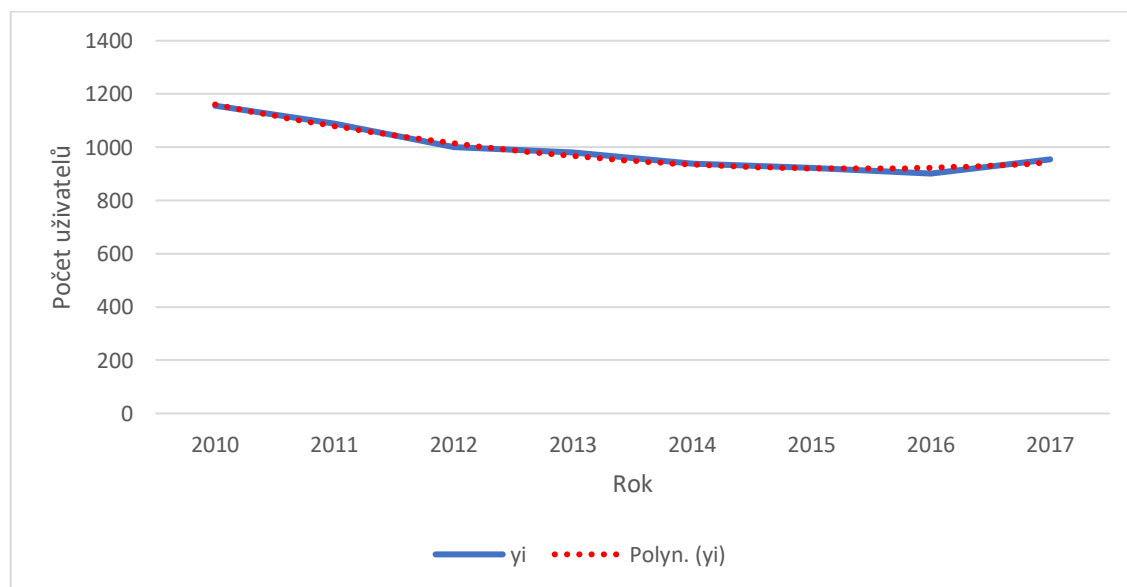
$$y' = 1258,821 - 106,619t + 8,381t^2, I^2=0,9782$$

Také byla přepočítána časová řada neinvestičního příspěvku pro období 2010-2017:

$$y' = 13,8096 - 0,8142t + 0,1577t^2, I^2=0,8397$$

Aktivní klienti Pečovatelské služby Praha 6 pravidelně využívají jejich služeb, tento počet je odlišný od počtu klientů s platnou smlouvou, který je vyšší. Tito klienti se sníženou soběstačností využívají služeb buď v místě svého bydliště nebo v zařízení sociální služby. Počet aktivních klientů ve sledovaném období klesal, nicméně v posledním roce je možné sledovat mírný nárůst. PSP6 je kapacitně připravena až na 1200 klientů, tudíž je na případný nárůst aktivních klientů v dohledné době zajištěna. Vývoj počtu klientů je zobrazen v grafu (Graf 9). Vypočtený koeficient korelace pro určení závislosti je v tabulce (Tabulka 3).

Graf 9 Počet aktivních klientů PSP6 v letech 2010-2017

Zdroj: PSP6

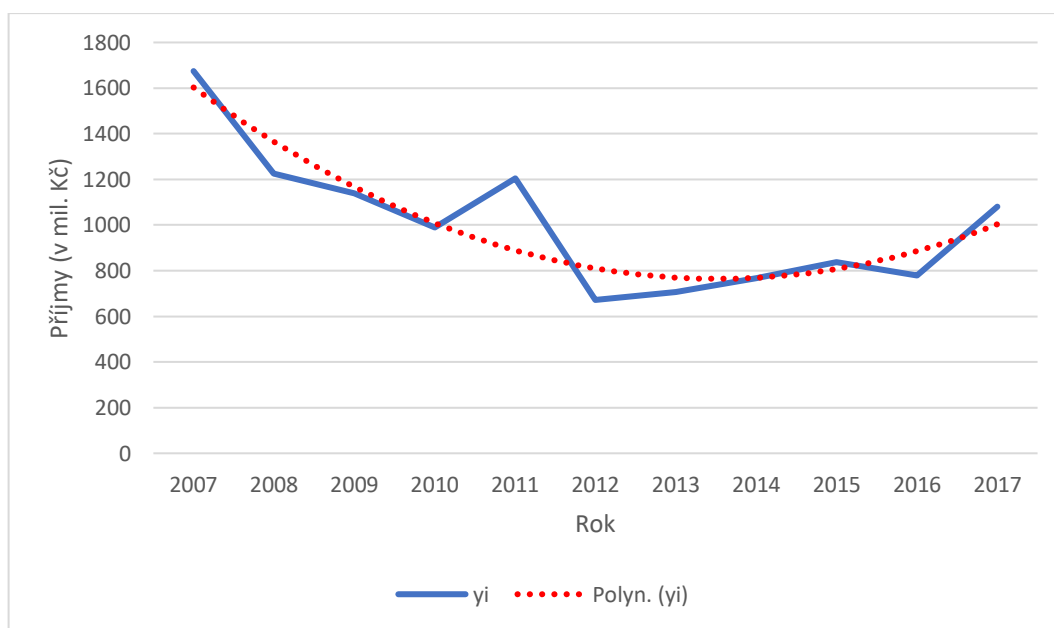
- celkové příjmy MČ Praha 6

Pro vyrovnaní časové řady byl využit kvadratický model ve tvaru (Příloha 13):

$$y' = 1879,734 - 296,64t + 19,725t^2, I^2=0,814$$

Ve sledovaném období 2007–2017 jsou znát dopady globální hospodářské krize k roku 2008, ze které se celý svět vzpamatovával několik let. Od roku 2007 do roku 2012 lze pozorovat, jak příjmy klesaly, jelikož mnoho podnikatelů bylo nuceno ukončit svou činnost a MČ tak přišla o část daní z příjmu, a dotace ze státního rozpočtu a rozpočtu hl.m. Praha se také výrazně snížily. Od roku 2013 lze pozorovat pomalý nárůst příjmů až do roku 2017 (Graf 10). Vypočtený koeficient korelace pro určení závislosti je v tabulce (Tabulka 3).

Graf 10 Celkové příjmy MČ Praha 6 v letech 2007-2017 (v mil. Kč)

Zdroj: Rozpočet MČ Praha 6

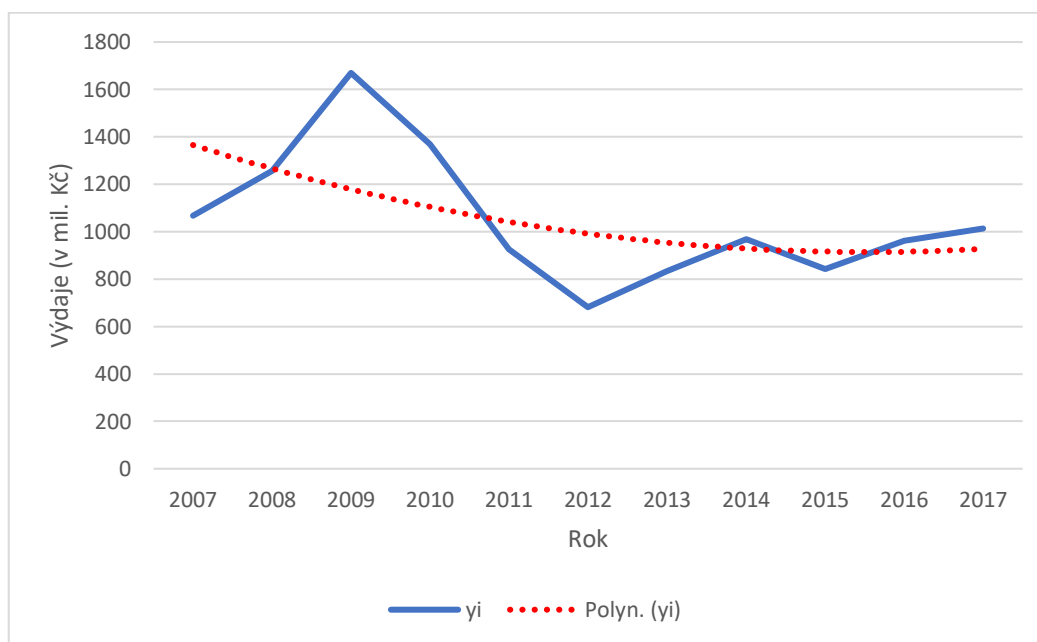
- celkové výdaje MČ Praha 6

Pro vyrovnání časové řady byl využit kvadratický model ve tvaru (Příloha 14):

$$y' = 1477,4 - 118,03t + 6,1812t^2, I^2=0,4393$$

Jelikož rozpočet MČ je plánovaný dopředu a má být vyrovnaný, dal by se očekávat podobný vývoj výdajů a příjmů ve sledovaném období. Skutečné výdaje a příjmy jsou však vždy odlišné od plánovaných. Skutečné výdaje nepřevyšují skutečné příjmy pouze v letech 2007, 2011 a 2017. MČ využívá k financování schodků například Fondu rezerv a nominál z pořízených spořicíh státních dluhopisů. Výrazný nárůst výdajů byl v roce 2009, kde byly značné výdaje do hospodářství MČ Praha 6 – konkrétně bydlení, komunální služby a územní rozvoj. Značný podíl na zvýšení má vydání prostředků na rekonstrukci divadla Spejbla a Hurvínka (Graf 11). Vypočtený koeficient korelace pro určení závislosti je v tabulce (Tabulka 3).

Graf 11 Celkové výdaje MČ Praha 6 v letech 2007-2017 (v mil. Kč)

Zdroj: Rozpočet MČ Praha 6

V tabulce (Tabulka 3) jsou vypočteny koeficienty korelace a koeficienty determinace pro zkoumané závislosti. Hodnota koeficientů korelace se v případě zkoumání závislosti neinvestičního příspěvku s příjmy MČ, výdaji MČ a podílem obyvatel starších 65 let na

celkovém počtu obyvatel MČ Praha 6 blíží k nule a 95% pravděpodobnosti mezi těmito časovými řadami je slabá až velmi slabá závislost. O chování neinvestičního příspěvku pro PSP6 mnoho neříkají. Středně silná závislost byla prokázána mezi časovými řadami neinvestiční příspěvek pro PSP6 a počtem aktivních klientů PSP6 starších 65 let, korelace je však záporná, tedy nepřímá. Dalo by se očekávat, že s rostoucím počtem aktivních uživatelů služeb Pečovatelské služby Praha 6 poroste i výše neinvestičního příspěvku. Hodnota korelačního koeficientu tvrdí opak. Tuto nesrovnalost lze vysvětlit tím, že od roku 2013 dochází k navyšování kapacity Pečovatelské služby a s tím jsou spojeny provozní náklady, ať už je kapacita naplněna či nikoliv. Proto neinvestiční příspěvek od roku 2013 narůstal, přestože počet aktivních uživatelů klesal. Koeficient determinace pro tuto dvojici vyšel 30,44 %, což je poměrně malé procento na to, aby byl vysvětlen průběh časové řady neinvestiční příspěvek. Silná nebo velmi silná závislost neinvestičního příspěvku pro PSP6 nebyla statisticky prokázána v žádném ze zkoumaných případů (Příloha 15).

Tabulka 3 Koeficient korelace a determinace pro posouzení závislosti

Porovnání závislosti	koeficient korelace	koeficient determinace
neinvestiční příspěvek pro PSP6 vs. podíl seniorů	-0,0393	0,0015
neinvestiční příspěvek pro PSP6 vs. počet aktivních klientů PSP6 ve věku 65+	-0,5517	0,3044
neinvestiční příspěvek pro PSP6 vs. příjmy MČ	0,2985	0,0891
neinvestiční příspěvek pro PSP6 vs. výdaje MČ	-0,2524	0,0637

Zdroj: Vlastní zpracování

5.3 Analýza dotazníkového šetření

Postavení a život seniorů na Praze 6 bylo posuzováno na základě dat z dotazníkového šetření. Struktura dotazníku je uvedena v příloze (Příloha 16) Příloha 1. Dotazník byl zaměřen na obyvatele městské části Praha 6 ve věkové kategorii 65+.

Dotazníkové šetření probíhalo v měsících říjen–prosinec roku 2018. Dotazníky byly distribuovány především pomocí rodinných příslušníků, sousedů a známých, dále byli osloveni lidé pobývajících v Domě s pečovatelskou službou „Šlejnická“ či ochotní senioři

přímo na ulici. Šetření se účastnilo 127 osob. Dotazník obsahoval 24 uzavřených otázek s možností výběru. Výsledky byly zpracovány prostřednictvím programu MS Excel.

Průzkum se zaměřil na:

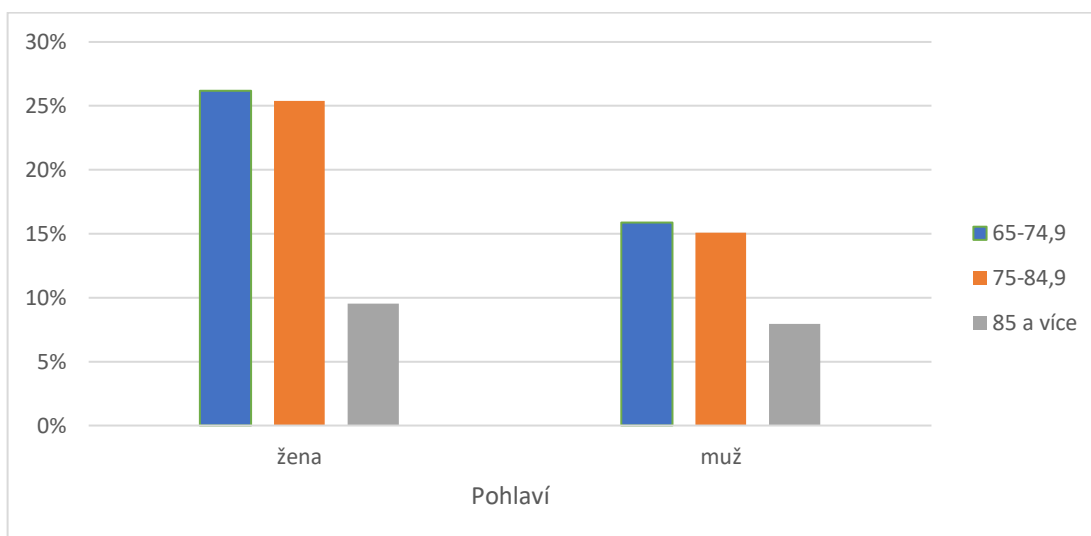
- informovanost seniorů o sociálních službách, aktivitách a možnostech vzdělávání na území MČ Praha 6;
- potřeba seniorů trávit čas s rodinou;
- finanční situace „městských“ seniorů;
- mínění seniorů o jejich postavení ve společnosti;
- mínění o vlastní kvalitě života.

Podařilo se získat 126 vyplněných dotazníků, z toho 77 dotazníků bylo vyplněno ženami, zbylých 49 muži. Tuto skutečnost lze vysvětlit například tím, že ženy staršího věku bývají otevřenější na rozdíl od mužů, kteří se více uzavírají do sebe a nebývají tolik ochotní.

Respondenti byli rozděleni dle věku do tří skupin. Do první skupiny věkovém intervalu 65-74,9 let můžeme zařadit osoby, které se věkově čerstvě řadí mezi seniory a nově si tedy začínají zvykat na jiný život, než na jaký byli doposud zvyklí. Z této věkové skupiny bylo celkem 53 dotázaných, z toho 33 žen a 20 mužů. Tvoří nejpočetnější skupinu s podílem 42,06 %. Druhou skupinou jsou senioři ve věku 75-84,9 let, ve které bylo nashromážděno 32 dotazníků od žen a 19 od mužů. Poslední skupinou jsou osoby starší 85 let, tito senioři přichází do věku, kdy rekapituluji svůj život. Získat vyplněné dotazníky od této věkové kategorie bylo nejobtížnější, celkem se jich podařilo získat 22, 10 od mužů a 12 od žen. Věková struktura respondentů podle pohlaví je viditelná níže v grafu (Graf 12).

Graf 12: Věková struktura respondentů dle pohlaví

Zdroj: Dotazníkové šetření

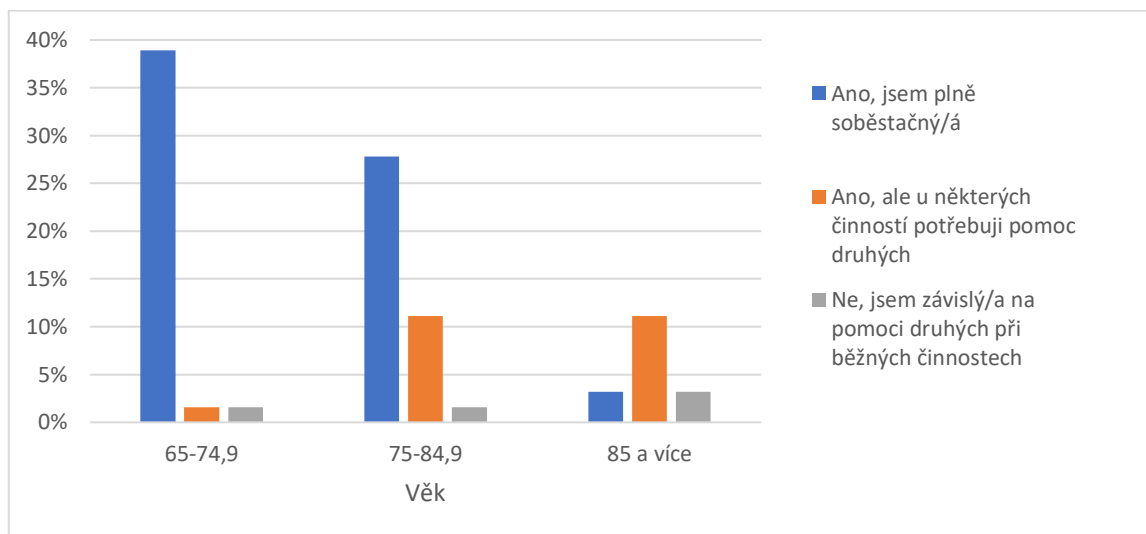
Dalším zajímavým rozdělením respondentů dle pohlaví může být hledisko nejvýše dosaženého vzdělání. Nejvíce bylo žen se středoškolským vzděláním, nejméně pak mužů a žen, kteří byli pouze vyučeni. Žádný z respondentů neměl základní vzdělání (Příloha 17).

Neméně důležitá hlediska k poznání dotazovaných jsou rodinný stav a to, jak vypadá domácnost dotazovaných. Nejvíce zastoupenou skupinou jsou osoby, které žijí v domácnosti s partnerem/partnerkou, z toho 49 osob žije v manželství a 17 osob je rozvedených. Nejmenší zastoupení mají svobodní, kteří žijí buď sami nebo s rodinou (Příloha 18).

Téměř 70% respondentů v otázce soběstačnosti odpověděla, že při běžných činnostech (nákup, vaření, úklid, hygiena) jsou plně soběstační (Graf 13). S věkem se ale soběstačnost dotazovaných snižovala, což odpovídá předpokladu, že se zvyšujícím věkem dochází ke ztrátám soběstačnosti. V nejstarší věkové skupině již převažuje takový stav, že u některých činnostech potřebují respondenti pomoc nebo jsou plně závislí na pomoci druhých.

Výsledky korespondují se skutečností, v současné době jsou lidé soběstační do vyššího věku, než tomu bylo v minulosti. Pro zachování soběstačnosti je potřeba starat se o svůj zdravotní stav, správně se stravovat, udržovat si co nejlepší fyzický a psychický stav a vymýšlet ve stáří aktivity, které člověku dají pocit naplnění. Tyto aspekty jsou pro spokojené stáří velmi důležité.

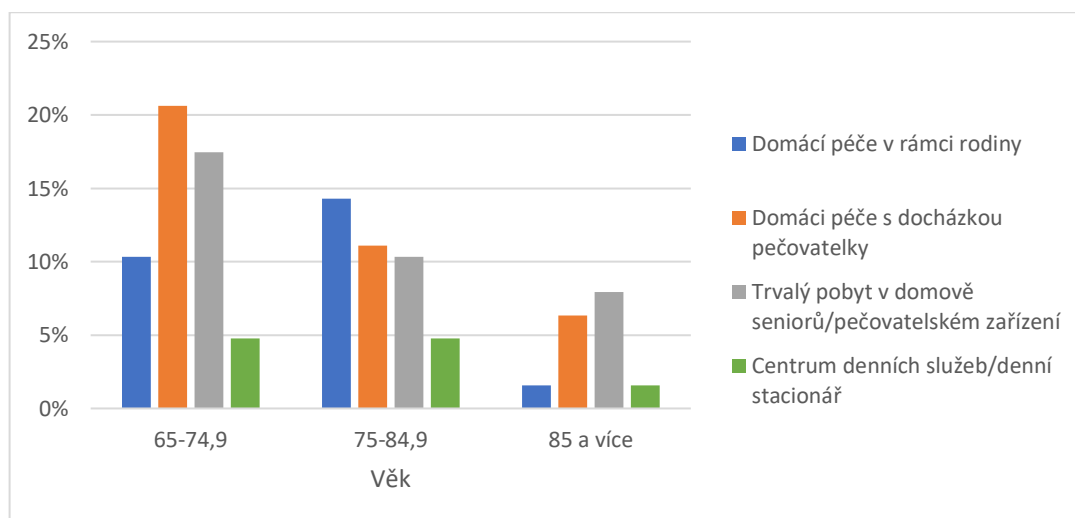
Graf 13 Soběstačnost respondentů dle věku

Zdroj: Dotazníkové šetření

K soběstačnosti se váže otázka, jakou pomoc by respondenti zvolili v případě, že by se stali nesoběstačnými. Graf 14 zobrazuje, že nejvíce respondentů by zvolil domácí péči s docházkou pečovatelky. Pouze v nejstarší věkové kategorii převládala možnost trvalého pobytu v domově seniorů nebo v pečovatelském zařízení. Dle mnoha sociálních průzkumů senioři upřednostňují život ve své domácnosti a o využití pobytových zařízení uvažují spíše ve vyším věku či v případě ztráty soběstačnosti. Skutečnost, že 64,29% dotazovaných by si vybralo v případě nesoběstačnosti život v domácím prostředí není překvapivá, jelikož většina lidí si přeje žít doma s rodinou a blízkými.

Graf 14 Volba pomoci v případě nesoběstačnosti respondentů dle věku

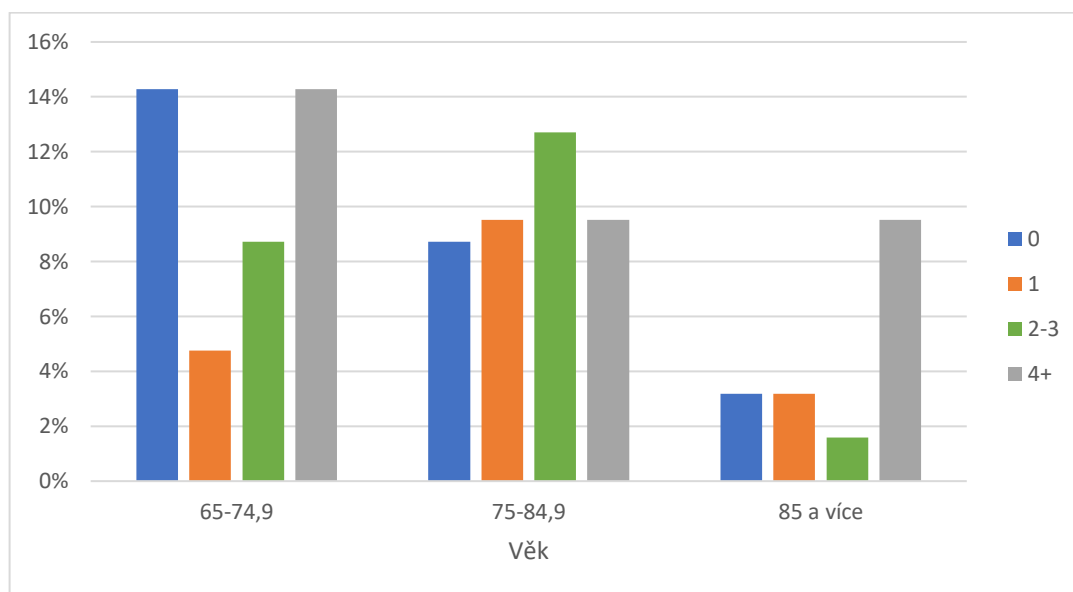
Zdroj: Dotazníkové šetření

Další otázka se týkala sociálních služeb, respektive jestli jsou senioři obeznámeni s existencí těchto sociálních služeb na Praze 6 – Pečovatelská služba Praha 6, domovy pro seniory na území MČ P6, odlehčovací služby, zvýhodněné stravování ve vybraných školních jídelnách, stacionáře a LDN (celkem 6 podotázek). Pro vyhodnocení této otázky byly vytvořeny 4 kategorie (respondenti jsou obeznámeni s – 0, 1, 2-3 či 4 a více sociálními službami na území MČ P6). Tyto kategorie jsou v grafu (Graf 15) vztaženy k věku respondentů. Pokud se zaměříme na neinformované seniory (kategorie 0), v nejmladší skupině tvoří 33,96%, ve střední 21,57% a v nejstarší 18,17% (vždy k celkovému počtu respondentů v dané věkové kategorii).

Zdá se že informovanost o sociálních službách s vyšším věkem roste. Mohlo by to souviset s tím, že s rostoucím věkem se zhoršuje zdravotní stav a klesá soběstačnost seniorů. Ti jsou pak nuceni shánět informace o možné pomoci ze strany sociálních služeb.

Nižší informovanost o sociálních službách u nejmladší skupiny seniorů je dána jednoduše tím, že po nějakou dobu po odchodu do důchodu nepocítují akutní potřebu těchto služeb. Mladí senioři, i při odchodu do důchodu, mají obecně určitou setrvačnou snahu o udržení dosavadních životních standardů a návyků. Řada seniorů, a to nejen muži, ale stále častěji i ženy, alespoň částečně pokračuje v pracovní činnosti a to nejen z finančních důvodů, ale čím dál častěji z důvodu potřeby zůstat pracovně aktivní, prodloužit si kontakt s pracovním prostředím, v kterém trávili aktivní život. Je zřejmé, tento fenomén poslední doby je podstatně zřetelnější u obyvatel velkých měst. Zároveň se výrazněji projevuje u seniorů s vyšším dosaženým vzděláním. Praha 6 je v tomto ohledu výrazným příkladem vývoje. Postupně s narůstajícím věkem se zájem o informace sociálního charakteru logicky zvyšuje. V tomto ohledu s přihlédnutím k demografickému vývoji skupiny seniorů se jak momentálně tak i pro blízkou budoucnost jeví skupina 75-84,5 jako cílová pro propagaci sociálních programů.

Graf 15 Informovanost respondentů o existenci sociálních služeb na MČ P6 dle věku

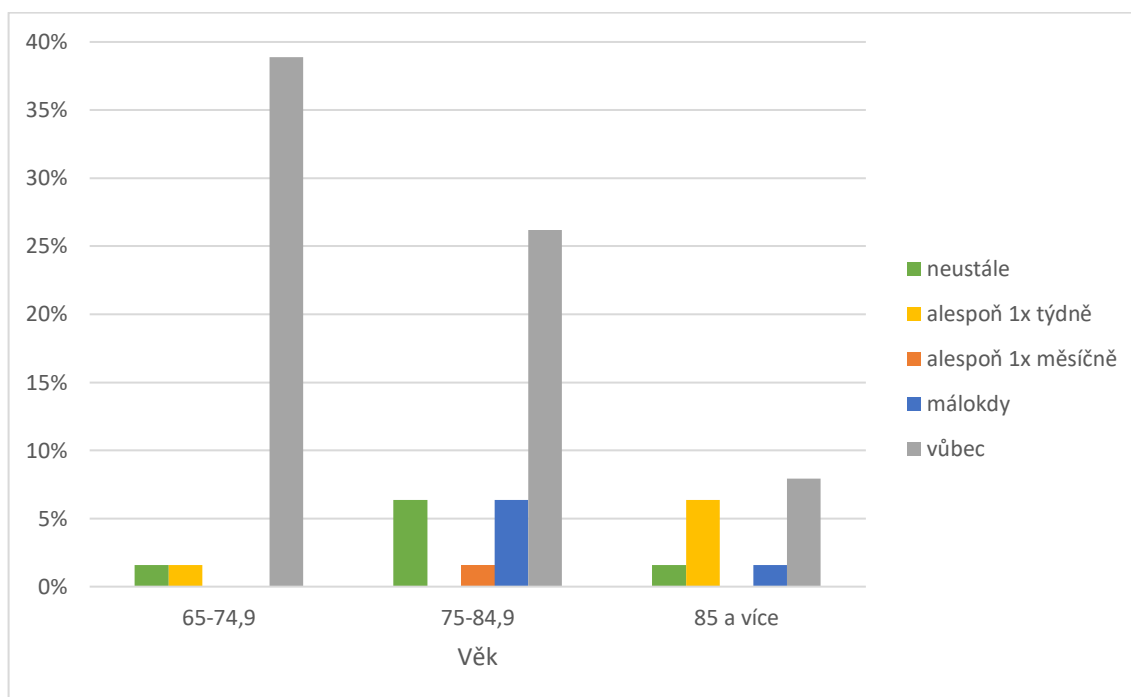

Zdroj: Dotazníkové šetření

Co se týká frekvence využívání sociálních služeb, 73,01% dotázaných sociální služby vůbec nevyužívá, 7,94% využívá sociální služby málokdy, zbylých 19,05% služby využívá pravidelně s různou frekvencí. Jak často využívají respondenti sociální služby vzhledem k věku je zobrazeno v grafu (Graf 16).

S narůstajícím věkem respondenti využívají sociální služby častěji než v nižším věku, tento fakt je opět možné odůvodnit snižující se soběstačností seniorů. Nevyužívání sociálních služeb může být způsobeno i tím, že si senior nepřizná, že by pomoc potřeboval a nechává si sociální služby jako poslední možnost, ke které by se v nejhorším případě obrátil.

Graf 16 Frekvence využívání sociálních služeb respondenty dle věku

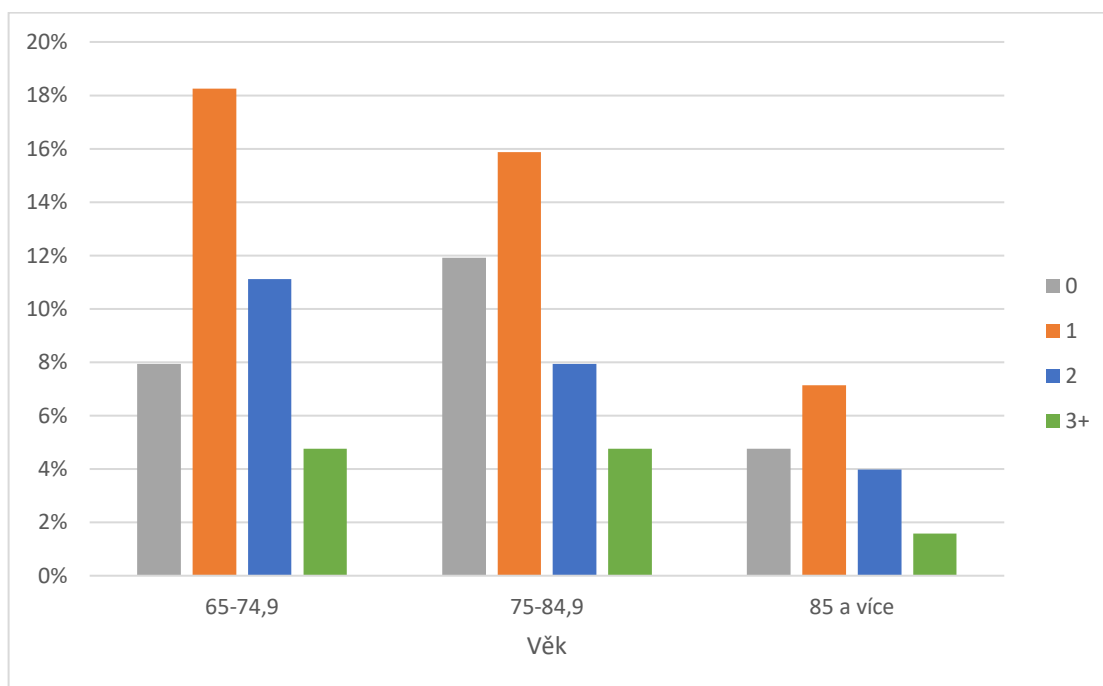
Zdroj: Dotazníkové šetření

Informovanost respondentů ohledně existence organizací/ institucí zajišťujících aktivity pro seniory je z hlediska věku zobrazena v grafu (Graf 17) a jednalo se o znalost existence těchto subjektů – klub Fresh senior, Senior fitness, Komunitní centrum pro seniory, centrum pohybových aktivit pro 3 generace „Společný den“ a univerzity třetího věku při Vysoké škole chemicko technologické a Českém vysokém učení technickém (celkem 6). Opět byly vytvořeny 4 kategorie (respondenti jsou obeznámeni s 0,1,2 a 3 a více subjekty).

I přes širokou nabídku aktivit se zdají být respondenti spíše neinformovaní o existenci těchto subjektů. Může to být způsobeno jak nezájmem dotazovaných, tak špatnou propagací těchto aktivit mezi seniory.

Obecně lze konstatovat, že shora zmíněné instituce přednostně využívají osamělí senioři. Méně jsou využívány osobami žijícími dosud v páru nebo začleněnými do rodiny dětí. I takto skutečnost by měla být respektována při směřování propagace zmíněných aktivit, pro seniory, kterým se změnil životní stav, je nasměrování na takovou aktivitu často velkou pomocí.

Graf 17 Informovanost respondentů o existenci organizací pro seniory na MČ P6 dle věku

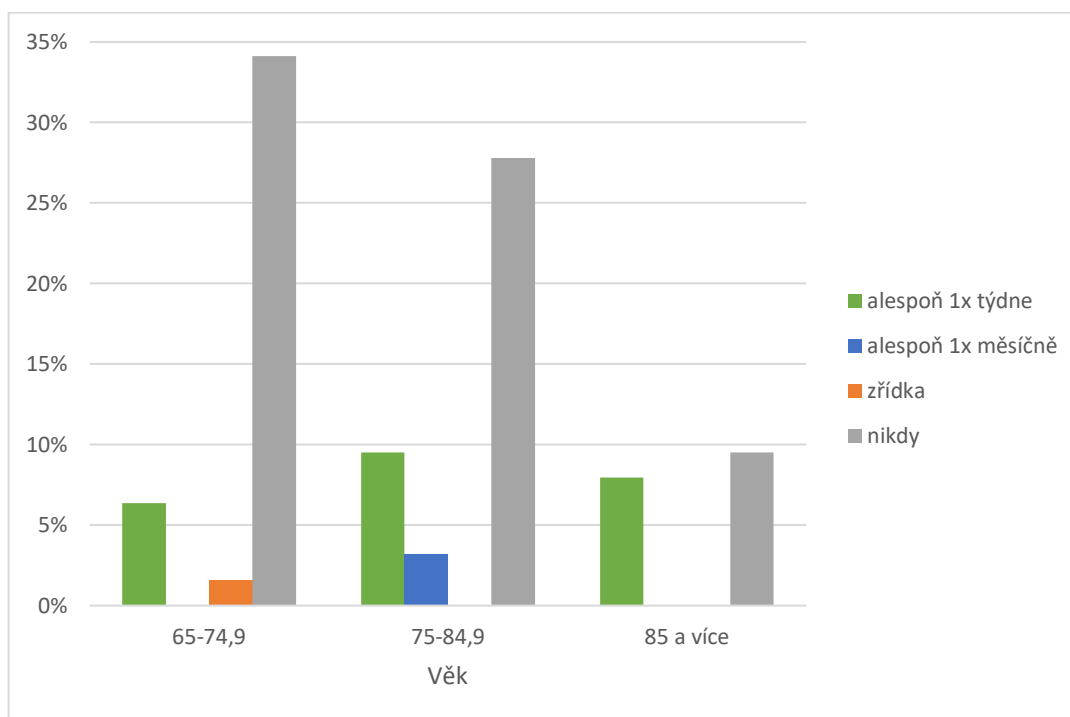

Zdroj: Dotazníkové šetření

Využívání nabízených aktivit pro seniory výše zmíněných subjektů na tom není o moc lépe, než využívání sociálních služeb. Nabízených aktivit se neúčastní 71,43% dotázaných, naopak 23,81% respondentů provozuje tyto aktivity alespoň 1x týdně. Jak často využívají těchto aktivit je naznačeno v grafu (Graf 18).

Na výsledku se projevují i výše uvedené závěry, hodnotící rozdíl mezi zájmy, společenským zařazením a aktivitami skupiny seniorů 65-74,5 a starších skupin. Tento fakt vede opět k určitému pohledu na to, na kterou skupinu seniorů je efektivní zaměřit pozornost především. Zde je možná na místě podotknout, že skupinu 65-74,5 by pro další zkoumání bylo vhodné rozdělit zhruba na dvě poloviny, přičemž starší polovina 70+-74,5 by zcela jistě byla svými výsledky blíže skupině 75- 84,5.

Graf 18 Frekvence využívání nabízených aktivit pro seniory na MČ P6 dle věku

Zdroj: Dotazníkové šetření

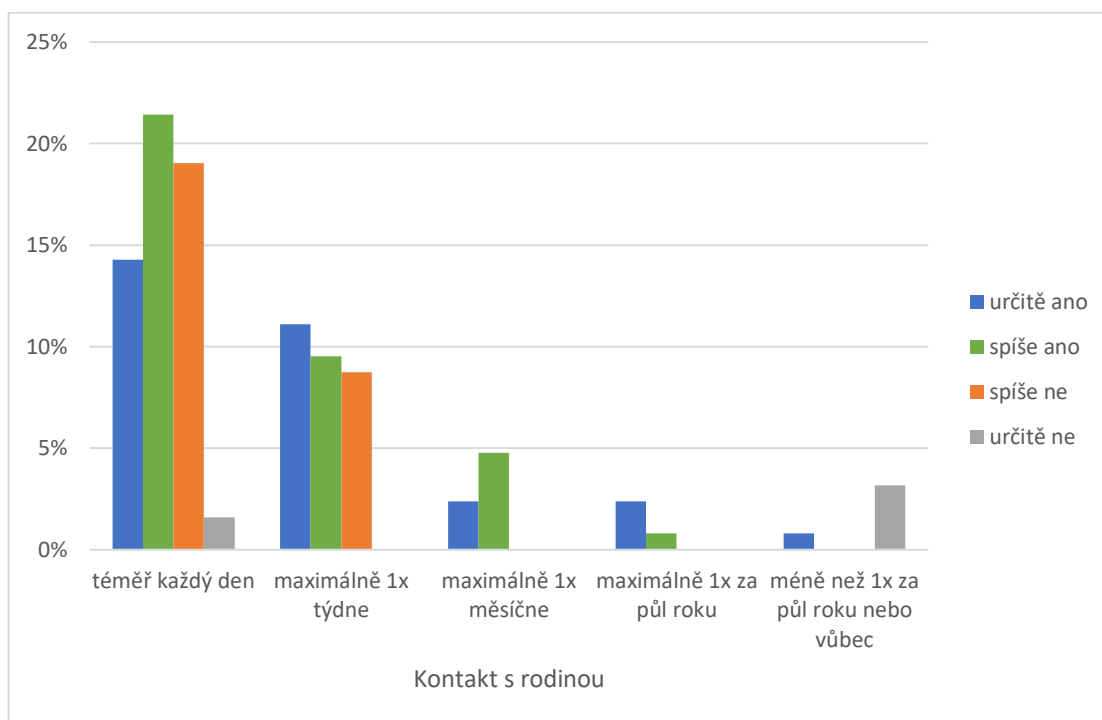
Významným prvkem v životě seniora je rodina a čas strávený s ní. Jak je důležité trávení času s rodinou (oslava narozenin, Vánoce, jiné) z hlediska frekvence osobního či telefonického kontaktu s rodinou je možné vidět v grafu (Graf 19). Je patrné, že pro dotazované seniory je společně strávený čas velice důležitý a že jsou také se svou rodinou v každodenním kontaktu. Pro většinu lidí je přirozené, že vyhledávají společnost svojí rodiny, protože se poté cítí milováni a v bezpečí. Důležité ale je, aby se i přes častý kontakt necítili osamocení.

Z různých informací a rozhovorů s lidmi z měst a venkova a speciálně s lidmi z pražských městských částí lze usoudit, že procento rodin na Praze 6, jejichž členem je přímo senior anebo soužití se seniorem je velmi blízké, je v celkovém porovnání určitě nad průměrem. Je to dáno skladbou obyvatelstva Prahy 6, skladbou bytového fondu a tradicí bydlení nejen ve staré zástavbě, vilových oblastí městské části, ale dnes už i ustáleným životním stylem v starších sídlištních komplexech.

Starost širší rodiny o budoucnost stárnoucího seniora je nezanedbatelným prvkem celého komplexu seniorského zabezpečení. I tady se naskytá možnost cíleného

preventivního směřování informací správným i efektivním směrem – k hlavě rodiny, jejíž členem se senior dosud cítí být platnou součástí. Tato úvaha se zdá být pro tuto práci poněkud vedlejší, ale dalo by se s ní určitě v plánu sociálních aktivit v budoucnu pracovat. Následující graf názorně dokládá, jak je pro seniory rodina důležitá a potenciálu rodiny by se při profesionální spolupráci složek sociální péče městské části dalo určitě využít.

Graf 19 Důležitost trávení času s rodinou pro respondenty dle frekvence kontaktu

Zdroj: Dotazníkové šetření

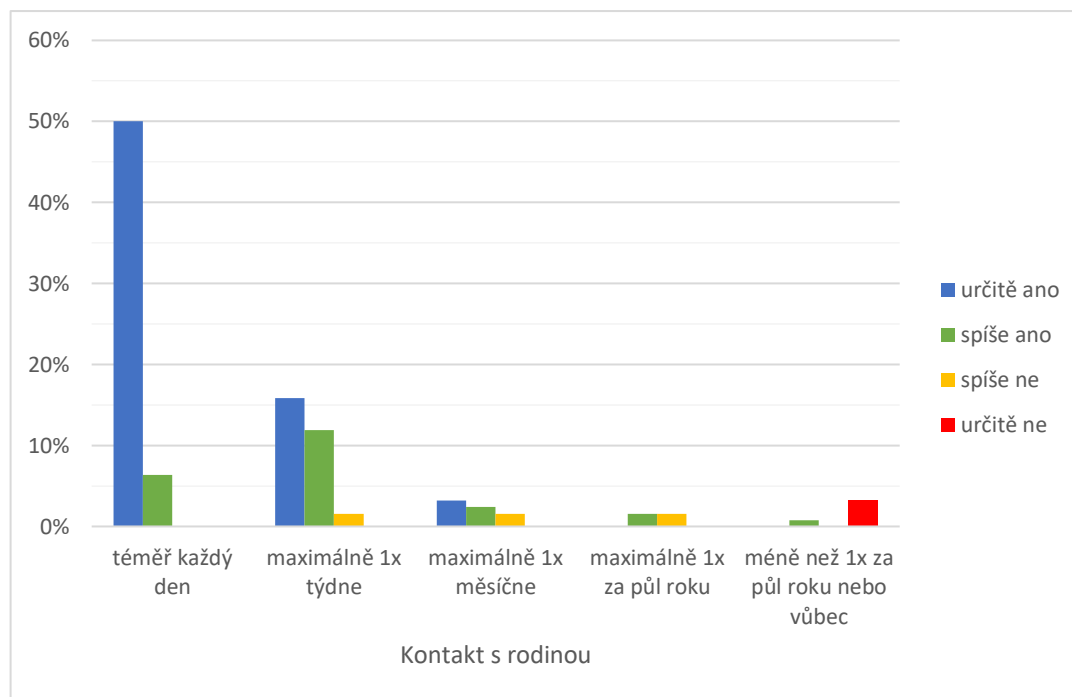
Zajímavým pohledem může být porovnání skutečné frekvence kontaktu s rodinou vůči odpovědím na otázku, zda-li by si respondenti přáli častější kontakt s rodinou (Graf 20). Častější kontakt si určitě ano nebo spíše ano přeje 67,46% dotázaných. Zajímavě však je, že si častější kontakt přejí i respondenti, kteří mají každodenní kontakt s rodinou. Tito senioři pravděpodobně touží po tom, aby se o ně rodina nezajímala pouze povrchně, ale aby společný čas byl opravdu prožit.

I z tohoto šetření je zřejmé, jak silnou pozici pro seniory na Praze 6 zaujímá rodina. Různá rozhodnutí ovlivňující život seniora jsou často činěna dominantním členem rodiny či rodinnou radou, a to někdy třeba nikoliv s plným souhlasem seniora. Jenom lze opakovat

námět uvedený v komentáři předchozího grafu o bližší spolupráci s širší rodinou seniora a efektu z toho vyplývajícího pro práci se seniory.

Graf 20 Přání častějšího kontaktu s rodinou dle skutečné frekvence kontaktu

Zdroj: Dotazníkové šetření

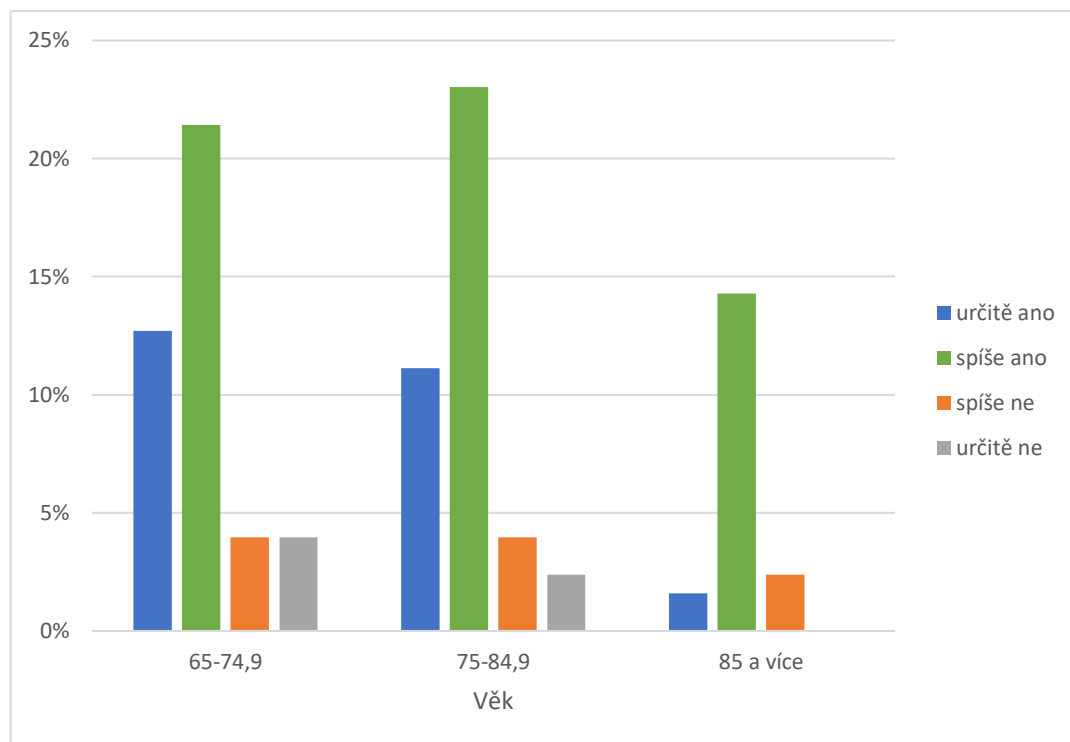
Následující trojice otázek se týká finanční situace dotazovaných seniorů. První otázka byla zaměřena na to, jestli se dotazovaní myslí, že jsou dostatečně ekonomicky zabezpečeni na stáří. Z grafu (Graf 21) je patrné, že respondenti se spíše cítí být finančně zajištěni na tuto životní etapu ve všech věkových kategoriích, pouze 16,67 % z dotázaných se cítí být s různou intenzitou nezabezpečeni na stáří.

Toto zjištění potvrzuje, že senioři na Praze 6 se rekrutují velkým podílem ze středních a vyšších sociálně-pracovních vrstev. Jak již bylo dříve zjištěno, důchody jsou nad celostátním průměrem, velké procento seniorů se na stáří v předstihu jistilo různou formou ukládání financí či soukromou investiční činností. Určitě se ve výsledkovém grafu promítá také již několikrát zmiňovaná jistota zázemí širší rodiny.

Podle dosažitelných informací se dá konstatovat, že programy sociálního zabezpečení takto ohrožených seniorů jsou na Praze 6 efektivní a propracované. Nicméně

zřejmé, že přes celkově příznivý stav bude i na Praze 6 vždy určité procento seniorů s nedostatečným finančním zabezpečením či dokonce těch na hranici chudoby.

Graf 21 Ekonomická zabezpečení respondentů dle věku

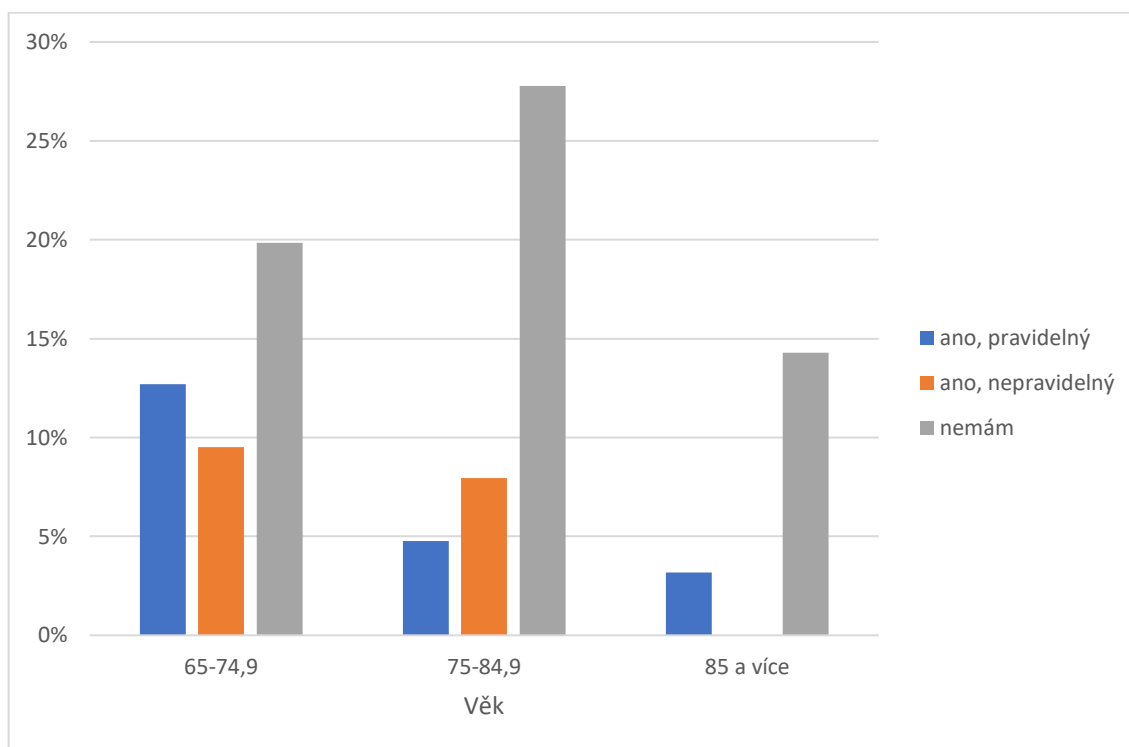

Zdroj: Dotazníkové šetření

Další otázka zaměřená na finance je, zdali mají respondenti mimo důchodu další finanční příjem (Graf 22). V každé věkové skupině byla nejčastější odpověď (celkem 78x), že další příjem mimo důchodu nemají. Zbylých 48 odpovědí bylo, že mají další příjem, z toho 26x se jednalo o pravidelný příjem, s věkem však podíl této odpovědi klesá.

Nepravidelný a pravidelný příjem může být z ekonomické aktivity seniora, která je pravděpodobná spíše v mladších seniorských věkových kategoriích (opět se nabízí otázka jiného rozdělení nejmladší věkové kategorie 65 – 74,5 zhruba na polovinu). I z šetření je patrná vyšší pracovní aktivita právě u mladších seniorů. Dle průzkumů by na Praze 6 mělo být kolem 15 % ekonomicky aktivních seniorů na Praze 6. Příjmy seniorů nemusejí být pouze z pracovní aktivity, dalšími příjmy mohou být například z pronájmu nemovitostí, investičních podílů či jiného důchodu, než je ten starobní..

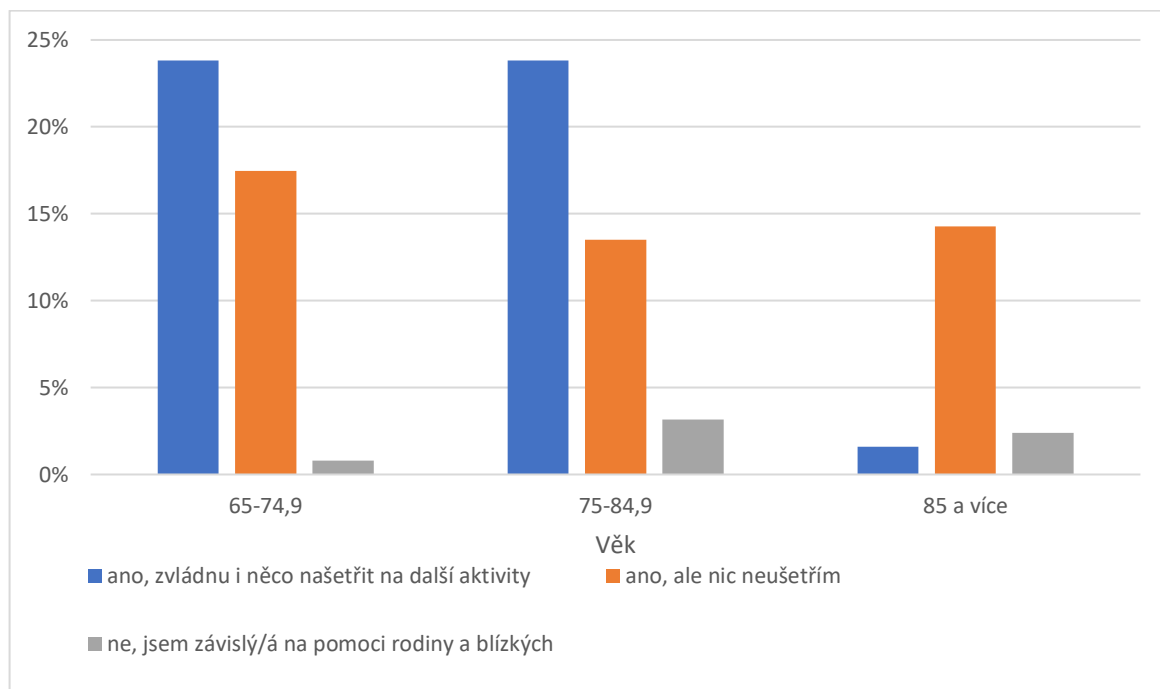
Graf 22 Finanční příjem mimo důchod dle věku

Zdroj: Dotazníkové šetření

Blok finančních otázek je uzavřen dotazem, jestli příjmy domácnost stačí k jejich bezproblémovému fungování (nájem, energie, potraviny). Pouze 8 z dotázaných uvedlo, že fungování jejich domácnosti je závislé na pomoci rodiny/blízkých. Zbytek odpovědí se rozdělil téměř na polovinu, 62 dotázaných zvládne po odečtení výdajů za domácnost něco našetřit na další aktivity s tím, že z grafu (Graf 23) je patrné, že tato odpověď je rovnoměrně zastoupena ve věkových kategoriích 65-74,9 let a 75-84,9 let. Zbývajících 57 dotázaných nic neušetří, ale vyjde. Struktura odpovědí koresponduje s odpověďmi na otázku o ekonomické zabezpečení.

Graf 23 Dostatek příjmů k bezproblémovému fungování domácnosti dle věku

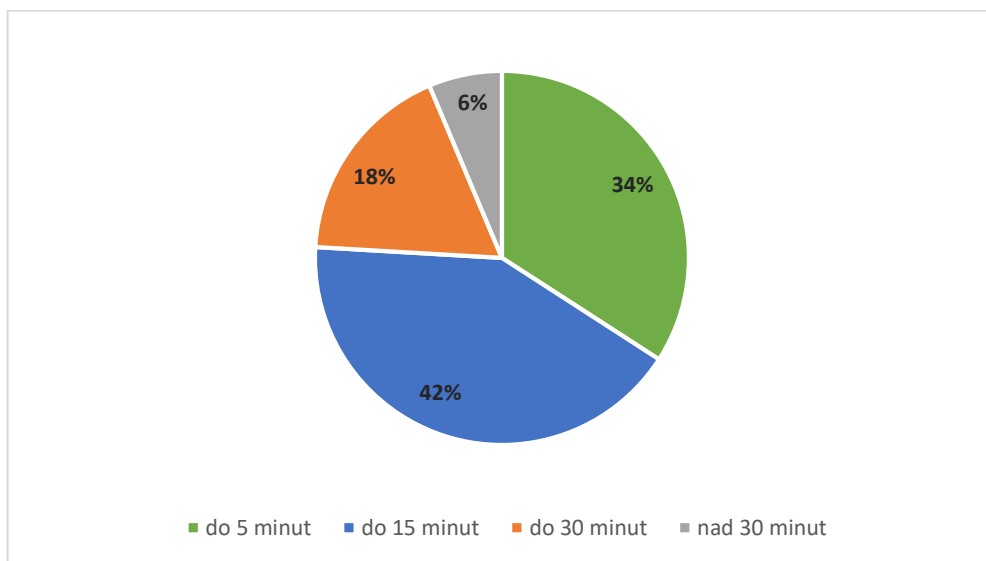

Zdroj: Dotazníkové šetření

Neméně podstatné je pro seniory také vzdálenost a čas, kterou musí překonat, aby se dostali k praktickému lékaři, do lékárny, na nákup potravin/drogerie, na poštu či do parku. Otázka byla směřována také tak, aby respondenti odpověděli z hlediska času, který běžně stráví cestou z bydliště do těchto míst. Průměrné výsledky jsou viditelné v grafu (Graf 24). Respondentům trvá cesta do výše uvedených míst maximálně 15 minut ze 76% případů. Tento výsledek může být důsledek toho, jak je pro seniory důležité mít tato místa v blízkosti bydliště, protože v případě zhoršení jejich zdravotního stavu by se čas cesty prodlužoval a pro mnohé z nich by pak byla cesta nepředstavitelná.

Pro seniory žijící na Praze 6 je infrastruktura nezbytných „denních služeb“ velmi dobrá a milostivá. V tomto ohledu je život seniorů relativně příjemný a nevyžaduje nějakých zásadních úprav či změn. Běžné nákupy jsou většinou v místě bydliště dostupné pěšky, lékaři a pošta jsou vzhledem k bezplatné a dobře organizované hromadné dopravě bezproblémově dostupné.

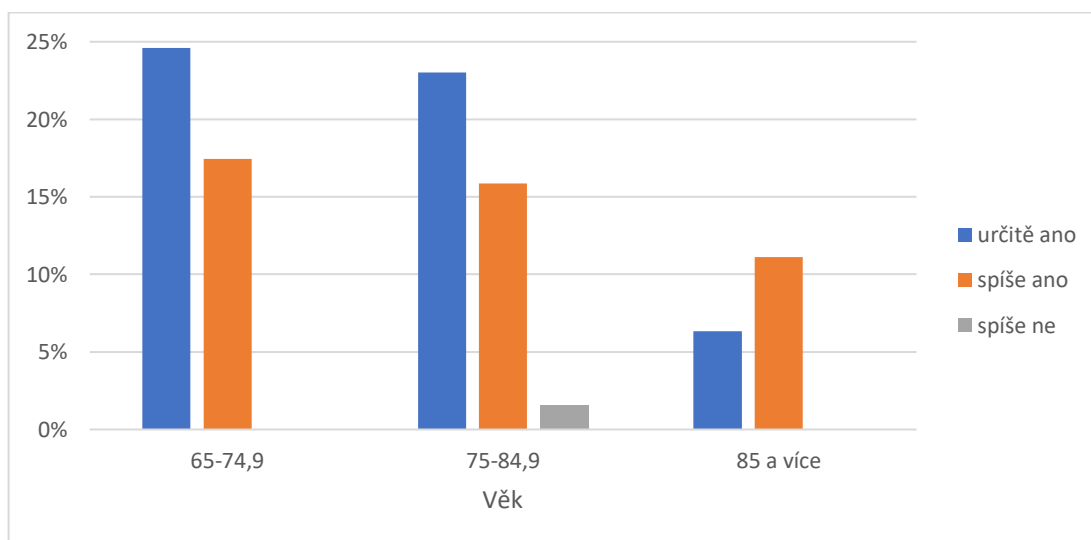
Graf 24 Průměrný čas strávený cestou do důležitých míst dle věku

Zdroj: Dotazníkové šetření

Pro každého člověka je významné, jestli se cítí v bezpečí v místě svého bydliště. Pro seniora může být pocit nebezpečí více závažný než pro zbytek populace. Na tuto skutečnost byla zaměřena další otázka. Respondenti se až na mizivou část cítí v městské části Praha 6 bezpečně (Graf 25). Praha 6 se o bezpečnost svých obyvatel snaží starat, jedním z cílů politiky této MČ je například udržovat a rozvíjet vysoký standard prevence rizikového chování.

Graf 25 Pocit bezpečí v místě bydliště dle věku

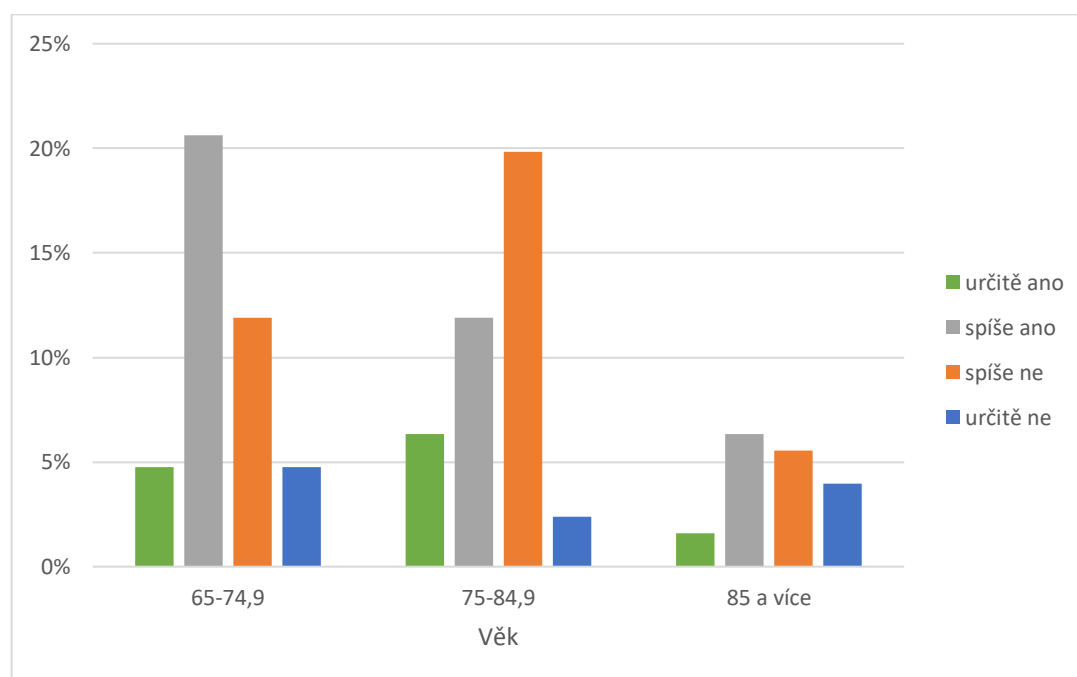

Zdroj: Dotazníkové šetření

Citlivým tématem poslední doby je postavení seniorů ve společnosti a chování mladé generace vůči starším. Mínění respondentů o prokazování dostatečné úcty vůči starším lidem je vyrovnané – 51,59 % z nich se domnívá, že ano, ostatní si myslí opak. Názor se však vizuálně výrazně mění, pokud odpovědi rozdělíme dle věku (Graf 26), lze konstatovat, že s přibývajícím věkem si více lidí myslí, že starším osobám není prokazována dostatečná úcta. Oproti minulosti je v dnešní společnosti zvykem odsouvat seniory na konec a nezajímat se o jejich zkušenosti a znalosti.

Starší generace seniorů přece jen už rychleji ztrácí kontakt s novinkami světa a tím i se světem nejmladší populace, zvláště teenagerů. Často pak dochází k různým nedorozuměním a nepochopení kontaktní, obvykle časově velmi omezené, situace. Mladý člověk přirozeně hledí na seniora jako na pomalejšího a třeba z jeho pohledu hloupějšího člověka, který mu nerozumí a podle toho se třeba, zdánlivě neuctivě, ke staršímu člověku chová. Výsledky této otázky proto nelze posuzovat jako jednoznačně negativní.

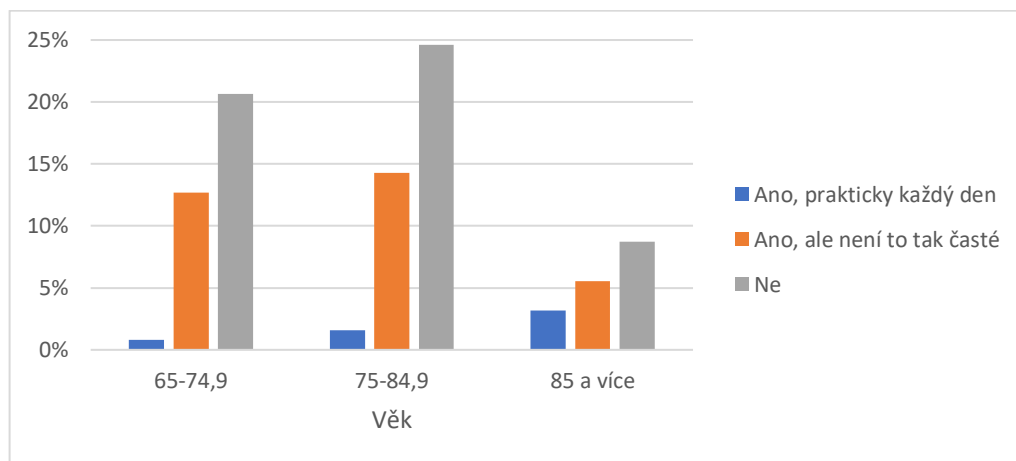
Graf 26 Prokázání úcty vůči starším lidem dle věku

Zdroj: Dotazníkové šetření

S respektováním starších je úzce propojena další otázka, která byla zaměřena na osobní zkušenost se špatným chováním ze strany mladistvých a dospělých. Ukázalo se (Graf 27), že naši respondenti nemají z 53,97% žádné zkušenosti se špatným chováním mladších vůči jejich osobě a 32,54% se občas se špatným chováním setká. Odpovědi korespondují s odpověďmi na předchozí otázku.

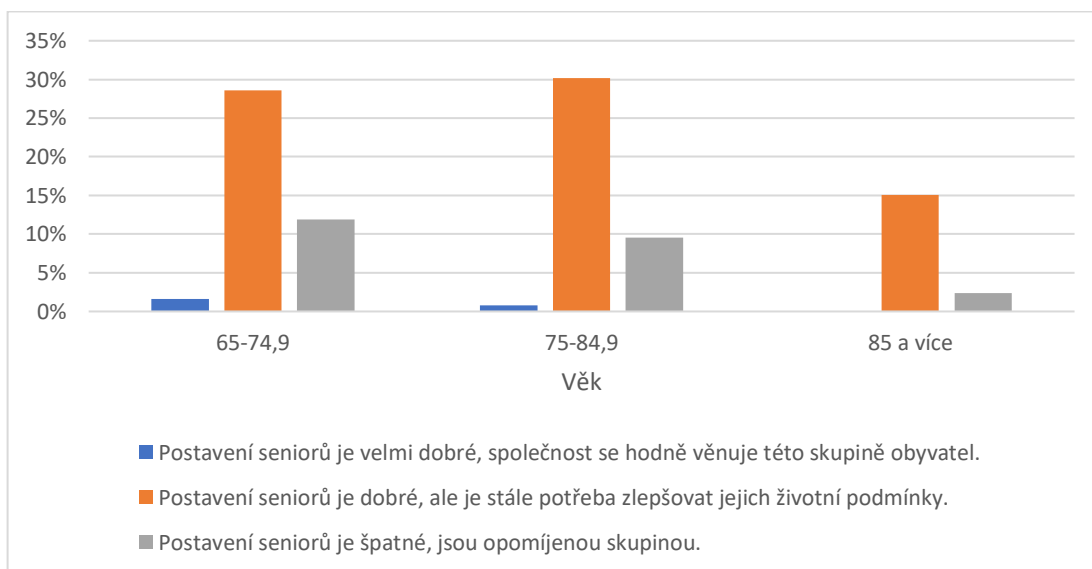
Graf 27 Osobní zkušenost se špatným chováním ze strany mladistvých/dospělých dle věku

Zdroj: Dotazníkové šetření

V poslední otázce z okruhu senior a společnost se jednalo o to, s kterým z výroků o postavení seniorů v dnešní společnosti se respondenti nejvíce ztotožňují. Převážně většině respondentů je nejbližší názor, že postavení seniorů Prahy 6 je dobré, ale je stále potřeba pracovat na zlepšování jejich životních podmínek viz Graf 28.

Graf 28 Ztotožnění s výrokem o postavení seniorů ve společnosti dle věku

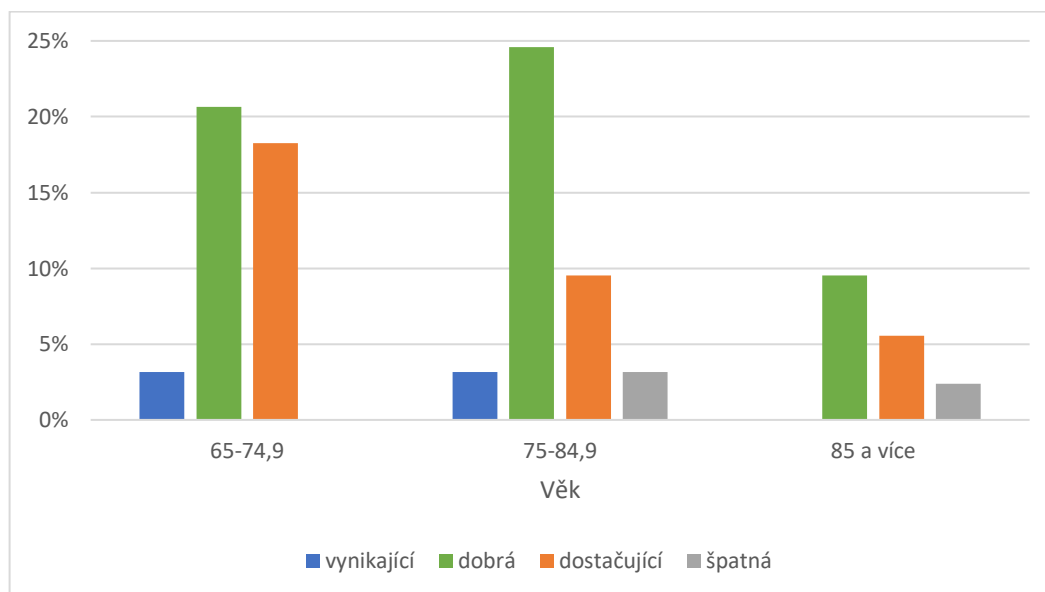

Zdroj: Dotazníkové šetření

V předposlední otázce dotazníků měli respondenti posoudit kvalitu jejich života. Z grafu (Graf 29) vyplývá, že mínění o kvalitě napříč věkovými kategoriemi je proměnlivé, nejzastoupenější názor je však ten, že dotazovaní považují kvalitu svého života za dobrou – 54,76%, za dostatečnou pak považuje kvalitu života 33,33% dotázaných. Vynikající kvalita je zastoupena pouze v první a druhé věkové kategorii naopak špatná kvalita pouze v druhé a třetí.

Znovu se potvrzuje názor, že nejmladší kategorie seniorů je díky určité setrvačnosti životního stylu z předchozího životního období se svoji kvalitou života spokojená. První přibrzdění spokojenosti přichází obvykle v druhé fázi mladšího seniorského věku, s postupným omezováním pracovní aktivity (při struktuře seniorů Prahy 6 velmi často aktivity duševní), dále se zvyšující se frekvencí návštěv u různých lékařů z důvodů zdravotních. I tady je třeba znovu zdůraznit, že velkou roli na posouzení kvality života hraje přítomnost či nepřítomnost zázemí a spolupráce široké rodiny. Tento fakt se na pozitivních výsledcích tohoto průzkumu významně podpisuje.

Graf 29 Kvalita života respondentů dle věku

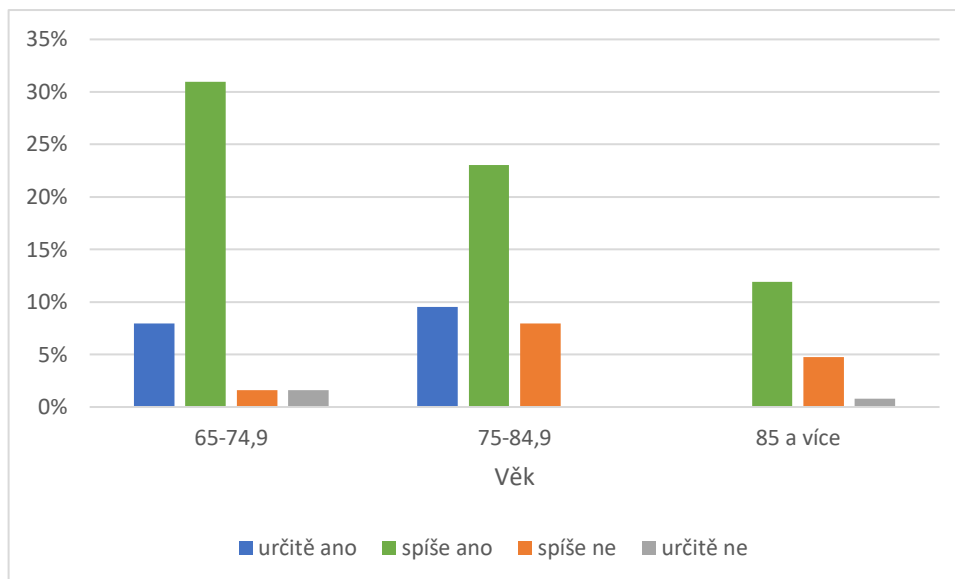
Zdroj: Dotazníkové šetření

Poslední otázka je následující – „Cítíte se být dlouhodobě šťastný?“. Spíše ano se dlouhodobě cítí šťastnými 65,87 % dotázaných, určitě ano 17,46 % a spíše ne 14,29 %. Zbýlých 2,38 % zastupuje názor, že určitě nejsou šťastní (Graf 30). Stejně, tak jako u kvality

života, je i pocit dlouhodobého štěstí subjektivní. Faktory ovlivňující štěstí mohou být láska, rodina, přátelé a kontakt s nimi, domov a další.

Graf 30 Pocit dlouhodobého štěstí dle věku

Zdroj: Dotazníkové šetření

Většina respondentů dodnes žije v domácím prostředí. Šetření ukázalo, že většina dotazovaných nevyužívá sociální služby a neúčastní se nabízených aktivit. Pokud by se však stali nesoběstačnými, jsou otevřeni možnosti využití služeb domácích ošetřovatelek, domovu důchodců či domů s pečovatelskou službou. Většina z dotazovaných byla soběstačná, i když s postupem věku přibývaly případy, které potřebují s některými činnostmi pomoci. Respondenti mají častý kontakt s rodinou a je pro ně důležité tyto kontakty udržovat. Cítí se být zabezpečeni na stáří a někteří, zvláště mladší ročníky, mají mimo důchodu i další finanční příjem. Okolí svého bydliště považují za dobře vybavené, co se týká dostupnosti lékaře, lékárny, obchodů a cítí se ve svém okolí bezpečně. Mají rozdílné názory na prokazování úcty vůči seniorům, zvláště starší ročníky zastávají názor, že se nejsou dostatečně respektovou skupinou občanů. Špatné chování ze strany mladé generace pocítují, ale ne ve vysoké míře. Obecně považují postavení seniorů za dobré, ale vidí nedostatky, na kterých je třeba stále pracovat.

6. Zhodnocení výsledků a diskuse

Z demografické analýzy lze konstatovat, že v městské části Praha 6 je vývoj seniorské populace podobný jako na úrovni hlavního města Praha, nikoliv však na úrovni České republiky. Nárůst postproduktivní složky obyvatelstva je pouze mírný a vzhledem k tomu, že počet obyvatel ve věku 0-14 let narůstá rychleji, tak v posledních letech se počet dětí přibližuje počtu seniorů a klesá index stárí. Tento atypický jev je pro Prahu 6 samozřejmě příznivý, do budoucna je možné přepokládat posílení populace v produktivním věku. Avšak zároveň je potřeba počítat s tím, že v následujících letech se může počet dětí snižovat a naopak lze očekávat mírný nárůst u seniorské populace o jedince přecházející z produktivního věku do postproduktivního, zvláště v polovině 30. let 21. století, kdy zestárne do seniorského věku populační vlna „Husákových dětí“. Stav obyvatel na Praze 6 za poslední roky ale nevykazuje hodnoty, které by měly vyvolávat výrazné změny v sociální politice MČ Praha 6. Protože průměrná délka života se v globálním měřítku stále zvyšuje, je velmi důležité zaměřit se na rozvoj sociálních služeb pro seniory, jelikož je vysoce pravděpodobné, že obecně bude o tyto služby v budoucnu větší a větší zájem, ale i z hlediska společnosti a vyrovnaného spoluzití všech vrstev populace budou přímo nezbytné.

Analýza neinvestičního příspěvku MČ Praha 6 na sociální služby pro seniory poskytované Pečovatelskou službou Praha 6 ukázala, že od roku 2013 docházelo ke zvyšování tohoto příspěvku v důsledku modernizace a rozšiřování kapacit Pečovatelské služby Praha 6. S rozšiřováním kapacit dochází ke zvyšování provozních nákladů, které pak navšovaly potřebný neinvestiční příspěvek na vyrovnání rozdílu mezi příjmy a výdaji Pečovatelské služby. I do budoucna je v plánu tyto služby vylepšovat a dá se očekávat, že tento příspěvek bude mít rostoucí tendenci. Následná korelační analýza neprokázala silné nebo velmi silné závislosti mezi chováním neinvestičního příspěvku a podílem seniorů na Praze 6, příjmy či výdaji MČ Praha 6. Byla však zjištěna středně silná závislost mezi neinvestičním příspěvkem a počtem aktivních klientů Pečovatelské služby Prahy 6, ale ani středně silná závislost o chování mnoho nevyovídá. Nicméně logicky lze konstatovat, že s více uživateli Pečovatelské služby Praha 6 sice porostou její příjmy, ale mnohem výrazněji porostou právě výdaje na provoz a s tím svázaná výše neinvestičního příspěvku.

Na základě dotazníkového šetření a následné analýze lze konstatovat, že senioři žijící na území městské části Praha 6 jsou víceméně neinformováni o existenci sociálních služeb na tomto území, obzvláště u mladších seniorů. Tento nezájem může být způsoben tím, že

senioři díky dobré zdravotní péči zůstávají déle soběstační a proto nemají potřebu se o sociální služby zajímat. Zároveň si mnoho lidí po přechodu do důchodového věku dlouho nechce připustit, že by je mohla potkat situace, kdy by potřebovali pomoc okolí. S narůstajícím věkem se ale zájem o informace o sociálních službách zvyšuje. Mimo sociálních služeb jsou na Praze 6 pořádány různé aktivity pro seniory, kterých ale také není využíváno tolik, jak by se dalo očekávat. Odbor sociální politiky a zdravotnictví by se měl zaměřit na propagaci těchto sociálních programů, aby se dostali více mezi seniory, kteří již žijí sami a na starší seniory, u kterých je pravděpodobné, že by služeb mohli využít. Tyto skupiny seniorů by měli být cílové i pro organizace, které pořádají aktivity pro seniory, ať už jsou to soukromé jako Fresh Senior nebo Senior fitness či Komunitní centrum pro seniory, které funguje pod záštitou Pečovatelské služby Praha 6, protože osamělí senioři budou spíše vyhledávat aktivity než ti, kteří stále žijí v páru nebo u rodiny. I přes zdánlivou neinformovanost mnoho dotazovaných odpovědělo, že v případě, že by se stali neosběstačnými, by zvolili bydlení doma s docházkou pečovatelky nebo pobyt v domově pro seniory/domě s pečovatelskou službou. Podle výsledků by se mělo počítat s tím, že v blízké budoucnosti bude vyšší poptávka po kvalitních a kvalifikovaných ošetřovatelkách a mělo by tedy dojít k navýšení jejich počtu, aby byla poptávka uspokojena. U zlepšování sociálních služeb je potřeba myslet také služby pro částečně nebo plně duševně či tělesně handicapované staré spoluobčany, pro které je velmi často obtížné sehnat pomoc, jelikož nejsou kapacitně dostatečně zajištěny.

Lidé v důchodu jednoznačně preferují častý kontakt s rodinou, je pro ně velmi důležité se svými dětmi a vnoučaty trávit důležité události jako jsou oslavy narozenin, Vánoce či pouze odpolední či víkendové návštěvy. Vzhledem k tomu, že lidé se stěhují spíše do velkých měst nikoliv do vesnic, mají senioři žijící v Praze oproti ostatním určitou výhodu, protože pravděpodobnost, že by se jejich potomstvo stěhovalo z Prahy na venkov je nízká. To je spíše pravděpodobné, že se jejich děti přestěhují za prací do zahraničí. Pokud však zůstanou v Praze, mají senioři možnost častých návštěv, což ale nemusí být vítané ze strany jejich dětí. Zde by mělo dojít k oboustrannému pochopení. Děti seniorů by měly pochopit, že jejich rodiče mají po odchodu do důchodu méně kontaktu se svým okolím a častější kontakt se svými nejbližšími jim přináší kolikrát jedinou radost. Prarodiče by zase mohli mít pochopení pro to, že jejich ratolesti potřebují také svůj čas sami pro sebe a nemohou jim věnovat všechn svůj volný čas. Pokud se jim podaří sladit tyto dva pohledy, tak budou na

cestě k lepším rodinným vztahům, budou se na sebe více těšit a společně strávený čas bude mnohem kvalitnější.

Z šetření o příjmech a dostatku prostředků pro fungování domácnosti seniorů vyplývá, že finanční zabezpečení nebude prioritní otázkou pro komplex sociálního zabezpečení seniorů. Zdá se, že pro stav na Praze 6 bude lepší soustředit více úsilí a času na organizaci aktivit vedoucích k vyžití seniorů v době jejich jejich relativně dobré duševní a fyzické svěžesti. Tady se nabízí prostor k novým řešením. Jedním z prvních kroků by mohla být evidence, či v současné době lépe řečeno nenásilný přehled o seniorech začleněných do širších rodin a naopak o seniorech bez tohoto zázemí, i když zatím nevidovaných jako sociálně potřebných.

Citlivým tématem dnešní doby je samotné postavení seniorů ve společnosti. Je pravdou, že oproti minulosti je vážnost zbytku společnosti k seniorům na nižší úrovni, než tomu bylo dříve, je znát pokles zájmu o jejich zkušenosti a znalosti. V tomto ohledu se naskýtá pro profesionální sociální složky úřadu možnost zapracovat na systému či programu, aby se příkop zvláště mezi nejmladší generací a seniory neprohluboval. Z šetření vyplynul názor, že postavení seniorů Prahy 6 je dobré, ale je stále potřeba pracovat na zlepšování jejich životních podmínek. Práce složek sociálního odboru Praha 6 je bezesporu na vysoké úrovni, celkově je život seniorské populace Prahy 6 spokojený a uspokojivý. Výzkum tohoto typu však není schopen postihnout krajní případy seniorů v úplné nouzi a nevyzdvihuje případy seniorů, jejichž zabezpečení je na vysoce nadprůměrné úrovni. Je vysoce pravděpodobné, že i na Praze 6 by se jistě dost takových extrémů dohledat dalo.

Šetření přineslo závěr, že senioři na Praze 6 považují svůj život za kvalitní a že většinu času se cítí být poměrně šťastní. Může to být důsledek toho, jaký byl jejich životní styl, když byli ekonomicky aktivní a tento pocit přetrvává i pár let po přechodu do důchodového věku, během kterých si senioři navyknu na jiné aktivity, než je práce, které je činí šťastnými. Tyto výsledky vedou k mínění, že pro poměrně velkou skupinu seniorů není třeba vytvářet nějaký celoplošný sociální program. Ten je možné soustředit na relativně menší skupinu seniorů, kteří považují objektivně kvalitu svého života za špatnou. Samozřejmě s určitou vhodnou a eticky přijatelnou eliminací těch seniorů, kterým evidentně nebude dostatečný jakýkoliv program. Procento takto potřebných seniorů je na Praze 6 v mezích, které jsou při materiálních, finančních a personálních schopnostech sociálních služeb MČ 6 jistě a celkem bez problému zvládnutelné.

Snahou šetření bylo zhruba monitorovat průměrný stav životní úrovně a také životních a sociálních jistot skupiny seniorů a nastínit sekce a oblasti, do kterých by bylo eventuelně vhodné a účinné zaměřit více sociální aktivity. Sociální odbor Prahy 6 se jeví jako velmi funkční a dobře připraven pro další období.

7. Závěr

Na stárnutí populace není jednoduché se připravit. Mimo jiné je potřeba zajistit kvalitní zdravotní péči, dostatečnou kapacitu sociálních služeb, kvalifikované pečovatelky. Diplomová práce analyzuje postavení seniorů sociální služby pro seniory a jejich úroveň na území městské části Praha 6. Zjišťuje, jaká je věková struktura tohoto území a jak se chovala v posledním desetiletí. V návaznosti na demografický vývoj je zkoumán neinvestiční příspěvek MČ Praha 6 a je predikován budoucí vývoj v krátkodobém časovém horizontu. Na náhodném vzorku seniorů žijících na území Prahy 6 hodnotí informovanost a využívání sociálních služeb či aktivit pro seniory, důležitost rodiny, finanční zabezpečení a postoje k postavení seniorů ve společnosti. Výsledky jednotlivých analýz zhodnocuje a formuluje návrhy a doporučení pro možné zlepšování sociálních služeb, sociální politiky a postavení seniorů na zkoumaném území.

Podkladové údaje pro analýzy byly čerpány ze zdrojů Českého statistického úřadu, úřadu městské části Praha 6, České správy sociálního zabezpečení, z osobní návštěvy Pečovatelské služby Praha 6 a dotazníkovým šetřením. Shromážděná data byla zpracována pomocí statistických metod z oblasti analýzy časových řad a analýzy kvalitativních znaků prostřednictvím statistického softwaru Statistica a aplikace MS Excel.

Charakteristika městské části Praha 6 podala základní informace, které se převážně týkaly struktury poskytovaných sociálních služeb na tomto území a také organizací, které pořádají různé aktivity pro seniory. Navazující demografický rozbor ukázal, že na Praze 6 v posledních letech docházelo spíše ke stagnaci vývoje seniorské populace. Analýza financování Pečovatelské služby Praha 6 ukázala, že v posledních letech dochází k rozsáhlým investicím do modernizace a rozšiřování kapacit Pečovatelské služby Praha 6 a že je počítáno s pravděpodobným nárůstem zájemců o terénní služby v domácnosti. S vylepšováním této služby docházelo ke zvyšování neinvestičního příspěvku pro Pečovatelskou službu Praha 6 ze strany MČ Praha 6, která je jejím zřizovatelem.

V souvislosti s rozbohem vývoje neinvestičního příspěvku bylo zjišťováno, zda může mít na výši příspěvku vliv podíl seniorů na Praze 6, počet aktivních klientů Pečovatelské služby Praha 6 nebo příjmy a výdaje městské části Praha 6, a to pomocí koeficientu korelace a determinace. Hodnoty koeficientů prokázaly středně silnou závislost neinvestičního příspěvku pro Pečovatelskou službu Praha 6 na počtu aktivních klientů Pečovatelské služby

Praha 6. Pomocí korelační analýzy nebyla statisticky prokázána silná nebo velmi silná závislost.

Dotazníkového šetření se zúčastnili senioři žijící na území Prahy 6 a byl zaměřen na informovanost seniorů o sociálních službách, aktivitách a možnostech vzdělávání na území MČ Praha 6, potřebu seniorů trávit čas s rodinou, finanční situaci „městských“ seniorů, mínění seniorů o jejich postavení ve společnosti a mínění o vlastní kvalitě života.

Šetření přineslo, že většina dotazovaných se moc nezajímá o sociální služby či aktivity pro seniory. Pravděpodobně to bude ovlivněné tím, že to jejich zdravotní stav nevyžaduje nebo jim může pomoci rodina, se kterou jsou v častém kontaktu. Přínosem by mohlo být zjištění, že v případě, že by si již nedokázali poradit sami, by upřednostnili pomoc prostřednictvím docházky pečovatelky do jejich domácnosti nebo přímo umístění v domově pro seniory či domě s pečovatelskou službou, což by mělo být impulsem pro městskou část, aby byla kapacitně připravená na tyto případné zájemce. Bylo zjištěno, že na území Prahy 6 se vyskytuje početná skupina seniorů, kteří se cítí být finančně zabezpečena na stáří. Pozitivním výsledkem je, že starší obyvatelé považují své okolí za zajištěné, co se týká bezpečnosti. Městská část Praha 6 by neměla polevovat v úsilí, které již vynaložila na to, aby se z tohoto území stalo bezpečné místo pro život. Alarmující je skutečnost, že se senioři již necítí být váženou a respektovanou skupinou. Mělo by se zapracovat na programu, který by odstraňoval nůžky, které se mezi mladou a starší generací otevírají. Zkušenosti a znalosti seniorů jsou totiž nezanedbatelné a mohly by být užitečné při řešení mnoha problémů. Obecně panoval názor, že na postavení seniorů je potřeba stále pracovat.

Mnoho seniorů čeká na příležitosti, které by je opět zapojily do aktivního života. Mimo různých výukových kurzů, cvičení a výletů je také potřeba jim vytvářet pracovní příležitosti, kde by mohli předat své letité a cenné zkušenosti mladým. Pokud se senior cítí být neužitečný, tak ztrácí chuť do života. Společnost by si měla svých seniorů vážit, měla by využívat jejich potenciálu. Je smutné, že dnešní mladá generace není hrdá na své rodiče a prarodiče. Jednou se totiž mladý člověk stane starým a jistě by si nepřál, aby se s ním zacházelo špatně. Je potřeba pracovat na mezigeneračním komunikaci, která opět spojí světy mladých a starších v jeden.

8. Seznam použitých zdrojů

- (1) BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ. *Průvodce základními statistickými metodami*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 272 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3243-5.
- (2) HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 7. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006, 415 s. ISBN 80-86946-16-9.
- (3) SVATOŠOVÁ, Libuše, Bohumil KÁBA a Marie PRÁŠILOVÁ. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat: učební texty*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra statistiky, 2004, 192 s. ISBN 80-213-1189-4.
- (4) *Demografický, sociální a ekonomický vývoj Karlovarského kraje v letech 2000 až 2004*. . Karlovy Vary: Český statistický úřad, Krajská reprezentace Karlovy Vary, 2005. Souborné informace. ISBN 80-250-1178-x.
- (5) ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Prognostické metody a jejich aplikace*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012, 197 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-174-4.
- (6) MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 328 s. ISBN 978-80-247-3148-3.
- (7) KOUKOLÍK, František. *Metuzalém: o stárnutí a stáří*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, 228 s. ISBN 978-80-246-2464-8.
- (8) TOPINKOVÁ, Eva a Jiří NEUWIRTH. *Geriatric pro praktického lékaře*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995, 299 s. ISBN 80-7169-099-6.
- (9) ŠAFRÁNKOVÁ, Alena a Marie NEJEDLÁ. *Interní ošetrovatelství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 211 s. Sestra. ISBN 80-247-1148-6.
- (10) SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 225 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3850-5.
- (11) BRZÁKOVÁ BEKSOVÁ, Kateřina. *Geriatrická problematika v pastorální péči: [postulát křesťanské etiky v péči o seniory]*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013, 140 s. ISBN 978-80-246-2296-5.
- (12) ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 264 s. ISBN 978-80-247-3901-4.
- (13) ČELEDOVÁ, Libuše, Zdeněk KALVACH a Rostislav ČEVELA. *Úvod do gerontologie*. Vydání první. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, 154 s. ISBN 978-80-246-3404-3.
- (14) MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 192 s. ISBN 9788024738727.
- (15) HOLMEROVÁ, Iva, Božena JURÁŠKOVÁ a Květuše ZIKMUNDOVÁ. *Vybrané kapitoly z gerontologie*. 2., dopl. vyd. Praha: Česká alzheimerovská společnost, 2003, 88 s. ISBN 80-86541-12-6.
- (16) FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 136 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2480-5.
- (17) KLEVETOVÁ, Dana a Irena DLABALOVÁ. *Motivační prvky při práci se seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 202 s. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-2169-9.

- (18) *Zdravé stárnutí: výzva Evropě : stručná verze*. 1. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav, 2008, 34 s. ISBN 978-80-7071-302-0.
- (19) KUCHAROVÁ, Věra. *Komplexní analýza sociálně ekonomických podmínek života ve stáří: Závěrečná zpráva o výzkumu* [online]. b.r. [cit. 2018-08-17]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/Do_1503.pdf
- (20) ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Výchova ke zdraví: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 9788024732138.
- (21) RABUŠIC, Ladislav. *Vzdělávání dospělých v předseniorském a seniorském věku: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity* [online]. Brno, Masarykova univerzita, b.r., , 99 [cit. 2018-08-18]. ISSN 1211-6971. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/428/584>
- (22) DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4138-3.
- (23) Návrh základních principů Národního programu přípravy na stárnutí populace na období let 2003 až 2007. *Ministerstvo sociálních věcí a práce* [online]. b.r. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/clanek.php?lg=1&id=1072>
- (24) KUCHAROVÁ, Věra, Ladislav RABUŠIC a Lucie EHRENBERGEROVÁ. *Život ve stáří: Zpráva o výsledcích empirického šetření*. [online]. Praha: VÚPSV, Socioklub, b.r., , 89 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/236543-Zivot-ve-stari-zprava-o-vysledcich-empirickeho-setreni.html>
- (25) MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 184 s. ISBN 978-80-7367-310-9.
- (26) Pojistné na sociální zabezpečení. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. b.r. [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni>
- (27) Starobní důchody. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. b.r. [cit. 2018-08-18]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni- Duchody.htm>
- (28) Sociální služby. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. b.r. [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/18661>
- (29) HUŠÁKOVÁ, Zdeňka a Martina MATĚJKOVÁ. *DPH ve zdravotnictví, školství a sociálních službách*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012, 153 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-438-4.
- (30) Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. *Sbírka zákonů České republiky* [online]. b.r., , 53 [cit. 2018-08-18]. ISSN 1211-1244. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/13640/Zakon_o_socialnich_sluzbach-stav_do_30.9._2017.pdf
- (31) Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. b.r. [cit. 2018-08-18]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/20851/NAP_311214.pdf
- (32) Akce Den seniorů zavítá postupně do 8 měst: 14.9.2017. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. b.r., , 2 [cit. 2018-08-18]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/31698/TZ_MPSV_-_Akce_Den_senioru_zavita_postupne_do_8_mest.pdf

- (33) Rada vlády pro seniory a stárnutí populace. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. b.r. [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/2897>
- (34) Pečujme o své blízké - dlouhodobé ošetrovné. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. b.r. [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/28608>
- (35) Ageing. *United Nation* [online]. b.r. [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/issues-depth/ageing/>
- (36) Madrid Plan of Action and its Implementation. *United Nation* [online]. b.r. [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <https://www.un.org/development/desa/ageing/madrid-plan-of-action-and-its-implementation.html>
- (37) Active ageing. *European commission* [online]. b.r. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1062#navItem-relatedNews>
- (38) About the year 2012 - European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations. *European commission* [online]. b.r. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/archives/ey2012/ey2012main9ef0.html>
- (39) MČ Praha 6 historie. *Městská část Praha 6* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: http://www.praha6.cz/praha6_historie
- (40) HOŠEK, Marián. Strategická koncepce rozvoje sociální a zdravotní politiky a prevence rizikového chování. *Městská část Praha 6* [online]. b.r., , 85 [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: https://www.praha6.cz/system/file.php?File=f889_720.pdf&crc=03a761819a3e0b61ee643ee6278ddd89
- (41) MČ Praha 6 úvod. *Městská část Praha 6* [online]. b.r. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.praha6.cz/uvod>
- (42) *Pečovatelská služba Prahy 6* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <http://www.psp6.cz/>
- (43) *Domov pro seniory Elišky Purkyňové* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.dsepurkynove.cz/>
- (44) *Centrin* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <http://www.centrin.cz/praha>
- (45) Služby spojené s užíváním ubytovacího prostoru. *Dům seniorů Hvězda* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.dumsenioruhvezda.cz/sluzby.phtml>
- (46) *Sestřička* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.sestricka.cz/>
- (47) *Farní charita Starý Knín: Sociální péče* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <http://www.socialnipece.cz/>
- (48) Rozcestník našich služeb. *Domov sv. Karla Boromejského: odborná a laskavá péče o nemocné seniory* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.domovrepy.cz/index.php/component/k2/item/140>
- (49) *Léčebna dlouhodobě nemocných Praha 6 Dejvice* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <http://www.ldn-praha6.cz/>
- (50) *Nemocnice následné a rehabilitační péče* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.nemocnice-bubenec.cz/>
- (51) Oddělení dlouhodobé péče. *ÚVN Praha - Ústřední vojenská nemocnice Praha* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/uvod-ldn>
- (52) Kluby a organizace. *Senior 6* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <http://www.senior6.cz/kluby-a-organizace>

- (53) Univerzita třetího věku (U3V). *České vysoké učení technické v Praze* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/univerzita-tretiho-veku-u3v>
- (54) Univerzita 3. věku. *Vysoká škola chemicko-technologická v Praze* [online]. b.r. [cit. 2018-08-20]. Dostupné z: <https://cv.vscht.cz/u3v>

9. Seznam obrázků, grafů a tabulek

Seznam obrázků

Obrázek 1 Umístění MČ Praha 6 v Praze	34
Obrázek 2 Organizační uspořádání úřadu MČ Praha 6.....	36

Seznam tabulek

Tabulka 1 Struktura obyvatelstva	35
Tabulka 2 Predikce ČR Neinvestiční příspěvek pro PSP6 pro roky 2018-2020 (v mil. Kč).....	49
Tabulka 3 Koeficient korelace a determinace pro posouzení závislosti.....	55

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj obyvatelstva dle věkových skupin v letech 2007–2017 (stav k 31.12.)	40
Graf 2 Index stáří v letech 2007–2017 (%)	42
Graf 3 Index ekonomického zatížení v letech 2007–2017 (v %)	43
Graf 4 Indexy závislosti I+II v letech 2007–2017 (v %)	44
Graf 5 Průměrná výše důchodu – ČR, hl.m. Praha, MČ Praha 6 v letech 2010–2017 (v Kč/měsíc).....	45
Graf 6 Finanční situace seniorů v Praze v letech 2010–2017 (v Kč/měsíc; %)	46
Graf 7 Neinvestiční příspěvek pro PSP6 v letech 2007-2017 a předpověď do r.2020 (v mil. Kč).....	50
Graf 8 Podíl obyvatel ve věku 65+ na celkovém počtu obyvatel v letech 2007–2017 (v %).....	51
Graf 9 Počet aktivních klientů PSP6 v letech 2010-2017	52
Graf 10 Celkové příjmy MČ Praha 6 v letech 2007-2017 (v mil. Kč).....	53
Graf 11 Celkové výdaje MČ Praha 6 v letech 2007-2017 (v mil. Kč).....	54
Graf 12: Věková struktura respondentů dle pohlaví	57
Graf 13 Soběstačnost respondentů dle věku	58
Graf 14 Volba pomoci v případě nesoběstačnosti respondentů dle věku.....	58
Graf 15 Informovanost respondentů o existenci sociálních služeb na MČ P6 dle věku.....	60
Graf 16 Frekvence využívání sociálních služeb respondenty dle věku	61
Graf 17 Informovanost respondentů o existenci organizací pro seniory na MČ P6 dle věku	62
Graf 18 Frekvence využívání nabízených aktivit pro seniory na MČ P6 dle věku	63
Graf 19 Důležitost trávení času s rodinou pro respondenty dle frekvence kontaktu	64
Graf 20 Přání častějšího kontaktu s rodinou dle skutečné frekvence kontaktu	65
Graf 21 Ekonomická zabezpečení respondentů dle věku	66
Graf 22 Finanční příjem mimo důchod dle věku	67
Graf 23 Dostatek příjmů k bezproblémovému fungování domácnosti dle věku	68
Graf 24 Průměrný čas strávený cestou do důležitých míst dle věku	69
Graf 25 Pocit bezpečí v místě bydliště dle věku.....	69
Graf 26 Prokázání úcty vůči starším lidem dle věku	70
Graf 27 Osobní zkušenost se špatným chováním ze strany mladistvých/dospělých dle věku.....	71
Graf 28 Ztotožnění s výrokem o postavení seniorů ve společnosti dle věku	71
Graf 29 Kvalita života respondentů dle věku	72
Graf 30 Pocit dlouhodobého štěstí dle věku	73

10. Přílohy

Příloha 1 Důchodový věk pro občany narozené v letech 1953–1971

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3–4	5 a více
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
1967	65r	65r	65r	65r	64r+2m	62r+8m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	63r+8m
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m

(<http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

Příloha 2 Vybrané demografické údaje městské části Praha 6 v letech 2007–2017 (vždy k 31.12.)

Rok	Počet obyvatel ve věku			Počet obyvatel celkem	Podíl seniorů na celkovém počtu obyvatel	Průměrný věk
	0–14	15–64	65 +			
2007	11 517	66 600	21 587	99 704	21,65	44,3
2008	11 904	67 040	21 656	100 600	21,53	44,0
2009	12 368	67 095	21 626	101 089	21,39	43,8
2010	12 930	67 101	21 543	101 574	21,21	43,5
2011	12 955	63 310	21 686	97 951	22,14	44,0
2012	13 567	63 090	21 787	98 444	22,13	43,8
2013	14 215	62 244	21 802	98 261	22,19	43,6
2014	14 940	62 774	21 806	99 520	21,91	43,3
2015	15 620	62 760	21 772	100 152	21,74	43,1
2016	16 190	64 781	21 887	102 858	21,28	42,8
2017	16 729	65 600	22 027	104 356	21,11	42,6
Průměr	13 621	64 680	21 715	100 015	21,72	43,62

(Zdroj: ČSÚ)

Příloha 3 Elementární charakteristiky časových řad demografických ukazatelů v letech 2007-2017

Počet obyvatel ve věku 0-14

Rok	Počet obyvatel ve věku 0-14	dyt	kt	BI
2007	11 517	/	/	/
2008	11 904	387	3,3603	1,0336
2009	12 368	464	3,8978	1,0390
2010	12 930	562	4,5440	1,0454
2011	12 955	25	0,1933	1,0019
2012	13 567	612	4,7240	1,0472
2013	14 215	648	4,7763	1,0478
2014	14 940	725	5,1002	1,0510
2015	15 620	680	4,5515	1,0455
2016	16 190	570	3,6492	1,0365
2017	16 729	539	3,3292	1,0333
Průměr	13903,18	521,2		1,0345

(Zdroj: vlastní zpracování)

Počet obyvatel ve věku 15-64

Rok	Počet obyvatel ve věku 15-64	dyt	kt	BI
2007	66 600	/	/	/
2008	67 040	440	0,6607	1,0066
2009	67 095	55	0,0820	1,0008
2010	67 101	6	0,0089	1,0001
2011	63 310	-3791	-5,6497	0,9435
2012	63 090	-220	-0,3475	0,9965
2013	62 244	-846	-1,3409	0,9866
2014	62 774	530	0,8515	1,0085
2015	62 760	-14	-0,0223	0,9998
2016	64 781	2021	3,2202	1,0322
2017	65 600	819	1,2643	1,0126
Průměr	64 763,18	-100		0,9986

(Zdroj: vlastní zpracování)

Počet obyvatel ve věku 65+

Rok	Počet obyvatel ve věku 65+	dyt	kt	BI
2007	21 587	/	/	/
2008	21 656	69	0,3196	1,0032
2009	21 626	-30	-0,1385	0,9986
2010	21 543	-83	-0,3838	0,9962
2011	21 686	143	0,6638	1,0066
2012	21 787	101	0,4657	1,0047
2013	21 802	15	0,0688	1,0007
2014	21 806	4	0,0183	1,0002
2015	21 772	-34	-0,1559	0,9984
2016	21 887	115	0,5282	1,0053
2017	22 027	140	0,6396	1,0064
Průměr	21 743,5	44		1,0018

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 4 Indexy zatížení produktivní složky obyvatelstva v letech 2007-2017

Rok	Index stáří	Index ekonomického zatížení	Index závislosti I.	Index závislosti II.
2007	187,44	49,71	17,29	32,41
2008	181,92	50,06	17,76	32,30
2009	174,85	50,67	18,43	32,23
2010	166,61	51,37	19,27	32,11
2011	167,39	54,72	20,46	34,25
2012	160,59	56,04	21,50	34,53
2013	153,37	57,86	22,84	35,03
2014	145,96	58,54	23,80	34,74
2015	139,39	59,58	24,89	34,69
2016	135,19	58,78	24,99	33,79
2017	131,67	59,08	25,50	33,58

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 5 Počet klientů PSP6 s platnou smlouvou k 26.1.2019

Věk	Počet klientů
méně než 50 let	9
50-54 let	1
55-59 let	9
60-64 let	19
65-69 let	22
70-74 let	44
75-79 let	89
80-84 let	143
85-89 let	287
90-94 let	215
95 a více let	59

(Zdroj: Pečovatelská služba Praha 6)

Příloha 6 Hospodaření příspěvkové organizace PSP6 za rok 2017 (v mil. Kč)

Ukazatel v (mil. Kč)	skutečnost r.2017
výnosy celkem	4,73123
*z poskytovaných služeb	4,71190
*z úroků	0,00243
*ostatní	0,01690
náklady celkem	21,31976
hospodářský výsledek	-16,58853
neinvestičním příspěvek MČ Praha 6	5,52028
neinvestiční dotace MPSV	9,69025
neinvestiční dotace HMP	1,37800

(Zdroj: Rozpočet MČ Praha 6)

Příloha 7 Neinvestiční výdaje pro pečovatelskou službu Praha 6 v letech 2007-2017

Rok	yi	kt
2007	15,567	/
2008	12,0335	0,77301343
2009	12,069	1,0029501
2010	13,526	1,12072251
2011	12,7207	0,94046281
2012	12,6943	0,99792464
2013	11,98781	0,94434589
2014	13,60964	1,13528993
2015	15,792	1,16035398
2016	16,41009	1,03913944
2017	17,69352	1,07820981
		0,98842702

(Zdroj: Rozpočet MČ Praha 6)

Příloha 8 Výstup regresní analýzy pro časovou řadu neinvestiční výdaje pro pečovatelskou službu Praha 6

Lineární model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : výdaje na schodek PSP6 (Tabulka)						
R= ,54762690 R2= ,29989522 Upravené R2= ,22210580						
F(1,9)=3,8552 p<,08119 Směrod. chyba odhadu : 1,6130						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(9)	p-hodn.
Abs.člen			12,09710	1,043103	11,59722	0,000001
rok	0,547627	0,278908	0,30198	0,153797	1,96347	0,081190

(Zdroj: vlastní zpracování)

Kvadratický model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : výdaje na schodek PSP6 (Tabulka1)						
R= ,86303810 R2= ,74483477 Upravené R2= ,68104346						
F(2,8)=11,676 p<,00424 Směrod. chyba odhadu : 1,0329						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(8)	p-hodn.
Abs.člen			15,52135	1,134318	13,68342	0,000001
rok	-2,31843	0,787870	-1,27844	0,434453	-2,94265	0,018634
V1**2	2,94265	0,787870	0,13170	0,035262	3,73495	0,005747

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 9 Výstup pro bodový a intervalový odhad na hladině významnosti $\alpha=0,05$ pro časovou řadu neinvestiční výdaje pro pečovatelskou službu Praha 6

Rok 2018

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka15) proměnné: výdaje na schodek PSP6		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
rok	-1,27844	12,0000	-15,3413
V1**2	0,13170	144,0000	18,9650
Abs. člen			15,5213
Předpověď			19,1451
-95,0%LS			16,5293
+95,0%LS			21,7608

(Zdroj: vlastní zpracování)

Rok 2019

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka15) proměnné: výdaje na schodek PSP6		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
rok	-1,27844	13,0000	-16,6198
V1**2	0,13170	169,0000	22,2576
Abs. člen			15,5213
Předpověď			21,1592
-95,0%LS			17,5398
+95,0%LS			24,7785

(Zdroj: vlastní zpracování)

Rok 2020

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka15) proměnné: výdaje na schodek PSP6		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
rok	-1,27844	14,0000	-17,8982
V1**2	0,13170	196,0000	25,8135
Abs. člen			15,5213
Předpověď			23,4367
-95,0%LS			18,6307
+95,0%LS			28,2426

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 10 Podkladová data pro šetření mezi dvěma časovými řadami

Rok	Příjmy MČP6	Výdaje MČP6	Počet aktivních klientů PSP6
2007	1674,48	1066,539	x
2008	1225,851	1256,144	x
2009	1138,367	1669,718	x
2010	990,0853	1369,857	1156
2011	1205,172	926,5384	1089
2012	671,8577	681,3728	1000
2013	706,681	834,2972	980
2014	767,9728	968,4862	938
2015	837,6384	841,5351	923
2016	779,7905	961,2315	901
2017	1081,481	1013,577	955

(Zdroj: Rozpočet MČ Praha 6, Pečovatelská služba Praha 6)

Příloha 11 Výstup regresní analýzy pro časovou řadu podíl seniorů na Praze 6

Lineární model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : podíl seniorů na obyvatelstvu P6 (T)						
R= ,09218776 R2= ,00849858 Upravené R2= ----						
F(1,9)=,07714 p<,78748 Směrod. chyba odhadu : ,41194						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(9)	p-hodn.
Abs.člen			21,72727	0,266391	81,56157	0,000000
rok	-0,092188	0,331914	-0,01091	0,039277	-0,27775	0,787482

(Zdroj: vlastní zpracování)

Kvadratický model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : podíl seniorů na obyvatelstvu P6 (T)						
R= ,66276209 R2= ,43925359 Upravené R2= ,29906699						
F(2,8)=3,1333 p<,09887 Směrod. chyba odhadu : ,32859						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(8)	p-hodn.
Abs.člen			21,00424	0,360856	58,20665	0,000000
rok	2,72781	1,167957	0,32280	0,138211	2,33554	0,047747
V1**2	-2,89537	1,167957	-0,02781	0,011218	-2,47900	0,038177

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 12 Výstup regrese pro časovou řadu počet aktivních klientů PSP6

Lineární model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : počet seniorských uživatelů počet seniorských uživatelů (Tabulka34) R= ,87118878 R2= ,75896990 Upravené R2= ,71879821 F(1,6)=18,893 p<,00484 Směrod. chyba odhadu : 46,504						
N=8	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(6)	p-hodn.
Abs.člen			1133,107	36,23597	31,27023	0,000000
NProm	-0,871188	0,200429	-31,190	7,17579	-4,34663	0,004840

(Zdroj: vlastní zpracování)

Kvadratický model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : počet seniorských uživatelů počet seniorských uživatelů (Tabulka34) R= ,98902133 R2= ,97816320 Upravené R2= ,96942848 F(2,5)=111,99 p<,00007 Směrod. chyba odhadu : 15,334						
N=8	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(5)	p-hodn.
Abs.člen			1258,821	21,39258	58,84384	0,000000
NProm	-2,97800	0,304641	-106,619	10,90683	-9,77543	0,000191
V1**2	2,15821	0,304641	8,381	1,18301	7,08442	0,000867

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 13 Výstup regrese pro časovou řadu příjmy MČ Praha 6

Lineární model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : příjmy mč (Tabulka15) R= ,66430953 R2= ,44130715 Upravené R2= ,37923016 F(1,9)=7,1090 p<,02578 Směrod. chyba odhadu : 235,81						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(9)	p-hodn.
Abs.člen			1366,896	152,4892	8,96389	0,000009
rok	-0,664310	0,249153	-59,947	22,4833	-2,66628	0,025779

(Zdroj: vlastní zpracování)

Kvadratický model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : příjmy mč (Tabulka15) R= ,90220400 R2= ,81397206 Upravené R2= ,76746507 F(2,8)=17,502 p<,00120 Směrod. chyba odhadu : 144,32						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(8)	p-hodn.
Abs.člen			1879,734	158,4966	11,85978	0,000002
rok	-3,28728	0,672717	-296,641	60,7054	-4,88657	0,001214
V1**2	2,69307	0,672717	19,725	4,9271	4,00327	0,003932

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 14 Výstup regrese pro časovou řadu výdaje MČ Praha 6

Lineární model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : výdaje mč (Tabulka15) R= ,51881487 R2= ,26916887 Upravené R2= ,18796541 F(1,9)=3,3147 p<,10200 Směrod. chyba odhadu : 252,63						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(9)	p-hodn.
Abs.člen			1316,699	163,3684	8,05969	0,000021
rok	-0,518815	0,284962	-43,855	24,0874	-1,82064	0,101999

(Zdroj: vlastní zpracování)

Kvadratický model

Výsledky regrese se závislou proměnnou : výdaje mč (Tabulka15) R= ,55756425 R2= ,31087789 Upravené R2= ,13859736 F(2,8)=1,8045 p<,22552 Směrod. chyba odhadu : 260,20						
N=11	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(8)	p-hodn.
Abs.člen			1477,410	285,7498	5,17029	0,000853
rok	-1,39632	1,294767	-118,028	109,4444	-1,07843	0,312281
V1**2	0,90096	1,294767	6,181	8,8830	0,69584	0,506235

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 15 Korelační analýza

Neinvestiční příspěvek vs. příjmy MČ, výdaje MČ, podíl seniorů

Korelace (Tabulka15) Označ. korelace jsou významné na hlad. p < ,05000 N=11 (Celé případy vynechány u ChD)			
Proměnná	Průměry	Sm.odch.	neinv. přísp.rezidua
neinv. přísp.rezidua	-0,000000	0,9238	1,000000
příjmy rezidua	-0,000006	129,0864	0,298453
výdaje rezidua	-0,000008	232,7267	-0,252366
podíl seniorů rezidua	0,000000	0,2939	-0,039307

(Zdroj: vlastní zpracování)

Neinvestiční příspěvek vs. počet aktivních klientů PSP6

Korelace (Tabulka34) Označ. korelace jsou významné na hlad. p < ,05000 N=8 (Celé případy vynechány u ChD)			
Proměnná	Průměry	Sm.odch.	schodek reziduum
schodek reziduum	-0,000000	0,73001	1,000000
počet reziduum	-0,000015	12,95926	-0,551706

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 16 Vzor dotazníku

Postavení a život seniorů na Praze 6

Vážení respondenti,

tento dotazník je určen osobám **ve věku 65 let a více žijících na Praze 6** a je součástí diplomové práce na téma Postavení seniorů a sociální služby pro seniory na území městské části Praha 6,

Jsem studentkou Provozně ekonomické fakulty na České zemědělské univerzitě a získané údaje budou využity pouze v praktické části mé diplomové práce.

Vyplnění dotazníku je **anonymní a zcela dobrovolné**. Pokud si nebudete u některých otázek jistí svou odpovědí, zvolte tu, která Vás nejvíce vystihuje (nebo tu odpověď, která Vás napadne jako první). Neexistují správné nebo špatné odpovědi.

Předem Vám děkuji za ochotu a spolupráci na výzkumu,

Bc. Kateřina Votrubová.

1) Jste:

žena
muž

2) Jaký je Váš věk?

65-74,9
75-84,9
85 a více

3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

základní
Vyučen/a
Vyučen/a s maturitou
středoškolské
vysokoškolské

4) Váš rodinný stav je:

Svobodný/á
Ženatý/vdaná
Vdovec/vdova
Rozvedený/á

5) Jak vypadá Vaše domácnost?

Žiji sám/sama doma
Žiji s partnerem/partnerkou
Žiji s rodinou (syn, dcera, vnuci, sourozenci)
Žiji v domově důchodců/domě s pečovatelskou službou

6) Jste při běžných činnostech (nákup, vaření, úklid, hygiena) plně soběstačný/á?

Ano, jsem plně soběstačný/á

Ano, ale u některých činností potřebuji pomoc druhých

Ne, jsem závislý/a na pomoci druhých při běžných činnostech

7) Pokud bych se stal/a nesoběstačným/ou, upřednostnil/a bych:

bydlení s rodinou a péči v rámci rodiny

bydlení s rodinou s docházkou pečovatelky

trvalý pobyt v domově seniorů/pečovatelském zařízení

umístění v centru denních služeb či denních stacionářích

8.1 - 8.6) Jste obeznámen/a s existencí následujících sociálních služeb na Praze 6? (ano/ne)

Pečovatelská služba Prahy 6

Domovy pro seniory na území MČ P6

Odlehčovací služby

Zvýhodněné stravování ve vybraných školních jídelnách

Stacionáře

LDN

9) Jak často využíváte některou z výše uvedených sociálních služeb?

Neustále

Alespoň 1x týdně

Alespoň 1x měsíčně

Málokdy

Vůbec

10.1 - 10.6) Jste obeznámen/a s existencí následujících organizací/institucí pro seniory na Praze 6? (ano/ne)

Klub Fresh senior

Senior fitness

Komunitní centrum pro seniory

Centrum pohybových aktivit pro 3 generace "Společný den"

Univerzita třetího věku při Vysoké škole chemicko technologické

Univerzita třetího věku při Českém vysokém učení technickém

11) Jak často se účastníte aktivit pořádaných některou z výše uvedených organizací/institucí

alespoň 1x týdně

alespoň 1x měsíčně

zřídka

nikdy

12) Jak často jste s rodinou v kontaktu (telefonicky, osobně, jinak)?

Téměř každý den

maximálně 1x týdně

maximálně 1x měsíčně

maximálně 1x za půl roku

méně než 1x za půl roku nebo vůbec

13) Je pro Vás důležité trávení času s rodinou (oslava narozenin, Vánoce, jiné)?

určitě ano

spíše ano

spíše ne

určitě ne

14) Přál/a byste si, aby byl kontakt s rodinou častější?

ano

ne

15) Myslíte si, že jste dostatečně zabezpečen/a na stáří?

Určitě ano

Spíše ano

Spíše ne

Určitě ne

16) Máte mimo důchodu další příjem?

ano, pravidelný

ano, nepravidelný

nemám

17) Stačí příjmy Vaší domácnosti k tomu, aby fungovala (nájem, energie, jídlo)?

ano, zvládnou i něco našetřit na další aktivity

ano, ale nic neušetřím

ne, jsem závislý/á na pomoci rodiny a blízkých

18) Jak daleko od bydliště máte následující místa? Hodnoťte z hlediska času, který běžně strávíte cestou z bydliště do tohoto místa (do 5 minut/ do 15 minut/ do 30 minut/ nad 30 minut)

Praktický lékař

Lékárna

Obchod s potravinami

Obchod s drogerií

Pošta

Park

19) Cítíte se v místě Vašeho bydliště v bezpečí?

Určitě ano

Spíše ano

Spíše ne

Určitě ne

20) Myslíte si, že je v dnešní době prokazována dostatečná úcta ke starším lidem?

Určitě ano

Spíše ano

Spíše ne

Určitě ne

21) Máte nějaké zkušenosti se špatným chováním ze strany mladistvých/dospělých vůči Vaší osobě?

Ano, prakticky každý den

Ano, ale není to tak časté

Ne

22) S kterým z následujících výroků o postavení seniorů v dnešní společnosti se nejvíce ztotožňujete?

Postavení seniorů je velmi dobré, společnost se hodně věnuje této skupině obyvatel.

Postavení seniorů je dobré, ale je stále potřeba zlepšovat jejich životní podmínky.

Postavení seniorů je špatné, jsou opomíjenou skupinou.

23) Kvalitu mého života považuji za:

vynikající

dobrou

dostačující

špatnou

velmi špatnou

24) Cítíte se být dlouhodobě šťastný?

určitě ano

spíše ano

spíše ne

určitě ne

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 17 Vzdělání respondentů podle pohlaví

	Vyučen/a	středoškolské	vysokoškolské
žena	6	55	16
muž	6	15	28

(Zdroj: vlastní zpracování)

Příloha 18 Rodinný stav respondentů podle složení domácnosti

	Svobodný/á	Ženatý/vdaná	Vdovec/vdova	Rozvedený/á
žiji sama	6	0	22	7
žiji s partnerem	0	50	0	17
žiji s rodinou	2	2	10	4
žiji v domově důchodců/domě s pečovatelskou službou	0	0	4	2

(Zdroj: vlastní zpracování)